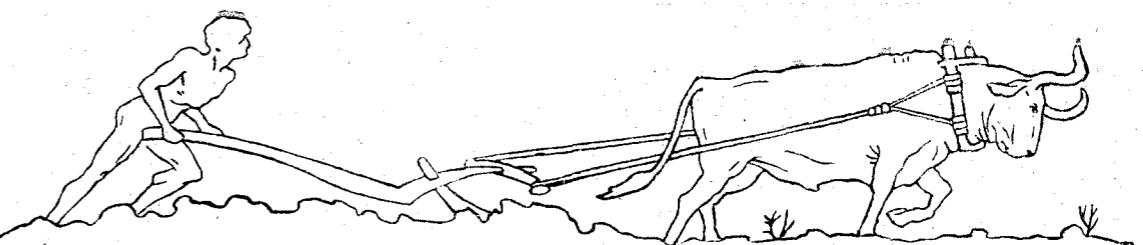

ΟΙ ΠΟΛΙΤΑΙ ΤΟΥ ΚΑΔΑΙ ΥΠΟ Α. PONTEN — ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ —

ΑΛ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

AUGUSTE RODIN

ΕΤΟΣ Ζ' 30 ΝΟ-
ΕΜΒΡΙΟΥ 1906

Διὰ κάθε ἔργον καλλιτεχνικόν, δημιουργήμα μιᾶς πρυσπάθείας καὶ μιᾶς σκέψεως, χρειάζεται, διὰ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσῃ κανείς, κάποια αἰσθησις ἀνωτέρα, φυσικὴ ἢ ἐπίκτητος, ἢ ἀκόμη καλύτερα καὶ τὰ δύο μαζὶ.

Εἶς τὸ ἔργον τοῦ Ροντέν ἔφαρμόζεται περισσότερον παρὰ ἄλλον ἢ ἀρχὴν αὐτῆς. Δὲν παρουσιάζει στὰ μάτια τοῦ θεατοῦ τὸ ἥρεμον καὶ ἴδανικὸν κάλλος τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων. Τίποτε ἵσως πων νὰ ἡμπορῷ νὰ συγκινήσῃ τὸ πλήθος. Θαυμάζεται δύμως ὁ Ροντέν ἀπὸ τὸν αἰσθανόμενον καὶ σκεπτόμενον κόσμον. Εἶναι ἀστεία ἢ ἐπινόσις μερικῶν ἀντιτάλων του, τῶν παλαιῶν, διτὶ δόλος ὃ θόρυβος ποὺ γίνεται γύρω στὸ δνομα τοῦ Ροντέν, εἶναι τεχνητός. Ἔσκεφθησαν, εἴπαν οἱ ἀντίπαλοί του, νὰ παρουσιάσουν κάτι ποὺ ν' ἀναστατώσῃ τὸν κόσμον. Ν' ἀναδεῖξουν ἔτσι κριτικοὺς καὶ καλλιτέχνας. Καὶ τὸ ἐπέτυχαν.

Ἄντο τὸ ἥκουσα ἀπὸ φύλον μου ἀρχαιολόγον, ποὺ πολὺ τὸν ἐκτιμῶ ἀλλ' ὃ δποῖος, ποτισμένος βαθειὰ μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιότητος, δὲν ἡμπόρεσε νὰ συζητήσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ ἔπεισε θῦμα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του.

Τί δύσκολη, ἀλήθεια, ἡ τέχνη ..

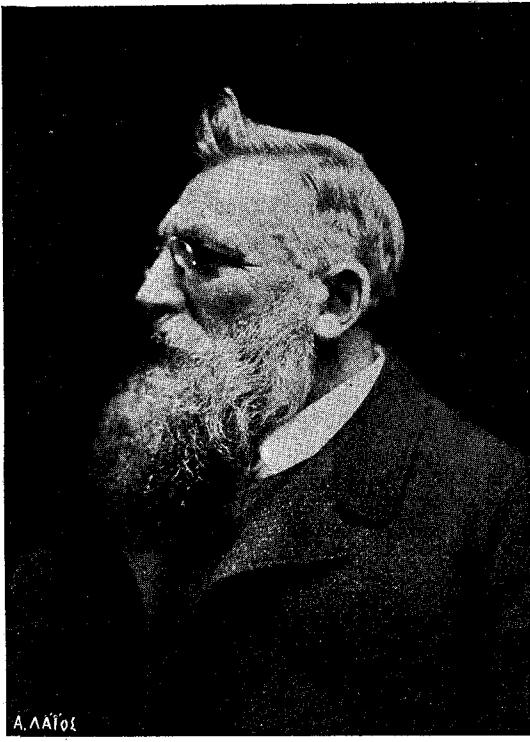
Καὶ ἐγὼ είμαι Ἐλλην ἔως τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μου. Αἰσθάνομαι καὶ ἀγαπῶ τὴν μεγάλην τέχνην τῶν προγόνων μου. Ποιὸς ἔκαμε ποτὲ μίαν Ἀθηγάνη Λημνίαν; Ποιὸς οὐρανὸς ἐφώτισε μίαν σύνθεσιν σὰν τὴν ζωοφόρον τοῦ Παρθενῶνος; Ἀλλ' είμαι καὶ γέννημα τοῦ αἰώνος μου. Συγγενής πρὸς τὴν ἀνήσυχον ψυχήν του, ἀγαπῶ καὶ τὴν τέχνην του, σβυσμένην μέσα εἰς τὴν σκιὰν τῆς ἀμφιβολίας, τῆς θλίψεως, τῆς ἀναζητήσεως ἐνὸς ἴδανικοῦ. Ή ζωή,

δεσμευμένη σφιχτότερα παρὰ ποτὲ πρὸς τὸ δνειφον, τώρα ποὺ ἡ σκέψις μὲ τὸ φῶς ποὺ ἔχεις γύρω της τὴν ἐβύθισεν εἰς βαθύτερον σκότος, θέλει νὰ λατρεύῃ νέους θεούς. Καὶ στήνει τὸν βωμὸν τοῦ πόνου. Η προσευχὴ της ἀκούεται τώρα σὰν μακρυνή ἥχω. Ἐσβυτεί ἡ φωνὴ μέσα εἰς τὴν ἀπέραντον πλάσιν. Καὶ ἡ ἐμορφιὰ ἀπομένει εἰς τὴν ἀνάμινησιν καὶ εἰς τὸν πόθον. Αὐτὴν τὴν χαμένην ἐμορφιὰ θέλει ν' ἀποδώῃ ὁ σημερινὸς τεχνίτης καὶ νὰ τὴν περιβάλῃ μὲ τῆς θλιψμένης του ψυχῆς τὴν ἀγάπην. Γιατὶ μέσ' στῆς ἀγάπης τὸ ταξίδι ζῇ καὶ πεθαίνει ὁ ἀνθρώπος.

***

Ἐνθυμοῦμαι τὸ «Φιλί». Εἶναι ἡ πιὸ ρεαλιστικὴ εἰκὼν δύο ὑπάρχεων ποὺ τὰς δεομένει ὁ πόθος καὶ ποὺ συγχέονται εἰς ἓν ὁραῖον σύμπλεγμα. Κυττάξετε τὴν ὑποταγὴν τῆς γυναικός. Εἶναι τὸ αἰώνιον θῆλυ. Ἐπειτα τὴν δύναμιν τοῦ ἀρρενος. Δύναμιν γεμάτην αἰσθημάτων. Εἶναι θεοῦ ὁ ρωμαλέος κορμός, ὁ δποῖος δέχεται εἰς τὴν ἀγκάλην του τὸ ἀπαλὸν σῶμα τῆς ἀγαπημένης. Τί ἀρμονικὴ ἀντίθεσις τῶν δύο σωμάτων. Ο ἀλύγιστος τράχηλος κάμπτεται ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ αἰσθήματος. Τὸ μάρμαρον, δποῦ εἶναι γλυμμένον τὸ σύμπλεγμα, δὲν εἶναι ἀρα γε ὁ βράχος δποῦ θραύεται ἐπάνω του ἡ εὐτυχία; Τί σημαίνει ἀν τὸ κομμάτι αὐτὸ τοῦ μαρμάρου χοησιμεύῃ ὡς βάθρον τῆς εὐτυχισμένης αὐτῆς στιγμῆς; Εἶναι καὶ οἱ δύο, ἀνδρας καὶ γυναῖκα, πειθήνιοι δεσμῶται τῆς Μοίρας.

Ίδητε πῶς περιβάλλονται ἀπείρως ὁραῖα, μέσα εἰς γραμμὰς ἀπλουστάτας. Τὸ μάτι ἀν-

Α.ΛΑΙΟΣ

Αγγουστος Ροντέν

παύεται και ἀγκαλιάζει μίαν δημιουργίαν ἢ δοποία φθάνει τὰ δρια τῆς μεγάλης δημιουργίας. Δεσμεύονταν τὴν ψυχήν. Λησμονεῖς δοτεὶς εὐρίσκεσαι ἐμπρὸς εἰς ἔργον ποὺ τὸ ἔγλυψε τὸ χέρι τεχνίτου. "Ετοι, χωρὶς θαυμασμόν, μὲ συγκίνησιν δμως, μὲ ἀδριστον ἥδονήν, σιωπηλά, μένομεν ἐμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τῆς μεγάλης φύσεως. Δὲν ζητοῦμεν ἀπὸ τὸ ἔργον καμίαν λεπτομέρειαν. Εἶναι τόσον ἀρμονικὰ βαλμένα δλα, ὥστε χάνονται ἐμπρὸς εἰς τὴν ἐντύπωσιν τοῦ συνόλου. Νικᾶ τὸ σύμβολον. Καὶ τὰ συναισθήματα ποὺ γεννῶνται μέσα μας ἐνέχουν ἔνα παλιὸν και μίαν ἔλξιν. Κάτι, ἀγαπητὸν δσον ἡ ζωή, και μεγάλο δσον δ κόσμος.

***

"Ἐδῶ ἔνας θρῦλος, ἀπ' ἐκείνους ποὺ χύνουν τὴν μελαγχολίαν και ἰσχυροποιοῦν τὴν ψυχήν, ἐχρησίμευσε εἰς τὸν καλλιτέχνην ὡς θέμα ἐνδος μεγάλου και ἐπιβλητικοῦ ἔργου, ποὺ στολίζει μίαν πλατεῖαν μικρᾶς γαλλικῆς πόλεως. Εἶναι ή ίστορία τῶν πολιτῶν τοῦ Καλαί.

"Ἐξη πολίται ἀποφασίζουν νὰ σώσουν τὴν πατρίδα των προσφέροντες ἑαυτοὺς θύματα εἰς τὸν νικητήν. Αὐτὴ εἶναι ἡ θέλησίς του. "Η

πόλις δὲν ἥμπορει νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν πενναν. "Ο βασιλεὺς Ἐδουάρχος Γ'. τῆς Ἀγγλίας, ἐπειτα ἀπὸ πολλὰς διαπραγματεύσεις, συγκατανεύει νὰ φεισθῇ τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν ὄφον «ἔξη πολίται ἀπὸ τοὺς προοῦχοντας, ἀσκεπεῖς και γυμνόποδες, ἔχοντες τὸν λαμπὸν δεμένον μὲ σχοινὶ και κρατοῦντες τὰ κλειδιὰ τῆς πόλεως και τοῦ φρουρίου, νὰ προσέλθουν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ και ν' ἀποφασίσῃ αὐτὸς τὴν τύχην των». Οἱ καμπάνες κτυποῦν και προσκαλοῦν τοὺς κατοίκους ν' ἀκούσουν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ πολιορκητοῦ. Πρῶτος ἐσηκώθηκε δ πλουσιώτερος πολίτης τοῦ Καλαί και προσεφέρθη νὰ σώσῃ τὴν πόλιν. "Ολοι, ἀνδρες και γυναικες, πέφτουν στὰ πόδια του μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ τὸν εὐχαριστήσουν. "Ἐνας ἄλλος, ἔντυμος και πλούσιος πολίτης, πατέρας δύο ὥραιών κοριτσιῶν, ἔρχεται δεύτερος. "Ἐπειτα δύο ἄλλοι, ἀδελφοὶ αὐτοὶ. "Ἐπειτα ἀκόμη δύο. "Ἡ ίστορία διέσωσε τὰ ὄντα τῶν τεσσάρων πρώτων μόνον. Καὶ οἱ ἔξη πολίται περιβεβλημένοι μὲ χιτῶνα, και κρατοῦντες τὰ κλειδιὰ τῆς πόλεως και τοῦ φρουρίου, ἔκινοῦν διὰ τὸ ἔχθρικὸν στρατόπεδον ἔτοιμοι ν' ἀποθάνουν ὑπὲρ πατρίδος.

"Υπερήφανοι, ἀποφασιστικοί, βαδίζουν πρὸς τὸν θάνατον. "Ἡ θλίψις ποὺ ἔχει τὸ τεχνίτης ἐπάνω εἰς τὰς ἔξη αὐτὰς μορφάς, εἶναι θλίψις ἀριστοκρατική, αὐτηρά, ἀνθρώπων οἱ δοποίοι συναισθάνονται τὸ μέγεθος τῆς θυσίας ἀλλὰ και τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔργου τὸ δοποῖον ἐπιτελοῦν. Τὸ μέταλλον ἐδέχθη ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ποιητοῦ δλην τὴν εὐγένειαν και τὴν δύναμιν μιᾶς τεχνῆς μεγάλης, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῆς ζωῆς και ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τοῦ ὀνείρου. Καὶ ή ίστορία τῶν ἔξη πολιτῶν τοῦ Καλαί περνᾷ ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ θεατὴν σὰν ἔνα μεγάλο ἐπος τοῦ μεσαιώνος ἐπάνω εἰς τὸν σκοτεινὸν χαλκόν. "Ἡ εἰκὼν ποὺ δίδομεν παριστὰ τὸν πρῶτον πολίτην, τὸν δόδηγὸν τῆς θλιβερᾶς συνοδείας. Βαδίζουν ἔνας ἔνας. "Ἡ ἐντύπωσις εἶναι ἐπιβλητική. Τόσον, ποὺ δύσκολα λησμονεῖται. Τὰ χέρια ἀφημένα, πεσμένα ἀπὸ τὸ βάρος τῶν κλειδῶν ποὺ κρατεῖ—ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ πόνου—συνεχίζουν τὴν γραμμήν, ή δοποία διήκει καιδ' δλον τὸ σῶμα. Εἶναι ή γραμμὴ ή ἀπλῆ τῶν μεγάλων πράξεων και τῶν μεγάλων συμφορῶν. "Ἐνα πένθος αἰσθάνεται νὰ πιέζῃ τὴν ψυχήν τῶν ἔξη πολιτῶν τοῦ Καλαί και μιὰ δύναμις ἀρότας νὰ τὸν δύναμιν τῆς ἐνδυναμώνη εἰς τὸ εὐγενικόν τους τόλμημα.

***

"Οταν πρῶτην φορὰν ἔστειλε δ Ροντέν εἰς

τὸ Σαλὸν τὸ ἔργον τοῦ I'Age d'airain, κατηγορήθη δτι τὸ σῶμα ἔκεινο, τόσον τελείως ἀληθινόν, ἦτο ἔκτυπον, ἀντιγραφὴ ἐκ τῆς φύσεως. Διωρίσθη ἐπιτροπὴ ή δοποία ἀπεφάνθη περὶ τῆς μεοικῆς ἀντιγραφῆς. Τότε ὁ καλλιτέχνης ἡναγκάσθη νὰ μηνύσῃ ἀπὸ τὸ Βέλγιον τὸ μοδέλο του, και μόνον διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ ἥμπορεσε νὰ πείσῃ τοὺς κριτάς του δτι ἡ τέχνη του ἦτο πολὺ ἀνωτέρα ἀπ' δτι τὴν ἐνόμιζαν. Μετὰ τοία ἔτη τὸ ίδιον αὐτὸς ἔργον ἐβραβεύθη εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1880 και ἥγοράσθη ὑπὸ τοῦ Κράτους. Σήμερα στολίζει τὸν κῆπον τοῦ Λουξεμβούργου.

"Ἡ τελεία μελέτη και ἀπόδοσις τοῦ ἀνθρωπίνου σῶματος εἶναι ἡ πρώτη φροντὶς τοῦ Ροντέν. Γυμνὰ ή κάτω ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ ἐνδύματος, τὰ σῶματά του εἶναι πλασμένα ἀληθινά. Δημιουργὸς δμως και δχι ἀντιγραφῆς, δὲν σταματᾶ ἐδῶ. Χρησιμοποιεῖ τὴν φύσιν ὡς μέσον μόνον. Τὴν μεταμορφώνει, τὴν πλάττει σύμφωνα μὲ τὸν παλμὸν τῆς τέχνης διὰ νὰ φθάσῃ πάλιν δι' αὐτῆς εἰς τὸν παλμὸν ποὺ δίδει ἡ ζωή. "Ἡ ἀλήθεια τοῦ χοησιμεύει ὡς βάθρον ἐπὶ τοῦ δοποίουν δτι τοποθετήσῃ τὸ ἔργον τὸ ίδικόν του, τὸ ἀτομικόν, τὸ δοποῖον συνέλαβε ἀπὸ τὴν φύσιν, ἔθρεψε μὲ τὴν σκέψιν και διέπλασε μὲ τὴν φαντασίαν. Κάθε σῶμα ποὺ βγαίνει πλασμένον ἀπὸ τὰ χέρια του, ἔνσαρκώνει μίαν σκέψιν, ἔνα συναίσθημα τοῦ καλλιτέχνου, δο δοποῖος ἐργάσθη δχι διὰ νὰ μᾶς παραστήσῃ ἀπλῶς μίαν στιγμὴν ίστορικήν, μίαν πλαστικὴν στάσιν ή δτι ἄλλο, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς κάμη νὰ σκεφθῶμεν ἐπάνω εἰς τὴν ζωήν, νὰ τὴν ξήσωμεν, νὰ τὴν χαροῦμεν, νὰ τὴν πονέσωμεν.

"Ἀρχισα, λέγει κάποιον δ ίδιος, μὲ τὴν πιστὴν μελέτην τῆς φύσεως. "Ἐπειτα ἐννόησα δτι ἐπρεπε νὰ ἀνέλθω εἰς μίαν πραγματικότητα ὑψηλοτέροαν, νὰ διερμηνεύσω τὴν φύσιν δι' ἐνὸς χαρακτῆρος. Τὸ γυμνὸν στήθος παίρνει σὰν ἀπὸ μίαν μυστικὴν πηγὴν τὴν ζεστασιὰ τῆς ζωῆς, και κυματίζουν ἐπάνω του οἱ παλμοὶ τῆς νεότητος και τῆς δροσιᾶς. "Ολα τέλεια ἀλλὰ και δλα μὲ μίαν ίδιαιτέραν χάριν. Τὰ μαλλιά τύλιγμένα μ' ἔνα μετάξινον ὑφασμα. Τὸ βλέμμα θωπευτικὸν σὰν νὰ πέρασε ἐμπρὸς τοῦ δ μικρὸς θεός. Τὰ χεῖλη σὰν νὰ μὴν ἐλησμόνησαν ἀκόμη τὸ φιλὶ ποὺ τὰ . ἥγγισε.

***

"Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ διὰ τὸ ἔργον τοῦ τιτᾶνος τῆς συγχρόνου γλυπτικῆς εἶναι ἀπλαῖ σημειώσεις, ἐντύπωσις ἀτακται και μεμονωμέναι τὰς δοποίας ἀπεκόμισα ἀπὸ δλίγα ἔργα του, ποὺ εὐτύχησα

σεως, τὴν ὅποιαν παράγον. "Ἐπειτα, δλίγον κατ' δλίγον ἀρχίζεις νὰ ἀμφιβάλλῃ ἀν δ στάσις ποὺ ἐδιάλεξε δ καλλιτέχνης εἶναι ἡ ἀληθινὴ διὰ τὴν γλυπτικήν. Παράδειγμα δ' Ἀπελπισία του και ἄλλα. Δὲν θέλω δμως νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας αἵ δοποῖαι δτι μᾶς φέρουν μακρὰν ἀπὸ τὰ δρια ποὺ προδιέγραφα διὰ τὴν μικράν μου μελέτην. "Ἐπιφυλάττομαι νὰ ἐπανέλθω και ν' ἀναλύσω τὸ ἔργον του πληρέστερα και λεπτομερέστερα. "Ἐπειτα, τὸ σύνολον τῆς ἔργασίας ποὺ ἔχει παρουσιάσει ἔως σήμερα εἶναι τοιούτον, ποὺ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μὴ σταματήσω εἰς τὰς λεπτομερείας αὐτάς. "Ισως ἥμπορον νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς σταθμοὶ εἰς τὴν ἔξελιξιν τοῦ μεγάλου του ταλάντου, οἱ δοποῖοι ἐχρησίμευσαν διὰ νὰ φθάσῃ δ καλλιτέχνης εἰς τὸ ὑψηλὸν σημείον ποὺ ἔφθασε και νὰ καταλάβῃ τὴν μεγαλειτέραν θέσιν εἰς τὴν σύγχρονον γλυπτικήν.

***

"Μιὰ ὅψις τῆς τέχνης τοῦ Ροντέν εἶναι αἱ προτομαὶ του. "Ἐδῶ δ καλλιτέχνης ἐργάζεται πλέον ἐπὶ δρισμένου ἐδάφους. "Άλλ' ή ίδιοφυΐα του πηδᾶ τὰ δρια ποὺ τὸν ἔπιβαλλει τὸ ἀπλοῦν πορτραϊτο και παρουσιάζει κάτι ἐντελῶς δημιουργικόν. Τὸ κατάλευκον μάρμαρον, δο σκοτεινὸς χαλκὸς παίρνονταν νέαν ζωὴν ἀπὸ τὰ ψαμματούργα δάκτυλα τοῦ τεχνίτου. Δὲν ἀποδίδει τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ προσώπου ποὺ ἔπιχειρει νὰ παραστήσῃ, ἀλλὰ τὸν ἀνθρωπόν, τὸν χαρακτῆρα, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀτομικότητα, τὴν ίδιαιτέραν του κατασκευήν. "Ο Νταλούν εἶναι ἔνα ἀπὸ τὰ πρωτεύοντα δείγματα τῆς προσωπογραφίας του Ροντέν. "Ο Βίκτωρ Ονγκώ, δ Ροσφόρο.

"Μιὰ μαρμάρινη προτομὴ γυναικεία, δο δοποία εὑρίσκεται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου, δίδει πλήρη τὴν ἐντύπωσιν τῆς γυναικός. "Ἡ ἐλαφρὰ κλίσις τῆς κεφαλῆς προσδίδει τόσον δέληγητρον. Τὸ γυμνὸν στήθος παίρνει σὰν ἀπὸ μίαν μυστικὴν πηγὴν τὴν ζεστασιὰ τῆς ζωῆς, και κυματίζουν ἐπάνω του οἱ παλμοὶ τῆς νεότητος και τῆς δροσιᾶς. "Ολα τέλεια ἀλλὰ και δλα μὲ μίαν ίδιαιτέραν χάριν. Τὰ μαλλιά τύλιγμένα μ' ἔνα μετάξινον ὑφασμα. Τὸ βλέμμα θωπευτικὸν σὰν νὰ πέρασε ἐμπρὸς τοῦ δ μικρὸς θεός. Τὰ χεῖλη σὰν νὰ μὴν ἐλησμόνησαν ἀκόμη τὸ φιλὶ ποὺ τὰ . ἥγγισε.

***

"Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ διὰ τὸ ἔργον τοῦ τιτᾶνος τῆς συγχρόνου γλυπτικῆς εἶναι ἀπλαῖ σημειώσεις, τῆς συγχρόνου γλυπτικῆς εἶναι ἀπλαῖ σημειώσεις, ἐντύπωσις ἀτακται και μεμονωμέναι τὰς δοποίας ἀπεκόμισα ἀπὸ δλίγα ἔργα του, ποὺ εὐτύχησα

νὰ τὰ ἴδω. Ἡθέλησα νὰ δώσω εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου μὲ τὰ δλίγα αὐτὰ μίαν εἰκόνα, ἔστω καὶ ἀτελῆ, τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ Ρούτεν. Ἡθέλησα μᾶλλον νὰ συνοδεύσω μὲ αὐτὰς ἓνα χαιρετισμὸν πρὸς τὸν εὐγενῆ Γαλάτην, ἐπι-

σκεπτόμενον κατὰ πρόσηλησιν τοῦ Βασιλέως τὴν πόλιν μας καὶ ἐρχόμενον νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν μεγάλην τέχνην τῆς ἀρχαιότητος, τῆς δοπίας ἀδελφῆ, μὲ τὸ σύγχρονον πνεῦμα, εἶναι ἢ τέχνη ἢ ἴδική του.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ ΚΟΡΦΗ

Στὸ μπράτο τοῦ ἀντρειωμένου ἀκούμπησ! Νοιώθω καὶ δύναμι καὶ θάρρος
Τὸ Δάσος νὰ διαβοῦμε τὸ ἄχαρο,
Ποὺ αἰώνια δεντροκόφτει ὁ Χάρος.

Χεροπιασμένοι, ὅθε διαβαίνουμε,
Θ' ἀναμερίζοντα τὰ κλωνάρια
Θὰ λονλονδίζει ὁ πικραπίγανος
Τὰ μαγιοβότανα βλαστάρια.

"Ελα, λευκή μου ἀγάπη! — Κι' ἀπρεμη
Στὴν ἀγκαλιά μου θὰ σὲ νοιώθω.
Διαβαίνοντας τὸ Δάσος, — νᾶβρον με
Στὴν κορφὴ τὸν κρυφό μας πόθο.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΜΙΝΩΤΑΥΡΟΣ

Τοῦ φίλου ποιητῆ Π. Ζητονιάτη

Λαφρὸς καὶ καλοθάλασσο γοργόπλεο τρεχαντήριο
Ἄρματοσα καὶ κύλισα πὰ στοῦ γιαλοῦ τὴν πλάτη,
Τᾶσπρο πανί του δίνοντας στὸ φύσημα τοῦ μπάτη
Πρὸς κάποιας Κρήτης μυθικῆς ἀλαργινὸ ἀκρωτήριο.

Κ' ἐνῶ θωρῶ πρὸς τὴν στεριά, μύάχνολουν σμένο μάτι,
Μαντίλι ἀεροκινάμενο, σὲ θύρα ἢ παραθύρι,
Νοιώθω τὴ λεύτερη ψυχὴ μ' ἀπέραντα γεμάτη
Όνειρατα, ποὺ ἀργορούν φᾶ στοῦ πέλαον τὸ κροντήριο.

Κιᾶμποιες κάποια χαρανγή, ψαρᾶς δπ' τάκρογάλι,
Νὰ δῃξ ἔναγνωνάμενο λευκὸ πανὶ καὶ πάλι!
Μ' ἀν δεῖξῃ μελανὰ πανιὰ τὸ πλοῖο τοῦ ταξιδιώτη,

Στὸ μαῦρο κλάγτε μήνυμα! Καὶ μὲ φωνὴ μεγάλη
Φωνάξτε: — Ἄλλοι στὰ δνέρατα καὶ τρισαλλοὶ
[στὴ νιότη
Ποὺ τάφαγε ὁ Μινώταυρος σὲ λαβυρίνθια σκότη!..

ΔΗΜ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΠΟΥΔΙ ΤΟΥ ΑΡΓΑΛΕΙΟΥ *

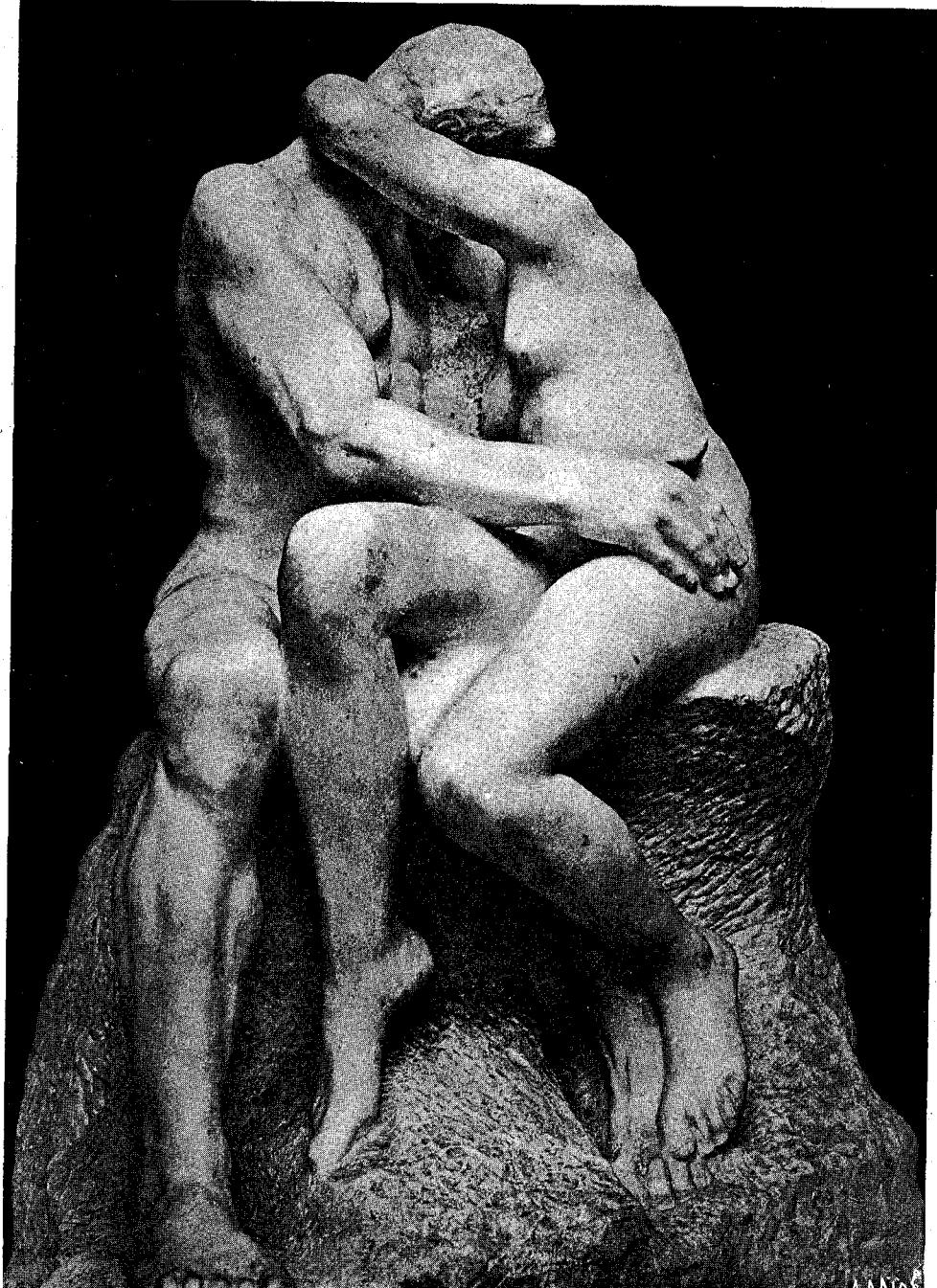
— Χωρὶ «Ασπρος» εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἐπὶ τῆς
Μαύρης Θαλάσσης —

Ἐψὲς βραδὺ ἐπέρασα ἀπὸ μᾶς κόρης πόρτα.
Χρυσάφι ἐκαλάμιζε, σύρμα, μασούρια βάζει,
Στοὺς Οὐρανοὺς τὸ ἴδιαξ¹, στοὺς κάμπους τὸ
Γινλίζει,
Μαλαματένιο τ' ἀργαλειὸ καὶ φιλδισένιο χτένι.

Τοῦ καρονλιοῦ δ συγισμὸς καὶ τοῦ χτενιοῦ ἢ ἀχτίδα
Κι' ἡ κρονοσταλένια κοπελιὰ τὸν ἥλιο συνερίζει.

Γιὰ ἔβρα ἥλιε μ' γιὰ θὰ βγῶ
Γιὰ λόμψε γιὰ θὰ λάμψω,
Γιὰ μόλις τὶς ἀχτίδες σου γιὰ γὼ τὶς ἀμολάρω.
Σὲν βγαίνεις ἥλιε μ' τὸ πρωΐ μαραίνεις χορταράκια
Κ' ἔγω βγαίνω ἀπὸ βραδὺς μαραίνω παληκάρια
Μαραίνω ἀγόρια στὸ κουπλικὰντες στὸ κατάρι.

* Ανέκδοτον. Μᾶς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Μακρού.
1 Μάρκαινε.

ΤΟ ΦΙΛΙ

ΑΛΑΙΟΣ

ΓΠΟ Α. PONTEN

ΤΟ ΜΙΣΟΣ ΤΟΥ ΚΑΜΕΝΑ

Αμα ή νύχτα ή μάγισσα γρηά, ή καντυλανά-
πτισα, άναψε τὰ λυκνάδια της, δ Καμένας
βγῆκε στὸ δῶμα τοῦ παληόπυργον καὶ κύταξε
ἔξω πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Παρία.

Τὸ σπίτι ἔλαμπε. Τὰ φῶτα ἐπεφταν ἔξω ἀπ' τὴς ἀνασυρμένες κουρτίνες καὶ φώτιζαν καὶ ἔδειχναν τὰ σκοτεινὰ ἀκίνητα δένδρα, τοὺς πάγκους, τὴ στέρνα.

— Λίγο ἔλειψε νὰ μοῦ χαλάσουν τὰ σχέδια! εἶπε σιγά.

Εἶχε κρυφή στὴν κοιλιὰ τοῦ παληόπυργον, ἔτσι ἔλεγε τὰ ὑπόγειά του, καὶ οἱ διώκτες του χωροφύλακες δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν εὑρούν! "Α! δ παληόπυργος τὸν προστατεύει, τὰ στοιχειά του τὸν είχαν φίλο, καὶ ἄμα οἱ χωροφύλακες κατέβηκαν κάτω ψάχνοντας, αὐτὰ εὐθὺς τὸν ἔκρυψαν φέγγοντας πάνω του τὸ μαγεμένο ρούχο τους καὶ τὸν ἔκαναν νὰ μὴ φαίνεται στὰ μάτια των! Τὰ ἐρπετὰ ἔτοεχαν γύρω του καὶ κοντά του, ἀλλ' ὅλα ἡσαν φίλοι του! "Ησαν καὶ αὐτὰ φίλοι τοῦ σκότους, ἔχθροι τῆς ἡμέρας, τοῦ φωτός! "Οπως καὶ αὐτός! "Ηθελαν τὴ νύχτα, τὴ μαύρη, τὴ σκεπτικὴ ποὺ κλείνει μέσα της τόσες καὶ τόσες μαγειές καὶ τὰ φαντάσματα κεῖνα, ποὺ βγαίνουν ἀφοβα μέσα στὸ σκοτάδι των γιὰ νὰ γυρίσουν στὴς χαλασμένες των κατοικίες, στοὺς γκρεμισμένους των πύργους!

"Ο ἄνεμος ποὺ φυσοῦσε πρὸς δυνατὰ καὶ ἔσειε τὸν παληόπυργο, τὸν ἔκανε νὰ στενάζῃ, νὰ βογκᾶ, δὲν φυσοῦσε πειά. "Ηταν ἡσυχη νύχτα, ἡσυχη ποὺ ἀκουγόταν μέσα στὴ σιωπῆ της γεμάτη ἀπὸ ἔνα θόρυβο ἀρόιστο σὰν μουρμούρισμα σκιῶν ἔρωτευμένων, τρέξιμο βρύσης μαγικῆς, ἥ ἔνα τραγούδι τῆς σιωπῆς στὰ ἀστρα!

— Τὶ νὰ κάνουν; Θὰ χορεύουν!

Πλούσιοι!

Ἐτρέξε τὰ δόντια του.

Τώρα θὰ ἔβλεπαν τί θὰ τολμοῦσε ξνας φτωχὸς καὶ δυστυχής! Κίνησαν τοὺς χωροφύλακες, ἀστυνομία, δικασταί, θὰ μποροῦσαν δμως νὰ σταματήσουν τὴν ἔκδικησι;

Καὶ ἡ νύχτα ἡ σκεπτικὴ τὸν ἔβλεπε ἀπὸ πάνω μὲ τὰ μύρια μάτια της.

Θὰ σκαρφάλωνε ἔπειτα στὸ παράθυρο ἀπ' ἔκει ποὺ ἦταν δ κισσός...

Καὶ εἰδε ὁ Καμένας μὲ τὸν νοῦ του τὸν κισσὸ πιασμένο στὸν τοῦχο καὶ, σ' ἔκεινο τὸ μέρος ποὺ χώριζε, σὰν κομμάτια σημαίες φαλιδισμένες...

Ἀνέβηκε πιασμένος στὴς πέτρες ποῦ ἔξειχαν ἔπρεπε καὶ νὰ τὸν ἰδοῦν σὰ δαίμονα νὰ ἔεφυτρώνη ἀπ' ἔκει! Τὰ φῶτα, τὰ κεριά, οἱ πολυέλαιοι ἔχουν πλημμύρα φῶς καὶ ἡ κυρίες γύριζαν, χρόενταν ἀσπρονυμένες στὴν ἀγκαλιὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ δόντια τὰ ἀσπρα τὰ ἔδειχνε τὸ γέλιο... Δίνει μιὰ στὸ παράθυρο, καθὼς κρατήθηκε ἀπ' τὸ ἔξωφυλλο. Τὸ παράθυρο συντρίβεται καὶ ἀνοίγει, ἀφίνοντας ἔνα κομμάτι μόνο στὸν σύρτη ἐπάνω, καὶ μέσα στὴν ταραχή:

— Εκδίκησι! Φωνάζει αὐτός.

— Ολα χαλοῦν, τὰ ζεύγη, τὰ γέλια, ἡ χαρά! "Αλλη φωνὴ ἀκούγεται.

— Φωτιά!

Τώρα καὶ δυναμίτης θὰ ἀρπάξῃ! Δὲν θὰ φύγουν, ὅχι, ἡ πόρτα εἶνε κλεισμένη, τὰ κλειδιὰ πεταμένα, ἡ ἔκδικησι τῶν δυστυχῶν ἔχηται!

Κατέβηκε γρήγορα, ἀλλὰ μὲ προσοχή, ἀν καὶ γνωρίζει ὅλες τῆς πέτρες ὅλες αὐτὸς τῆς ξαναπέληκησε γιὰ νὰ ἀσπρίσουν πόλλες πολλές φορές! Κανεὶς δὲν θὰ σωθῇ! "Ο δρόμος, ποὺ κατέβηκε αὐτός, εἶνε ἄλλος θάνατος γιὰ κείνον ποὺ θὰ τολμήσῃ νὰ τὸν μιμηθῇ!

— Ενα πήδημα στὴ γῆ καὶ τρέχει γρήγορα νὰ κρυφῆ μέσα στὰ δένδρα ἐνῷ ἔνα γέλιο τοῦ ἔρχεται ποὺ μοιάζει μὲ κλάμα!

— Η γῆ σείεται μὲ ἔνα κρότο καὶ ὅλα ὑψώνονται καὶ μιὰ λάμψι, σκόνη, καπνὸς ἀσπρος σκεπάζουν τὰ ἀστρα.

— Η ἔκδικησις ἔγεινε!

— Επείτα; φάτησε τὸν ἔαυτό του ὁ Καμένας.

Αἰσθάνθηκε ἔνα κενὸ στὴ θέσι, ποὺ ἡσαν τὰ πρόσωπα ἔκεινα τὰ μισητά, καὶ τὸ μῖσος του σὰν αἷμοβόρο, ἀχόρταγο θηρείο, τυφλό, μάταια στὴ θέσι των νὰ ἀνοιγοκλείνῃ τὰ δυνατά του σαγώνια!

— Οχι, ὅχι! τέτοια ἔκδικησι δὲν θὰ γεννηθῇ ποτὲ ἀπὸ ἔνα τέτοιο ἀπέραντο μῖσος σὰν τὸ δικό του! τὸ βουνὸ δὲν θὰ γεννήσῃ σαῦρα, μιρμίγια δ τίγρις!

Στράφηκε στὸν παληόπυργο.

— Ε, γέρο πύργο, σὺ τί θὰ μὲ συμβούλευες ἀν μποροῦσες νὰ μιλήσης;

— Η ἡχὼ τοῦ παληόπυργου προσπάθησε νὰ πῆ τὰ λόγια του.

— Ξαφνα νόμισε, δτι ἀκουσε λυγμόν! Κάποιος ἔκλαιε μέσα στὸν πύργο! Τρόμαξε. Μιὰ μακρυνὴ ἔνθυμησι τοῦ ἥλθε. Ετοι ἔκλαιε ἥ μάνα

τοῦ δταν ἔπεφταν συμφορδὲς στὸ σπίτι τους!

Ωρμησε μέσα καὶ κύταξε. Τίποτα. 'Απ' τὴ χαλασμένη δροφή εἶδε ἀστρα νὰ παῖζουν τὴς ἀκτίνες των. Κάποιο τρέξιμο, σούρσιμο ἔρπετο. Μήν ἦταν ἥ ψυχὴ τῆς μάνας του;

— Μάνα μου! εἶπε καὶ τὸ πίστευσε.

— Ή ὁρες περοῦσαν καλές καὶ κακές, ἡ μαῦρες ὁρες ὅμως, τὰ κορίτσια τὰ μαύρα τῆς νύχτας τῆς μάγισσας γρηᾶς, τῆς καντιλανάπτισας.

— Ο Καμένας ἀκομμπισμένος στὸ πεζούλι κύταξε τὰ φωτισμένα ἀκόμα παράθυρα τοῦ πλουσίου σπιτιοῦ. 'Εκεῖνο ποὺ ἐπιμυοῦσε εἶχε φανῆ στὸ νοῦ του. Νὰ τοὺς συντρίβῃ, νὰ τοὺς

θανατώῃ καὶ μὲ μιᾶς αὐτοὶ νὰ ἔχωνται στὴ ζωὴ καὶ αὐτὸς πάλι νὰ ἀρχίζῃ τὸ σύντριμμα, τὸ βάσανο, τὸ θανάτωμα, χωρὶς ποτέ, ποτέ, ἀκούραστος νὰ παύσῃ καὶ νὰ παύσουν! Καὶ νὰ μένῃ ἔτοι ἥ σκηνὴ αὐτὴ σὰν εἰκόνα αἰώνια, θέαμα αἰώνιο!...

— Ο Καμένας σταμάτησε τῆς σκέψεις του καὶ ζήτησε νὰ φύγη, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφτασε. 'Ο παληόπυργος κυριασμένος ἀπ' τὰ χρόνια καὶ κτυπημένος ἀπ' τὴν πάλη τῶν στοιχειῶν ἔγειρε καὶ σωριάσθηκε θάπτοντας στὸν μεγάλο σωρό του μαζὶ μὲ ἔναν μικρὸ ἀνθρώπο καὶ ἔνα μεγάλο μίσος!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ο ΑΡΧΙΔΟΥΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΛΒΑΤΩΡ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο ἀνθρωπός — δ συγγραφεὺς — τὸ ἔργον.

Αναζητοῦσα ωραῖα θαλασσινὰ τοπία καὶ μονήρης πάντοτε, τηρῶν εἰς ἀπόστασιν ὅλον τὸ προσωπικόν του, ἀπεσύρετο εἰς τὸν θάλαμόν του — στενόν, μικρόν, εἰς τὸν ὅποιον μόλις ἡδύνατο νὰ ἔχῃ τὰς ἀναγκαίας κινήσεις διὰ νὰ βγάζῃ τὰ ροῦχα του — καὶ κατεκλίνετο ἐνωρὶς διὰ νὰ ἔφερεν εἰς τὴν παραλίαν τῶν Παξῶν ἔνα μεσῆλικα ὑψηλοῦ ἀναστήματος, μὲ φορέματα ἐφθαρμένα ἀπὸ τὴν χρῆσιν, μὲ κούκον εἰς τὴν κεφαλήν, ὑποδήματα ἐν εἴδει ἀρβιλλῶν, μὲ μανικέτια ἀσπρα καὶ καθαρὰ ἀλλὰ ἔφερισμένα καὶ ἀντὶ κομβίων δεμένα μὲ κλωστές, σύνολον ἀστοῦ ἀτημελήτου τῆς κατωτέρας τάξεως. 'Εξεπλάγησαν οἱ Παξινοί, οἱ ὅποιοι περιμένοντες νὰ ἰδοῦν κανένα χρυσοστόλιστον πρίγκηπα ἢ τούλαχιστον κανένα ἀμερικανὸν δισεκατομμυριοῦχον, εἶδον τὸν ἀφελῆ καὶ ἀπεριποίητον αὐτὸν ἀστόν. 'Ο ἀρχιδούξ ἐπέρασε ἀπὸ τὴν ἀγορὰν πρῷος, μειλίχιος, ἀδιάφορος καὶ ἐπῆρε τὸν δρόμον τῶν βουνῶν. Τὸ μεσημέρι ἀκόμη, ποὺ δ ἥλιος φλογερὸς ἐπυρπολοῦσε τὰς ράχεις τῶν βουνῶν, δ ἀρχιδούξ διέσχιζε τὰς πετρώδεις ἀνωφερείας ἥ ἔκαθητο στὶς ἀναμμένες πέτρες καὶ ἔπαιρεν σχεδιάσματα τῶν γραφικῶν τοπίων. 'Οταν δ ἥλιος ἔχαμήλωνεν, δ ἀρχιδούξ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πλοῖον του. 'Ετακτοποιοῦσε τὰ σχέδια του καὶ τὰς σημειώσεις του. 'Έγραψε τὰς ἐπιστολάς του. 'Έβαδίζεν ὕστερον εἰς τὴν γέφυραν τῆς «Ναΐδος» βλέπων μὲ χαρὰν τὸν κόσμον τοῦ πληρώματός του· ὑποπλοιάρχους, λοστρώμοις, νούτας, θαλαμηπόλοις, πλανᾶται εἰς τὰς ἀκτὰς καὶ διασκελίζει στὰ ἀπόμερα νησιὰ τὶς ἀγριεις ράχεις διὰ νὰ ποίησῃ τὴν ψυχήν του μὲ τὸ θέαμα εἰς τὸ δποῖον δὲν ἀνέμιξε τὴν βέβηλον χεῖρα τῆς ἥ αὐλική ἔθιμοτυπία καὶ τὸ πρωτόκολλον. 'Επιστρέψει πάλιν ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ διέρχεται τὴν ἥσυχην ἀγορὰν τῶν Παξῶν μὲ τὰ ἴδια πάντοτε ροῦχα, πλέον ἐφθαρμένα ἀπὸ τὰς πάντοτε σημειώσεις της ήσυχης θαλαμηπόλοις, σχισμένα ἀκόμη, εἰς οὔτε δ ἔσχατος

τῶν ἀγοραίων νὰ συγκατείθετο νὰ ἀνταλλάξῃ τὸ ἡγεμονικὸν ἐκεῖνο ἔνδυμα μὲ τὸ ἐμβαλωμένον καὶ ἀκάθαρτον ἴδιον του. Πόσς νὰ νοιώσουν οἱ ἀφελεῖς νησιῶται τὴν ἴδιοτροπίαν αὐτὴν τοῦ αὐτοτριακοῦ πρύγκηπος; Νὰ βλέπουν τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος νὰ βγαίνουν στὸ νησί των σὰν μεγάλοι ἀρχοντες, καὶ τὸν ἀρχιδοῦκα μὲ τὰ ἴδια κουρελιασμένα ροῦχα ἀτημέλητον καὶ ἀφελῆ! Ἐκεῖνο ὅμως τὸ διοίον κάμμει πλέον περίεργον τὴν ἴδιοτροπίαν τοῦ ἀρχιδουκὸς διὰ τὴν περιβολήν του εἶνε διὰ τὰ ἀσπρόδρουχά του πλύνονται καὶ σιδερόνονται πάντοτε, διποδήποτε καὶ ἀν εἶνε ἀγκυροβολημένη ἡ «Ναΐς», εἰς τὸ Λονδίνον. Ὁγκώδη κιβώτια πηγαίνουν καὶ ἔρχονται ἀπὸ τὸ Λονδίνον καθ' ἑβδομάδα. Τὰ σιδερωμένα ὅμως ὑποκάμισα τῆς ἡμέρας, διὰ τὰ διοία εἰργάσθη ἡ λονδρέζικη τέχνη, εἶνε ξεφτισμένα μὲ χαλασμένες κουμπότρυπες, μὲ τρύπες ἀπὸ τὰς διοίας περνᾶ ὁ ἀρχιδούξ σπάγον διὰ νὰ τὰ προσαρμόσῃ εἰς τὰ χέρια ἢ εἰς τὸ στῆθος! Εἰς τὰς σπανίας περιστάσεις ποῦ ἔχοειάτετο ἀμάξι ὁ ἀρχιδούξ, ὁ ἀμάξις ἐφιλοτιμεῖτο νὰ φορέσῃ τὰ κυριακάτικά του καὶ ἵτο βέβαια ὁ ἐπαρχιακὸς ἀμάξις πολυτελέστερο ἐνδεδυμένος ἀπὸ τὸν ἐποχούμενον ἡγεμονίδην! Φαίνεται ὡσὰν ὁ ἔρως του πρὸς τὴν φυσικὴν ζωὴν νὰ τὸν ὠθῇ μέχρι τῆς ἴδιορρυθμίας αὐτῆς τῆς περιβολῆς του. Πόσες φορὲς ὁ ἀρχιδούξ δὲν δέχεται τὰ θηρία διὰ τὴν δοράν των, ἡ διοία τὰ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τόσας μικρὰς καὶ ὀχληρὰς φροντίδας ποὺ ἔχει ὁ ἀνθρωπός.

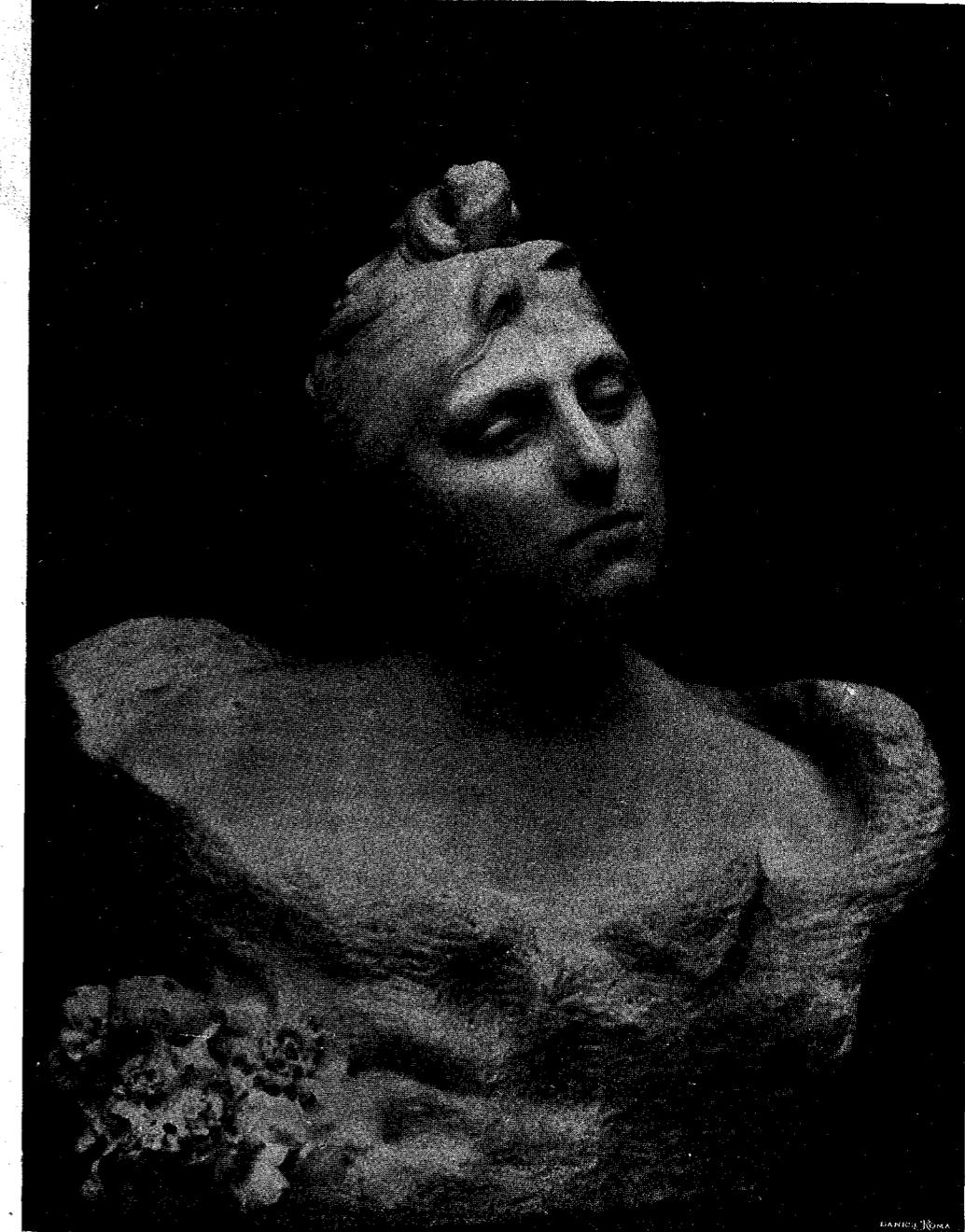
«Ἀλλως τε εἰς δύλα τὰ βιβλία του, εἰς τὰ διοία ὑμίλησε διὰ τοῦ αἰσθήματος, ἐκφράζει τὸν θαυμασμὸν του μόνον δι' ὅτι ὑπάρχει αὐθύπαρκτον εἰς τὴν φύσιν, χωρὶς τὴν συνεργίαν τῆς ἀνθρωπίνης χειρός, τὴν διοίαν αἰσθάνεται παντοῦ βέβηλον. Οὐδέποτε ὁ ἀρχιδούξ εἰς Μουσεῖον ἢ εἰς Πινακοθήκην ἢ ἐμπρὸς ἀπὸ μνημεῖα ἀρχαίας τέχνης ἥσθιανθη τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν γοητείαν τὴν διοίαν φαίνεται νὰ ἐδυκίμασε κάτω ἀπὸ μεγάλα πλατάνια τῆς Καννόζας, τῆς θελκτικῆς ἀκτῆς τῆς μεσημβρινῆς Δαλματίας, τῆς διοίας τὸ κάλλος δὲν περιέγραψε, ἀλλ' ἐτόνισε καὶ ἔψαλε εἰς ἴδιον βιβλίον.

«Ἡ ἀγάπη αὐτὴ πρὸς τὴν φύσιν, τὴν διοίαν αἰσθάνεται τόσον βαθεὶὰ ὁ ἀρχιδούξ, ὁ θαυμασμός του διὰ τὰ ὀχρὰ τοπία τῶν Βαλεαρίδων, διὰ τὴν ἀπόψιν τοῦ Κόλπου Μπούκκαρι - Πάρτο Ρέ, διὰ τὴν ἀκμαίαν βλάστησιν τῆς Ἐλγολάνδης, διὰ τὰ ὑπερήψηλα πλατάνια

τῆς Καννόζας, διὰ τὰς γραφικῶς ἀγοίας κατωφερείας τῶν βιουνοσειρῶν τοῦ Ἀλβοράν, διὰ τῆς Φιλιμούρης τὰ ἔξωτικὰ φυτά, τῆς Ιθάκης τὰ πολύκολπα παράλια, τῆς Ζακύνθου τὰ ἀνθισμένα περιβόλια, ὅλη ἀντὴ ἡ ὁραιοπάθεια πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως, μὲ δλῆν της τὴν ἔντασιν, ἀντὶ νὰ τὸν ἀπορροφήσῃ καὶ τὸν ἀπομονώσῃ καὶ τοῦ ἐμπνεύσῃ τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων, δῶς φαίνεται νὰ ἐπενήργησεν ἡ φυσιολατρεία εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ὁμαίμου καὶ δυστήνου αὐτοκρατείρας Ἐλισάβετ, ἀντιθέτως εἰς τὸν ἀρχιδοῦκα ἀπαλύνει τὰ αἰσθήματα, ἀνοίγει τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ ὑπερκοσμίου καὶ τὸν κάμνει νὰ αἰσθάνεται, νὰ πονῇ καὶ νὰ θλίβεται.

***

Καμμία ψυχικὴ ἀνάγκη ὑπεροτέρα τῆς προσευχῆς δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν Ἀρχιδούκα. Τὸ θέαμα τῶν θελκτικῶν καὶ ὑπερόχων τοπίων τὸ ἀναζητεῖ διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ἔξαρσιν τῆς θεομῆς προσευχῆς. Εἰς ἐν βιβλίον περιγράφει τὸ ναυάγιον του κατὰ τὸ ἔτος 1893 εἰς τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτάς. Εἶνε γνωστὸν διὰ τὴν θαλαμηγόν του «Ναΐδα» (Nixe) διευθύνει πάντοτε ὁ ἴδιος, διανυκτερεύων ἐν ἀνάγκῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἡ μοναδικὴ ἔξαίρεσις τῆς συνηθείας αὐτῆς εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ τὸν φέρῃ εἰς τραγικὴν περιπέτειαν, κατὰ τὴν διοίαν ἐκινδύνευσεν ἡ ζωὴ τοῦ Ἀρχιδούκος καὶ τοῦ πληρώματος τῆς θαλαμηγοῦ του, κατεστράφη δὲ τὸ πλοῖον προσκροῦσαν ἐπὶ ὑφάλων. Περιγράφων τὸ ναυάγιον τοῦτο ὁ Ἀρχιδούξ πλήρης συμπαθείας διὰ τὴν ἀλλόφρονα ταραχὴν τῶν ὑπευθύνων, πονῶν διὰ τὸν ἄνδρας τοῦ πληρώματος μὲ τὸ φιλόστοργον αἰσθήμα πατρὸς διὰ τέκνα, σπεύδει, μόλις ἐπάτησε τὴν στερεάν, νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Θείαν Πρόνοιαν. «Ἐσκόπευα — γράφει — νὰ ὑπάγω ἀμέσως εἰς τὴν Παναγίαν τῆς Ἀφρικῆς (Notre Dame d'Afrique) διὰ νὰ προσευχθῶ καὶ εὐχαριστήσω διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλων. Ὁ δρόμος ὅμως, φέρων τὸ δύνομα τοῦ Καρδιναλίου Λαβιγερῆ, τότε κατέσκευάτετο καὶ ἐκ τούτου εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ βάδισωμεν πεζῇ. Ἀνέβην δὲ τὸν δρόμον καὶ τὴν δρομοστάσιαν καθ' ὅλην τὴν νύκτα μοῦ ἡρνήθησαν αὐτὴν τὴν ὑπερρεσίαν, διὰ τοῦτο ἐγονάτισα εἰς τὸ τεφρόν ἔδαφος καὶ προσηκόμην ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας ἔχων προσηλωμένην τὴν διάνοιάν μου εἰς τὰς ἱερὰς στοάς της». Ἀλλοτε πάλιν

ΠΡΟΤΟΜΗ

ΓΡΟ Α. ΠΟΝΤΕΝ — ΛΟΓΩΣΙΜΒΟΥΡΓΟΝ

εἰς τὸ βιβλίον περὶ Καννόζας, — τὸ βιβλίον τῆς Λατρείας καὶ τοῦ Ἐρωτος — γράφει: «Ἐὰν θερμὴν θερινὴν ἡμέραν ἀναβῆ κανεῖς τὸν σιγηλὸν δρομίσκον ποὺ φέρει ἀπὸ τὴν θάλασσαν διὰ καταφύτων ἀτραπῶν πρὸς τὴν μικρὰν αὐτὴν τοποθεσίαν, δύναται νὰ ἀπολαύσῃ δλον τὸ θέλγητρον τῆς ζωγόνου δροσερότητος, τῶν κρυσταλλίνων πηγῶν καὶ τῶν ἀπάλων σκιῶν. Ἡ μεσημβρινὴ αὔρα παῖξει ἐπάνω στὰ ἀνοικτοπράσινα φυλλώματα τῶν δένδρων κορεσμένη μὲ χιλίων εἰδῶν ἀρώματα ἀνθέων. Ἔντομα βομβοῦν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ πρὸς τὸν γαλάζιον οὐρανὸν πετοῦν χρυσὲς πεταλοῦδες. Ἡ φύσις φαίνεται νὰ ἔορτάζῃ ἔορτὴν ἔρωτος. Καὶ βλέπων κανεῖς τὸ ἀγαπημένον πλᾶσμα εἰς τὸν ἀνθισμένους ἐκείνους ἀγροὺς νὰ πηδᾷ, νὰ παιζῇ, νὰ γελᾷ, πιστεύει ὅτι ἀληθινὰ εὐρίσκεται εἰς ἐπίγειον παραδίεισον». Καὶ ἔξακολουθῶν τὴν περιγραφὴν τοῦ τοπίου ἀπολήγει ἀναφωνῶν: «Ποῖος δὲν θὰ ἔστρεψε τὴν σκέψιν εἰς εὐγνῶμονα προσευχὴν πρὸς τὸν δημιουργὸν τόσης λαμπρότητος! Τί γλυκὺ δὲ ἔαν μία τέτοια προσευχὴ, ἐνωμένη, δύο καρδιῶν ποὺ ἀλληθινὰ νὰ πιστεύουν, κατευθυνθῆ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τὸν μεγάλον ναὸν τῆς φύσεως, ὡς τὸ εὐγενέστερον θυμίαμα τῶν πλασμάτων πρὸς τὸν δημιουργόν». Καμμία ἐπιτήδευσις ὕφους, καμμία προσπάθεια ὅπως προσαρμοσθῆ πρὸς τὸ νεώτερον πνεῦμα, τὸ σύνθετον καὶ τὸ διψαλέον διὰ νέας συγκινήσεις. Ἀπλᾶ, φυσικά, ἀφελῆ ὅπως γεννῶνται εἰς τὴν ψυχήν του ἀφηγεῖται ὁ ἀρχιδούξ τὰ συναισθήματα. «Ἀλλοτε πάλιν εἰς τὸ ἵδιον βιβλίον τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Ἐρωτος — τὴν «Καννόζαν» — ὁ ἀρχιδούξ λέγει: «Ἄ! πόσο ἀπίστευτον μοῦ φαίνεται νὰ συλλογίζωμαι πῶς ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρχονται ἄνθρωποι ποὺ νὰ μὴ αἰσθάνωνται τὸ θέλγητρον τῆς Θρησκείας, τῆς Φύσεως καὶ τῆς Καρδίας. Τί ἔρημη καὶ κενὴ θὰ εἶνε ἡ ζωὴ των!» Άς ἡμποροῦσε μία μόνον ἀκτῖνα ἀπὸ τὸν λαμπρὸν αὐτὸν ἥλιον νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν πέτρινη καρδιά τους!» Καὶ ἀλλαχοῦ ὑμνῶν τὸν Ἐρωτα καὶ ἔξαιρων τὴν γυναικα, ὃς τὸ εὐγενέστερον καὶ τελειότερον δημιουργῆμα, παρατηρεῖ ὅτι ἀφοῦ ὁ δημιουργός διὰ κάθε κλίμα ἴδια φυτὰ καὶ ζῶα ἐδημιούργησε, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν περιστάσεων καὶ συνθηκῶν, διατί εἰς μίαν στιγμὴν θείας ἀγάπης, δὲν ἐδημιούργησε καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους δύο ψυχάς, προωρισμένας τὴν μίαν διὰ τὴν ἄλλην, μὲ τὴν ἀποστολὴν ὅπως συναντηθοῦν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀγαπηθοῦν καὶ ὕστερα ἐνωθοῦν διὰ παντὸς εἰς

τὸν οὐρανόν;» Ὁ ποίγκηψ δὲ περιερχόμενος τὸν πλανήτην, δὲ βυθιζόμενος εἰς τὴν μελέτην, δὲ ἐμβαθύνων εἰς συλλογισμούς, δὲ ἐργαζόμενος ὡς δὲ ἔσχατος βιοπαλαιστής, δὲ καταπονούμενος εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ἔρευναν, τὴν πάλην τῶν στοιχείων, ἥρεμει, ἥσυχάζει, ἀπαλύνεται καὶ ἀφῆνει νὰ ἀναβλύσουν ἀπὸ τὴν ψυχήν του τὰ αἰσθήματα αὐτὰ ἀπερικάλυπτα, ἀφελῆ, πρωτογενῆ. Ἡ ψυχή του ἐκδηλώνεται παντοῦ ἔξευγενισμένη ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, ἔξιψωμένη ἀπὸ τὴν λατρείαν, ἀγνή, δωσάν τὰ μαγευτικὰ τοπία ποὺ περιγράφει. Ἀγαπᾶ δὲ τὸν περιβάλλει καὶ αἰσθάνεται βαθειὰ ὡς καὶ αὐτὴν τὴν βωβήν θλύψιν τῶν ἀψύχων. Εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ ναυαγίου του ἀναφέρει διτὶ τὴν προτεραίαν τῆς καταστροφῆς περιειργάζετο μὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνδρας τοῦ πληρώματος τὸ πλοῖον διὰ νὰ ἔξετάσῃ ποιὰ ἀπὸ τὰ τεμάχια του διατηροῦνται, ὥστε νὰ ἡμπορῷ νὰ χρησιμεύσουν διὰ τὴν νέαν θαλαμηγόν, τὴν νέαν «Ναΐδα», τὴν δοποίαν ἀπό τινων ἐτῶν ἐσχεδίαζε πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς γηραιᾶς θαλαμηγοῦ του. Ἀλλ' ἐνῷ περιειργάζετο τὸ πλοῖον, τὸν κατέλαβεν ἡ σκέψις ὅτι ἡ γηραιὰ θαλαμηγός, ἡ δοποία τόσον τὸν ἔξυπηρέτησε καὶ τόσας ἀπολαύσεις τοῦ ἔδωσε, θὰ ἐπικραίνετο καὶ θὰ ἐθίλιβετο τώρα ποὺ θὰ ἥκουε νὰ γίνεται λόγος διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς καὶ τὸν διαμελισμὸν τῆς. Τὴν πικρίαν καὶ τὴν ταπείνωσιν αὐτὴν δὲν ἐπεπρωτοῦνται τὸ πλοῖον. Ὄλιγην ὁραν μετὰ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτοὺς ἡ θαλαμηγὸς συνετρίβετο ἐπὶ τῶν ὑφάλων, ὡς ἐὰν ἐπροτίμησε — γράφει δὲ Ἐρχιδούλης — ἀντὶ τοῦ ταπεινωτικοῦ καὶ ἀγνώμονος διαμελισμοῦ τὸν ἔνδοξον θάνατον ἐπὶ τῶν ὑφάλων τῆς θαλάσσης.

Κάτι ὅμως ἀπόμεινε ἀπὸ τὸ γενναῖον καράβι. Ἡ φαλαινὶς ἐπὶ τῆς δοποίας εὔρε σωτηρίαν ὁ ἀρχιδούλης. Ἐκτοτε ἡ λέμβος αὐτὴ τῆς σωτηρίας εἶνε ἀχώριστος ἀπὸ τὸν ἀρχιδούκα. Ποτὲ δὲν ἀποβιβάζεται μὲ ἄλλην. Τὴν ἀγαπᾶ ὡς θὰ ἥγάπα κανεὶς νοῆμον καὶ ἀφοσιωμένον ζῶον εἰς τὸ δοποίον θὰ ὀψεύλε τὴν σωτηρίαν του. Ἡ λέμβος ἥσθιανθη ὅτι ἔσωσε τὸν ἀρχιδούκα. Καὶ δὲ ἀρχιδούλης τὴν καταλογίζει εἰς τὸ προσφιλές περιβάλλον, τὴν ἀγαπᾶ φιλοστόργως καὶ ἵσως μόνον δὲν συνομιλεῖ μαζί της καὶ δὲν τὴν θωπεύει. Εἶνε εὐνόητον ἐκ τούτων ὅλων νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὴν στοργὴν τοῦ ἀρχιδούκος πρὸς τοὺς παλαιοὺς πιστοὺς ἀκολούθους του. Ὁ παλαιὸς καὶ ἀφοσιωμένος Βίβες μίαν μόνην φορὰν δὲν παρηκολούθησε τὸν ἀρχιδούκα, τότε ἀκριβῶς ὅτε ἀνεχώρησε δι' Ἀλγέριον καὶ ἡ

θαλαμηγὸς δὲ λίγον πρὸ τοῦ τέρματος τοῦ τα-
ξειδίου κατεποντίσθη. Ἐν ἀπὸ τὰ δὲ λίγα περι-
σωθέντα ἀντικείμενα τῆς θαλαμηγοῦ ἦτο καὶ
ἡ φωτογραφία τοῦ Βίβες. Οἱ ἀρχιδούξ τὴν ἔ-
λαβε μὲν τρέμουσαν χεῖρα — ὡς γράφει ὁ Ἱ-
διος — τὴν ἐστέγνωσε. Ἐπῆρε θάρρος ἀπὸ τὰ
μάτια τοῦ πιστοῦ θεραπόντος καὶ ἥσθιάνθη τὴν
ἔλλειψίν του τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν κρίσιμον.
Μόλις ἐπάτησε τὸ πόδι του εἰς τὸ ἔδαφος, ἢ
πρώτη του σκέψις ἦτο νὰ τηλεγραφήσῃ τοῦ
Βίβες ὅτι ἔφθασε καλά, διότι δὲν ἤθελε τὴν
ἡμέραν ἐκείνην ποῦ θὰ ἐόρταζε τὰ γεννέθλιά
του νὰ ταραχθῇ ἢ χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ τοῦ κα-
λοῦ ἀκολούθου του. Δι’ δλους τὸν ἄνδρας τῆς
νπτηρεσίας του, τὸν φιλοπόνους καὶ ἀφοσιω-
μένους, αἰσθάνεται φίλτρον ὁ ἀρχιδούξ. Ἡ φρον-

τίς του είνε νὰ συντελέσῃ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν των. Μεριμνᾶ διὰ νὰ τοὺς νυμφεύσῃ, πάροντες ἔπειτα γυναικες καὶ παιδιὰ εἰς τὴν θαλαμηγὸν καὶ φροντίζῃ σὰν καλὸς οἰκογενειάρχης δι' ὄλους. Παρ' ὅλην τὴν θερμότητα αὐτὴν τοῦ αἰσθήματος οἰκειότης δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἀρρογόντος καὶ τοῦ πληρώματος, ἡ πειθαρχία εἶνε αὐστηροτάτη καὶ τὸ ἐμπνεόμενον αἰσθῆμα εἶνε εὐλαβῆς ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις εἰλικρινῆς καὶ σιωπηλής. Μὲ τὴν ἀφέλειαν τῶν αἰσθημάτων του, τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ βλέπῃ διλόγυρα του νὰ ὑφαίνεται ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀκολούθων του, τὴν ἀπολυταρχίαν του συνδυασμένην μὲ τόσον φιλόστοργα αἰσθήματα, διμοιάζει ὁ ἀρχιδοῦνξ μὲ τοὺς παλαιοὺς γενάρχας, τοὺς πατριάρχας τῆς βιβλικῆς παραδόσεως.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς] Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

ΕΘΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

— Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ —

σον τὸν ἔξυπηρέτησε καὶ τόσας ἀπολαύσεις τοῦ ἔδωσε, θὰ ἐπικραίνετο καὶ θὰ ἐθλίβετο τώρα ποὺ θὰ ἥκουε νὰ γίνεται λόγος διὰ τὴν ἀντικατάστασίν της καὶ τὸν διαμελισμόν της. Τὴν πικρίαν καὶ τὴν ταπείνωσιν αὐτήν δὲν ἔπειρωτο νὰ ύποστῇ τὸ πλοῖον. Ὁλίγην ὡραν μετά τοὺς συλλογισμοὺς αὐτοὺς ἡ θαλαμηγὸς συνετρίβετο ἐπὶ τῶν ὑφάλων, ὡς ἐὰν ἐπροτίμησε — γράφει ὁ Ἀρχιδούξ — ἀντὶ τοῦ ταπεινωτικοῦ καὶ ἀγνώμονος διαμελισμοῦ τὸν ἔνδοξον θάνατον ἐπὶ τῶν ὑφάλων τῆς θαλάσσης».

Κάτι ὅμως ἀπόμεινε ἀπὸ τὸ γενναῖον καρδάβι.
“Ἡ φαλαινὶς ἐπὶ τῆς δούιας εὗρε σωτηρίαν ὁ
ἀρχιδούνξ. Ἐκτοτε ἡ λέμβιος αὐτῇ τῆς σωτηρίας
εἶνε ἀχώριστος ἀπὸ τὸν ἀρχιδοῦκα. Ποτὲ δὲν
ἀποβιβάζεται μὲν ἄλλην. Τὴν ἀγαπᾶ ὡς θὰ ἦγάπα
κανεὶς νοήμον καὶ ἀφοισιωμένον ὅσον εἰς τὸ
δοῖον τὸν ἔφειλε τὴν σωτηρίαν του. Ἡ λέμ-
βιος ἥσθιάνθη ὅτι ἔσωσε τὸν ἀρχιδοῦκα. Καὶ ὁ
ἀρχιδούνξ τὴν καταλογίζει εἰς τὸ προσφιλές
περιβάλλον, τὴν ἀγαπᾶ φιλοστόργως καὶ ἵσως
μόνον δὲν συνομιλεῖ μαζί της καὶ δὲν τὴν θω-
πεύει. Εἶνε εὐνόητον ἐκ τούτων ὅλων νὰ φαν-
τασθῇ κανεὶς τὴν στοργὴν τοῦ ἀρχιδουκός πρὸς
τοὺς παλαιοὺς πιστοὺς ἀκολούθους του. Ὁ
παλαιὸς καὶ ἀφοισιωμένος Βίβες μίαν μόνην
φορὰν δὲν παρηκολούθησε τὸν ἀρχιδοῦκα, τότε
ἀκριβῶς ὅτε ἀνεχώρησε δι' Ἀλγέριον καὶ ἡ

Ενα παλαιόν βιβλίον τοῦ οἰκουνομολόγου Ὡζιέ μ' ἐπιληροφρόησε διατί τὰ πιστωτικὰ ἴδρυματα ὀνομάζονται Τράπεζαι. Πολλοί, ὅπως ἔγινον πρότερον, θὰ νομίζουν ὅτι αἱ τράπεζαι εἶναι ἐφεύρεσις τοῦ νεώτερου πνεύματος. Κάτιοι ποὺ ὁ νεώτερος πολιτισμὸς ἐσκέφθη καὶ πέπειβαλεν ὥθιούμενος ἐκ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορίου. Καὶ ὅμως ἡ ἴδρυσις τῶν Τραπεζῶν καὶ ἡ γνῶσις τῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἀκόμη. Ἡ πιστορία τῶν πιστωτικῶν αὐτῶν ἴδρυμάτων εἶνε τοιὺν ἐνδιαφέρουσα καὶ ἐξ αὐτῆς μανθάνομεν τόθεν καὶ πᾶς προῆλθεν ἡ ὀνομασία των αὗτη.

Εἰς τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες καὶ Ῥω-
αῖοι ἀργυραμοιβοὶ ἐκάθιντο ὅπισθεν τῶν
φραπεξῶν των εἰς τὰς πλατείας καὶ εἰς τὴν
ἀγορὰν καὶ ἐκεῖ συνηλλάσσοντο μὲν τοὺς δια-
τρόδους πολίτας. Ἐκεῖθεν λοιπὸν ἔχομεν τὴν
ἀρέειν Τράπεζα. Μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν ὅμως τῶν
οιμισμάτων οἱ ἀργυραμοιβοὶ ἔκαμνον καὶ τὸ
μπτόριον τῶν πολυτίμων λίθων. Ἐπὶ πλέον
ἐστὶ συνηπτον καὶ δάνεια, εἴτε διὰ λογαριασμόν
ων, εἴτε διὰ λογαριασμὸν τῶν ἄλλων, οἵτινες
πατέθετον εἰς αὐτοὺς χοήματα τὰ δόποια διε-
ειρεῖσαντο ὡς αὐτοὶ ἦθελον.

Ἐκ τῶν τραπεζιτῶν τούτων τῆς ἀρχαιότητος οἱ πλέον δνομαστοὶ διὰ τὴν τιμιότητά των ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι τραπεζῖται. Ἡ ἐμπι-

στοσύνη μάλιστα τῶν κεφαλαιούχων τῆς ἐποχῆς πρὸς αὐτοὺς, ἵτο τόσον μεγάλη, ὥστε δὲν ἐλάμβανον οὕτε ἀπόδειξιν καν διὰ τὰς καταθέσεις των. Ἐν τούτοις οἱ τραπεζῖται δὲν τοὺς ἐμιοῦντο εἰς τὰς δοσοληψίας των διότι αὐτοὶ ἐφρόντιζον, δσάκις ἐδάνειζον τοὺς πολίτας, νὰ λαμβάνουν παρὰ τοῦ δανειζομένου καὶ τὸ σχετικὸν χειρόγραφον τὸ δποῖον ἵτο ἔνα εἶδος σημειονοῦ διολόγου.

Τοιουτορρόπως τὸ εἶδος τοῦτο τῆς χρημα-
τικῆς συναλλαγῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἐπέρασεν
τοὺς τὸν μεσαιῶνα καὶ ἔκειθεν εἰς τὴν ἐποχὴν μας
ώπου ἡ πούροδός του εἶναι καταπληκτική.

卷二

Είς τὴν χώραν μας ή ἐπάνοδός του χρονο-
ιογείται ἀπὸ τοῦ 1828. Μόλις εἶχε σιγήσει τὸ
τυριθόλον, ὁ Καποδίστριας μαζὶ μὲ τόσας
ἄλλας μερίμνας ἀπὸ τὰς δύοις κατείχετο, ἐσκέ-
ρδη τὴν Ἰδρυσιν μιᾶς Ἐθνικῆς Χρηματιστικῆς
Γραπτέζης καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐποχὴ δύως
τούτο τόσον ἀνώμαλος ὥστε, μολονότι ἡ Τρά-
τεξα συνεστήθη διὰ ξένων καὶ ἔγχωρίων κε-
ραλαίων, πενιχρῶν πάντοτε, δὲν ἦδυνήθη νὰ
τινθέξῃ ὑποπέσασα εἰς οἰκονομικὸν μαρασμὸν
τυνεπείᾳ τοῦ δροίου καὶ διελύθη ἐπὶ Ὁδώνος.
Ἐν τούτοις ἡ ἀποτυχία τῆς «Χρηματιστικῆς
Γραπτέζης» δὲν ἀπήλπισε τὸν Γεώργιον Σταῦ-

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ον δστις μὲ τὴν ἐκ 500 χιλιάδων δραχμῶν βιόθειαν τοῦ φιλέλληνος τραπέζιου 'Ευνάρδου ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς Ἐθνικῆς μας Τραπέζης τῆς δποίας ἡ ἴστορία ἔξεδόθη πρό τινων ἐτῶν εἰς πολυσέλιδον τόμον ἀπὸ τὸν διακεριμένον ὑποδιοικητήν της κ. Ἰωάννην Βαλαωρίτην.

Αἱ ἔνεργειαι τοῦ 'Ευνάρδου καὶ τοῦ Γεωργίου Σταύρου πλησίον τοῦ "Οδωνος καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ὑποσχεθεῖσης νὰ συνδράμῃ καὶ ὑλικῶς τὸ ἔογον διὰ χιλίων μετοχῶν, ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ τοιουτοτρόπως τὴν 30^η Μαρτίου τοῦ 1841 ἐδημοσιεύθη ὁ πρῶτος νόμος ὁ ὁρθομέζων τὴν σύστασιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, τῆς δποίας τὸ κεφάλαιον ὧρισμή εἰς πέντε ἑκατομμύρια, παραχωρηθέντος συγχρόνως εἰς αὐτὴν καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκδόσεως Τραπέζικῶν Γραμματίων, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν δμως ἡ Τράπεζα νὰ εἴνε Κτηματικὴ καὶ Προεξοφλητικὴ. Ἀλλὰ περισσότερον κτηματική, καθόσον εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐπεβάλλετο εἰς τὴν Τράπεζαν περισσότερον νὰ σπεύσῃ εἰς ἀνακούφισιν τῆς ἀγροτικῆς καὶ ἀστυκῆς ἰδιοκτησίας ἡ δποία εἶχε μεγίστην ἀνάγκην κεφαλαίων δπως ἀναλάβῃ ἀπὸ τὰς καταστροφὰς τοῦ ἀγῶνος. Οὕτω καταρτισθεῖσα ἡ Τράπεζα,

μὲ κύριον σκοπὸν τῆς παροχὴν δανείων ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ, προέβη εἰς τὰς ἐργασίας της αἱ δποίαι τόσον ἐπροόδευσαν ὥστε μετὰ δύο ἔτη ἡ γενικὴ τῶν μετόχων συνέλευσις ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἴδρυσιν καὶ δύο ὑποκαταστημάτων.

Ἡ εὐεξία ὅμιας αὗτη τῆς Τραπέζης ἐπέπωτο νὰ ὑποστῇ κάποιον κλονισμόν. Ἐνῷ μέχρι τοῦ 1847 αἱ ἐργασίαι ἔβαινον ἀλματικῶς, ἡ εἰσοδος τοῦ 1848 τὴν ἔφερεν εἰς δύσκολον θέσιν. Ἡτο ἡ ἐποχὴ ὅπου οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης, ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸν ἀνεμον τῶν ἐπαναστατικῶν ἴδεων, διεσάλευνον τὰς βάσεις τοῦ καθεστῶτος. Τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον ὡς ἐκ τούτου ὑφίστατο κλονισμόν. Ἡ οἰκονομικὴ κρίσις ἡπλοῦτο δσημέραι καὶ ἐμεγαλύνετο. Συνεπῶς ἡτο πολὺ φυσικὸν καὶ τὸ μόλις ἀναγεννώμενον Ἑλληνικὸν ἐμπόριον νὰ αἰσθανθῇ τὸ βάρος τῆς κρίσεως ταύτης. Ἀλλὰ τὸν κλονισμὸν τοῦτον περισσότερον παντὸς ἄλλου τὸν ἡσθάνθη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὡς ὁ μεγαλείτερος ἀντιπρόσωπος τότε τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς πίστεως εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡτο δ στόχος ἐπὶ τοῦ δποίου δλοὶ ἔβαλλον, διότι δὲν εἶχε ν' ἀντιταλάσῃ μόνον μὲ τὴν ἔξωθι ἐπερχο-

μένην λαίλαπα ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν κακοβουλίαν τῶν ἔσωθι κεφδοσκόπων. Εὐτυχῶς ἔξηλθε τοῦ κλύδωνος τούτου θριαμβευτικὴ διὰ τῆς συνετῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν περιστάσεων καὶ τῆς δεξιᾶς διευθύνσεως τοῦ Γεωργίου Σταύρου τὸν δποίον βραδύτερον οἱ μέτοχοι εὐγνωμονοῦντες ἀνεκήρυξαν ἵστοριον διευθυντήν, προκαλέσαντες μάλιστα καὶ διάταγμα τῇ προτάσει τοῦ Ἰωάννου, διὰ τοῦ δποίου θὰ ἔκαλετο διοικητῆς κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης.

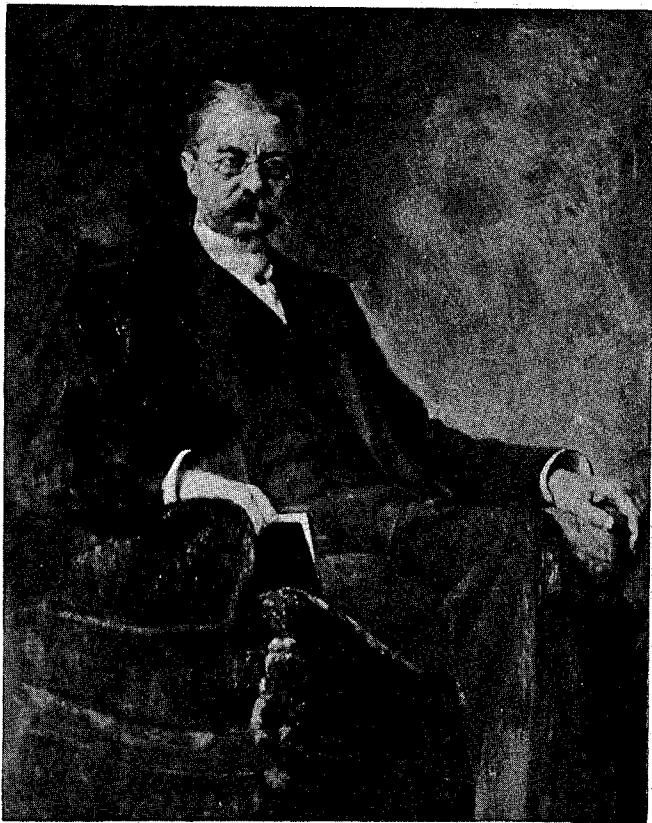
Μετὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν ἐποχὴν βεβαίως αἱ δυσχέρειαι δὲν ἔπαυσαν ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἡμίποδισε τὴν Τράπεζαν νὰ προοδεύῃ ἴδρυονσα εἰς διαφόρους πόλεις ὑποκαταστήματα καὶ παντοιοτρόπως ὑποβιοθοῦσα τὸ ἐμπόριον καὶ τοὺς ἀγροτικοὺς πληθυσμοὺς διὰ παροχῆς δανείων ἀτινα ὅχι μόνον ἀνεκούφιζαν τὸν κατοίκους ἀλλὰ προπαρεσκεύαζαν τὴν οἰκονομικὴν εὐρωστίαν τῆς χώρας. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐργασιῶν τῆς ἥρχισε βαίνουσα δλοτοχῶς. Τὸ μετοχικόν της κεφάλαιον ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος ηὑξάνετο εἰς μεγάλον βαθμὸν δπως καὶ αἱ καταθέσεις. Ἀπὸ τὴν νεανικήν της ἡλικίαν ἡ Τράπεζα εἰσήρχετο εἰς τὴν ἀνδρικήν, οὕτως ὥστε εἰς μίαν εἰκόσαετίαν τὴν βλέπομεν νὰ τείνῃ ἀρωγὸν χειρα καὶ εἰς τὸ Κράτος, τοῦ δποίου τὰ οἰκονομικὰ εὐρίσκοντο ἔνεκα πολλῶν περιστάσεων εἰς δυσάρεστον σημεῖον.

***

Δυστυχῶς μοῦ εἴνε ἀδύνατον νὰ παρουσιάσω λεπτομερέστερον τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ 1841 μέχρι τοῦ 1869 δτε ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Τραπέζης δ ἀλησμόνητος Μάρκος Ρενιέρης κ' ἐκεῖνην μέχρι τοῦ 1890 ὅπου τὸν διεδέχθη δ διαπρεπής ωμαϊστῆς καὶ συγγραφεὺς Παῦλος Καλιγᾶς μέχρι τοῦ 1896. Διὰ μίαν τοιαύτην ἐργασίαν θὰ ἔχοιδετο ὀλόκληρος τόμος παρόμοιος μ' ἐκεῖνον τὸν δποίον ἔξεδωκεν δ κ. Βαλαωρίτης. Ἐπειτα δλα τὰ γεγονότα αὐτά, τὰ περιλαμβανόμενα εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἀνήκουν εἰς τὸ παρελθόν. "Οχι βεβαίως δτι τὸ παρελθόν δὲν εἴνε ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ μὲ δλα τὰ θέλγητρα ποὺ λαμβάνουν τὰ πράγματα ποὺ μᾶς ἐγκατέλιπον, τὸ παρὸν μᾶς προσελκύει περισσότερον. Ως ἐκ τούτου θὰ ἔγια-

τούψιο μᾶλλον εἰς τὴν τελευταίαν δεκαετῆ δρᾶσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Ἄλλως τε ὑποθέτω δτι, ἐντὸς τῆς τελευταίας δεκαετίας, μὲ τὸν νέον διοικητήν της, τὸν κ. Στέφανον Στρέιτ, ἡ Τράπεζα προσέφερε τὰς σπουδαιοτέρας τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ εἰς τὴν χώραν καὶ εἰς τὸ Κράτος.

Πρόγματι δ κ. Στρέιτ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Τραπέζης εἰς ἐποχὴν λίαν κρίσιμον, τόσον διὰ τὴν χώραν δσον καὶ διὰ τὴν Τράπεζαν. Τὸ Κράτος ἔβαρυνεν ἡ χρεωκοπία. Τὸ συνάλλαγμα εἶχε φθάσει εἰς τὸ μὴ περαιτέρω ἀφοῦ σχεδὸν εἶχε διπλασιασθῆ ἡ τιμὴ τῆς μεταλλικῆς δραχμῆς. Εἶνε ἀληθές δτι ἡ εὐφορία τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὸ 1896 ἔδωκε κάποιας ἐλπίδας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἡτο ἀρκετὸν νὰ φέρῃ τὴν προσδοκιμένην βελτίωσιν. 'Αφ' ἐτέρου τὸ Κράτος, μολονότι εἶχον παρέλθει τρία ἔτη ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅπου διέκοψε τὴν κανονικὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανειστῶν του, εἶχεν ἀποτύχει εἰς δλας τὰς προσπαθείας του δπως σύμβιασθη μετ' αὐτῶν. Ἡτο πολὺ φυσικὸν λοιπὸν τὰ βλέμματα δλων νὰ στραφοῦν πρὸς τὸν ὑπέρο-

Στέφανος Στρέιτ, διοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος — "Ἐργον Γ. Ιακωβίδη.

χον ἄνδρα δστις εἶχε ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Ὁ κ. Στρείτι ἐπελήφθυ
τότε τοῦ δυσχεροῦς τούτου ἔργου μὲ δλητη τὴν
δύναμιν τῆς βαθυτάτης γνώσεως τῶν πραγμά-
των. Προικισμένος μὲ μοναδικὴν δξεδέρκειαν
ἐγνώριζεν δτι ἡ μετέωρος αὐτὴ κατάστασις δὲν
ἡτο δυνατὸν παρὰ νὰ ἐπιδράσῃ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ
τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας. Και τὴν ἐπιβλαβῆ
αὐτὴν ἐπίδρασιν ἔπρεπε νὰ τὴν προλάβῃ καὶ
ῶς διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, τῶν συμ-
φερόντων τῆς δποίας ἑτάχθη φρουρός, καὶ ὡς
“Ἐλλην τοῦ δποίου ἡ ψυχὴ διακαίεται ἀπὸ τὸν
πλέον εἰλικρινῆ καὶ ἀδολον πατριωτισμόν. Μία
ἔκθεσίς του μάλιστα πρὸς τὸν ‘Υπουργὸν τῶν
Οἰκονομικῶν ἐντὸς τῆς δποίας γίνεται εὐρύ-
τατος λόγος περὶ τῶν ἐνεργειῶν του διὰ τὸν
συμβιβασμὸν τοῦ Κράτους μετὰ τῶν δανειστῶν
του, μαρτυρεῖ πόσον λεπτῶς διεχειρίσθη τὸ
σκολιὸν τοῦτο ζήτημα τὸ δποίον θὰ ἐλύτε κατ'
εὐχὴν. ἀν δὲν ἐπήρχοντο τὰ θλιβερὰ γεγονότα
τοῦ 1897.

Ὅπως εἰς τὸ παρελθόν τοιουτορόπως καὶ τότε ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ αἰσθανθῇ εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτείαν της τὸν ἀντίκτυπον τῶν θλιβερῶν αὐτῶν γεγονότων καὶ νὰ μὴ σπεύσῃ εἰς βιόήθειαν τοῦ κλυδωνιζομένου Κράτους. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε αὐτὸς μόνον ὃπου τὴν κατέστησε περίβλεπτον εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμήν. Ο. κ. Στρέιτ εἶδεν δτι, ὡς ἐκ τῶν θλιβερῶν συμβάντων, ἐκτὸς τοῦ Κράτους, δεινότατα ἔπασχεν οἰκονομικῶς καὶ ὀλόκληρος ἡ χώρα, θὰ ὑπέφερε δὲ περισσότερον ἀν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν ἔσπευδε νὰ παρέξῃ ὀλας ἐκείνας τὰς εὐκόλιας ποὺ συγκρατοῦν καὶ ἐνθαρρύνουν τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν γεωργίαν. Ἐφ' ὅσον μάλιστα ὁ ἔχθρος κατεῖχε τὸ θεσσαλικὸν ἔδαφος ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, πρωτοστατοῦντος τοῦ Διοικητοῦ της, συνέδραμε μετ' ἀληθοῦς ἀλτρουϊσμοῦ διὰ μικροδανείων καὶ γενναίων φιλανθρωπικῶν εἰσφορῶν τοὺς πρόσφυγας Θεσσαλοὺς μὲ τόσην λεπτότητα ὥστε πολλοὶ ἔξι αὐτῶν νὰ ἐνθυμοῦνται τὸν στίχον τοῦ Delavigne

«Κιὰν θέλετε καὶ χρήματα ἡ Τράπεζα μοιράζει».

* * *

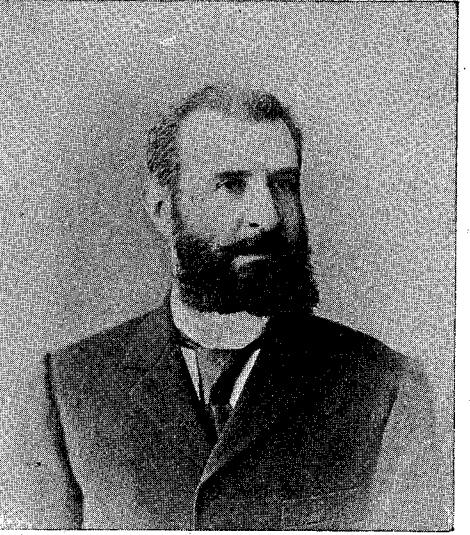
⁹ Ήτο ἔνα ἀπόγευμα βροχερὸν ποὺ μέσα 'στὴν
'Ελληνικὴν Πρεσβείαν 'στὸ Παρίσιο δ κ. Δηλι-
λιγιάννης μὲ παρουσίασεν εἰς τὸν κ. Στρέιτ.
'Ενθυμοῦμαι δτὶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ μίαν ἐπίσκε-
ψιν τον πρὸς τὸν Γάλλον ὑπουργὸν τῶν Οἰ-

κονομικῶν. Μὲ τὴν χάριν που τὸν διακρίνει μᾶς διηγήθη τὰς ἐντυπώσεις του. Πρέπει νὰ σᾶς τὸ εἶπω; Ἡ διήγησις του ἦτο ἀλληδινὸν ἀριστοτεχνικα. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ λόγου καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν λεπτοτάτων παρατηρήσεων, εἰς τὰς ὅποιας προσέδιδεν ἔνα ἴδιαιτερον θέλγητρον κάποια εἰρωνεία ὡς πρὸς τὴν σύγκρισιν τῶν καθηκόντων μεταξὺ Γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Ἐλληνος συναδέλφου του.

Καὶ ἐφ' ὅσον ὠμῆλει ὁ κ. Στρεῖτ, εἶχα τὸ βλέμμα μού καρφωμένον ἐπάνω του. Πρώτην φορὰν ἔγνωρίζα προσωπικῶς τὸν διαπρεπή καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ οἰκονομολόγον. Ἡ φράσις του κομψοτάτη καὶ μεστὴ ἀπὸ οὐσίαν μὲν ἥχιαλωτίζε. Δὲν εἶχε τίποτε τὸ περιττὸν καὶ, τὸ σπουδαιότερον, τίποτε τὸ ἀνιαρόν. Ἐπειτα ἡ σκέψις του βαθεῖα καὶ φωτεινὴ ἐγκλείουσα κάτι ἀπὸ τὸν θετικισμὸν τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος καὶ κάτι ἀπὸ τὸ ὄντειρον τοῦ Ἑλληνικοῦ οὐδανοῦ, μ' ἔξπληγτε καὶ μ' ἔπειθεν ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μερικοὶ ἀνθρώποι ποὺ δὲν κατώρθωσε νὰ τοὺς ἀλυσοδέσῃ ὁ ἀβδηριτισμός. Καὶ εἶδα τότε διατί ἡ Βασιλεία ἐστράφη πρὸς αὐτόν, εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου, καὶ τοῦ ἀνέθεσε τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν. Εἴμαι βέβαιος ὅτι ἀν ὁ κ. Στρέιτ δὲν ἀνελάμβανε τότε τὴν διευθέτησιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν διαπραγματεύσεων ὡς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τοῦ διεθνοῦς ἐλέγχου, ἀσφαλῶς τὰ πράγματα δὲν θὰ ἐστρέφοντο ὑπὲρ τῶν συμφερόντων μας. Εἶχε νὰ παλαίστη

ἐναντίον τῆς Εὐδρόπης ἐκ τῶν προτέρων προ-
κατειλημμένης ἐναντίον μας. Ἀλλ' οἱ ἀντιπρό-
σωποι τῆς εὐρέθησαν ἐνώπιον ἐνὸς οἰκονομο-
λόγου τὸν διοικοῦνταν δὲν ἀνέμενον. Καὶ τὸ
οὐσιωδέστεον ἐνώπιον ἐνὸς «Ἐλληνος συναι-
σθανομένου βαθύτατα τὸ γόνητρον τῆς ἔλληνι-
κῆς ψυχῆς. Τοιουτορόπως ὁ σκόπελος περὶ
ἐπιβολῆς «Ἀπολύτου Ἐλέγχου» παρεκάμφθη
μετὰ μοναδικῆς δεξιότητος καὶ ἡ «Ἐλλὰς ἔξηλθε
χάρις εἰς τὸν κ. Στρέψιτ ἀξιοπρεπῶς ἀπὸ τὸ
τρικυμιῶδες οἰκονομολογικῶν πέλαγος εἰς τὸ δι-
ποιον τὴν εἶχε βυθίσει ἀμέθυδος πολιτική.

‘Η πολιτεία αὐτή τοῦ κ. Στρέῖτ ὡφέλησε διτῶς τότε. Τὸ Κράτος ἔζηλυν οἰκονομικῶς ἀξιοπρεπέστερον, ἢ δὲ Ἐδυνακὴ Τράπεζα, ἐπὶ τῆς δύοιας τοῦτο εἶχεν ὡς ὅστρακον προσκολληθῆ, περισσότερον εὔρωστος, διότι κατωρθώθη ἐπὶ τέλους νὰ ἐπέλθῃ ἡ ποθητὴ διακανόνισις τῶν χρεῶν του καὶ πρὸς αὐτήν. Η

Ιωάννης Βαλαωρίτης
Υποδιοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος

τροπὴ αὐτῇ ἔφερε σημαντικὴν βελτίωσιν εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς Τραπέζης καθόσον ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ Τράπεζα ἔπαυσε νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀπόλυτον ἔξαρτησίν της ἐκ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Κράτους περιπτειῶν καὶ συνεπῶς ἥδυνήθη ἐπωφελέστερον νὰ δράσῃ διὰ τοὺς γεωργικοὺς πληθυσμοὺς τῆς χώρας ἐν γένει καὶ ἵδιαιτέρως τοὺς θεσσαλικοὺς τοὺς δηποίους πατρικώτατα ἐπροστάτευσε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἀτυχημάτων των καθὼς καὶ μετά τὴν συγχώνευσιν εἰς αὐτὴν τῆς Ἡπειροθεσσαλικῆς Τραπέζης.

Μετὰ τὴν περίοδον ταύτην δύο ἄλλα γεγονότα διὰ τὰ ὅποια δικαιοῦνται νὰ ἔναβρούνεται ἡ διοίκησις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, τὴν πατέστησαν ἔξοχως περίβλεπτον. Τὴν παρουσιάζουν μὲ δικήν πρωτοφανῆ εἰς τὰ οἰκονομικὰ χρονικὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα είνεις ἡ τροπή τοῦ λαχειοφόρου αὐτῆς δανείου καὶ ἡ συγχώνευσις ἐν αὐτῇ τῆς Ἡπειροθεσσαλικῆς Τραπέζης. Καὶ δικαῖος δὲν ἐπανεπάνθη ἐπὶ τῶν δαφνῶν τούτων ἡ διοίκησις. Ἡσθάνετο ὅτι εἰς τὴν δρᾶσιν ἔγκειται ἡ ζωὴ, ἡ πρόοδος καὶ ὁ πολιτισμός. Καὶ ὁ κ. Στρείτη ἐρρίφθη ὁ-λοψυχίως εἰς τὸν ἄγωνα. Εἰς τὸν ὑπεράνθρωπον αὐτὸν ὀργασμόν, τὸν μεθοδικὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐνεργεῖν ἡ Κορητικὴ πολιτεία ὀφείλει τὴν Τράπεζαν της. Διότι ἡ διοίκησις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐσκέφθη ὅτι ὅντς τὸ πρῶτον πιστωτικὸν ἴδρυμα ἐν Ἑλλάδι

**Ιωάννης Εὐταξίας
Υποδιοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος

Πελοποννήσου, διὰ τοῦ δημοσίου, ὠσαύτως. Τὰ κεφάλαια τῆς ἥσαν πάντοτε πρόθυμα εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς χώρας. Διότι ἐνῷ ἀφ' ἐνὸς συγκεντρώνει εἰς τὰς χειρας της τὴν δύναμιν τοῦ κεφαλαίου, ἀφ' ἑτέρου ἀφήνει τὸ κεφάλαιον αὐτὸν νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὰ μέγαρα τῶν πολυταλάντων τραπεζιτῶν καὶ ἴδιοκτημόνων μέχρι τῆς καλύβης τοῦ πτωχοῦ γεωργοῦ, σώ-

ζουσά τοιούτορόπως τὸν τόπον ἀπὸ τὴν ἐπονείδιστον τοκογλυφίαν καὶ σφυρογλατοῦσα συγχρόνως τὴν οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας διὰ τοῦ πλουτισμοῦ, ὅχι μόνον ἑστήσει, ἀλλὰ τοῦ λαοῦ ὅστις ὁφείλει τὴν οἰκονομικὴν κάπως εὐρωστίαν του εἰς τὸ πιστωτικὸν μας ἕδρυμα.

Εἰς την ἀδιάκοπον αὐτήν δρᾶσιν τῆς διοικήσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν μεγάλων της ἀποφάσεων δὲν ἐλημονήθη καὶ τὸ σπουδαιότατον δ' αὐτὴν καὶ τὰς ἔργασίας της ζήτημα, τὸ τῆς ἀνοικοδομήσεως νέου κτιρίου ἀναλόγου μὲ τὴν εὐρύτητα τῶν ἔργασιῶν της. Μία τοιαύτη ἀπόφασις περὶ αὐτοῦ εἶχε ληφθῆ ἀπὸ τὸ 1896 ἀκόμη. ⁹ Αλλ ὁ διορισμὸς τοῦ κ. Στρεῖτ ὡς Υπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, αἱ ποικιλαὶ καὶ ὑψίστης σπουδαιότητος ἀσχολίαι αὐτοῦ, εἶχον ἀναβάλει ἐπί τινα χρόνον τὴν ἔκτελεσιν τοῦ ἐκπονηθέντος σχεδίου. Εἰς τὸ παλαιόν της κατάστημα ἡ Τράπεζα δὲν ἦτο ἐγκατεστημένη ὃς ἡριοῦσεν εἰς τὸ πρώτον πιστωτικὸν Ἰδρυμα τῆς χώρας. ¹⁰ Οπως ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς διοικήσεως τοῦ κ. Στρεῖτ τὰ οἰκονομικά της καὶ ἡ δρᾶσις της ἐμεγαλύνοντο, τοιούτοις πρόπως καὶ τὸ κτίριον της ἐπρεπε ν' ἀλλαξῃ μορφήν. Νέος κόσμος, νέα ζωὴ.

‘Ως έκ τούτου ή ἀπόφασις τοῦ 1896, ἐπο-
νηθέντος νέου σχεδίου συμφώνως μὲ τὰς ἀνάγ-
κας τῆς ὑπηρεσίας, ἐτέθη εἰς ἔφαρμογήν. Ἡ
οἰκοδομὴ ἀρχίσασα τὸ 1899 ἐπερατώθη περὶ¹
τὸ τέλος τοῦ 1900 ὥστε ή τελικὴ ἐγκατάστα-
σις τῆς Τραπέζης ἐγένετο μὲ τὴν 17^{ην} ήμέραν
τῆς εἰσόδου τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Ἀπὸ τὸ πράγ-
ματι θαυμάσιον βιβλίον τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς
Τραπέζης κ. Βαλαωρίτου, πληροφοροῦμαι δι-
τὸ ἀνεγερθὲν μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα ἐστοί-
χισε «περὶ τὸ ἔνα καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον ἐξ
ῶν 300 χιλιάδες δραχμῶν διετέθησαν δι’ ὑ-
δραυλικᾶς ἐγκαταστάσεις κατὰ τῆς πυρκαϊᾶς
διὰ τοία νέα χαλύβδινα θησαυροφυλάκια καὶ
διὰ κλίβανον καταστροφῆς τραπέζιων γραμ-
ματίων, ἀλλὰ τὸ νέον κατάστημα ἐκτίσθη οἶον
ἥρμοιςεν αὐτῇ καὶ πληροῖ πάντας τοὺς δυνατοὺς
ὅρους ἀσφαλείας καὶ χρησιμότητος, οὕτως ὥστε
καὶ ἀν μόνον λάβωμεν ὑπὸ ὅψιν τὴν ἐκ τού-
του ἐπελευσομένην ἀναγκαίως ἀνάπτυξιν τῶν
ἐργασιῶν τῆς Τραπέζης ὡς ἐκ τῆς βελτιώσεως
τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς
συναλλασσομένους εὐκολιῶν, πλέον ἢ ἐπαρκῆ
ἀνταλλάγματα θέλει προσπορισθῆ ἡ Τράπεζα
ἐκ τῆς γενομένης δαπάνης».

Μέσα εἰς τὸν ὥκεανὸν αὐτὸν τῶν ἑργασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔκτὸς τῆς μεγάλης καὶ ἀρχοντικῆς φυσιογνωμίας τοῦ διοικητοῦ αὐτῆς κ. Στρέψιτ μία ἀλλή φυσιογνωμία διαγράφεται εὐχρινέστατα. Ἡ δρᾶσις αὐτοῦ παρὸν τὸ πλευρὸν τῆς διοικήσεως τὸν ἐπιβάλλει εἰς τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν. Τὸν ὀνόμασα. Εἶναι δὲ ὑποδιοικητὴς κ. Ἰωάννης Βαλαωρίτης, δστις παρέχει τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἀπὸ τοῦ 1890 ὅτε τὸ πρῶτον εἰσῆλθεν ὡς γενικὸς αὐτῆς γραμματεύς. Δὲν παρῆλθεν δῆμος ἔξαετία καὶ ἡ γενικὴ τῶν μετόχων συνέλευσις τὸν ἀνεβίβασε μετ' ἔνθουσιασμοῦ εἰς τὴν ἐπίζηλον θέσιν τοῦ ὑποδιοικητοῦ. Υἱὸς ἐνὸς τῶν μεγαλειτέρων ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τοῦ μεγαλοστόμου τραγουδιστοῦ τῆς «Κυραὶ Φροσύνης» καὶ τῶν «Μνημοσύνων» εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον εὐγενικὰς φυσιογνωμίας τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Μειλίχιος, πάντοτε γελαστός, καὶ νοῦς θετικώτατος, εἶναι τὸ δεξιὸν τοῦ κ. Στρέψιτ. Συγγραφεὺς καὶ λογοτέχνης ἐκ κληρονομικότητος εὐδίσκει μεθ' ὅλας τὰς ἀσχολίας του τὸν καιρὸν νὰ καταγίνεται εἰς τὰς προσφιλεῖς του συγγραφικὰς ἔργασίας. Εἰς τὴν ἀγάπην του αὐτὴν πρὸς τὸ ἔργοντος διεσθαι δὲ οἰκονομολογικὸς κόρμος δηφεύλει τὸν πολυσέλιδον τόμον τῆς Ιστορίας τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἔργον γραμμένον μὲ θαυμασίαν μέθοδον καὶ εὐσυνειδησίαν.

Μὲ τὸν κ. Βαλαωρίτην μοῦ ὀρέσει πολὺ νὰ
δμιλῶ διὰ τὰ οἰκονομολογικὰ ζητήματα τοῦ
τόπου. Εἶνε ἀπὸ τυὺς δλίγους βαθεῖς μελετη-
τάς των. Μὴ νομίσετε ὅμως ὅτι μὲ θέλγει ὀλι-
γώτερον ὁσάκις διηγεῖται διάφορα ἀνέκδοτα
τοῦ πατέρα του. Λεπτότατος δμιλητῆς, ὅ,τι ἔχει
νὰ εἴπῃ τὸ λέγει μὲ ἀφέλειαν καὶ μετριοφρο-
σύνην ποὺ αἰχμαλωτίζουν τὸν συνομιλητήν του.
Ἐπειτα ἔνα ἀνέκδοτον διὰ τὸν ποιητὴν Βαλαω-
ρίτην μ' ἐνδιαφέρει ἐξ ἵσου, δοσον καὶ μία σκέ-
ψις οἰκονομολογικὴ τοῦ υἱοῦ. Μήπως μέσα εἰς
τὴν κοινωνίαν δὲν ξοῦν μαζὶ ἡ ποίησις καὶ ἡ
ἐπιστήμη;

Θέλω νὰ είπω ότι αἱ οἰκονομολογικαὶ καὶ τραπεζικαὶ ἀσχολίαι εἰμποροῦν πολὺ καλά νὰ συντανισθοῦν μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν ψυχήν. Αἱ ἀσχολίαι αὐταὶ, τοῦλάχιστον διὰ τὸν π. Βαλαωρίτην, δὲν τὸν ἐμπόδισαν νὰ καταγίνεται καὶ εἰς τὴν συγγραφὴν μιᾶς μελέτης ποὺ θὰ προταχθῇ εἰς τὴν νέαν ἔκδοσιν τῶν πατρικῶν ποιητικῶν ἔργων. Ὁ οἰκονομολόγος καὶ ὁ τραπεζίτης ἐν τούτοις ὑπερισχύουν. Καὶ ἔτσι πρέπει, διότι ἔνα ὑποδιοικητής μιᾶς τραπεζῆς καὶ ἴδιως

τῆς Ἐθνικῆς, ὅ-
φείλει νὰ είνε με-
γάλος εἰς τὸ ἔρ-
γον του. Καὶ δ. κ.
Βαλαωρίτης είνε
πράγματι τοιοῦ-
τος.

Τὴν ἄλλην θέσιν τῆς ὑποδιοικήσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης κατέχει ἐπίσης μία ἀπὸ τὰς πλέον γνωστὰς ἐπιστημονικὰς φυσιογνωμίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ διαπρεπῆς καθηγητῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον κ. Ἰωάννης Εὐταξίας. Ομολογῶδει εἶνε σφάλμα μου νὰ μη τὸν γνωρίσ-

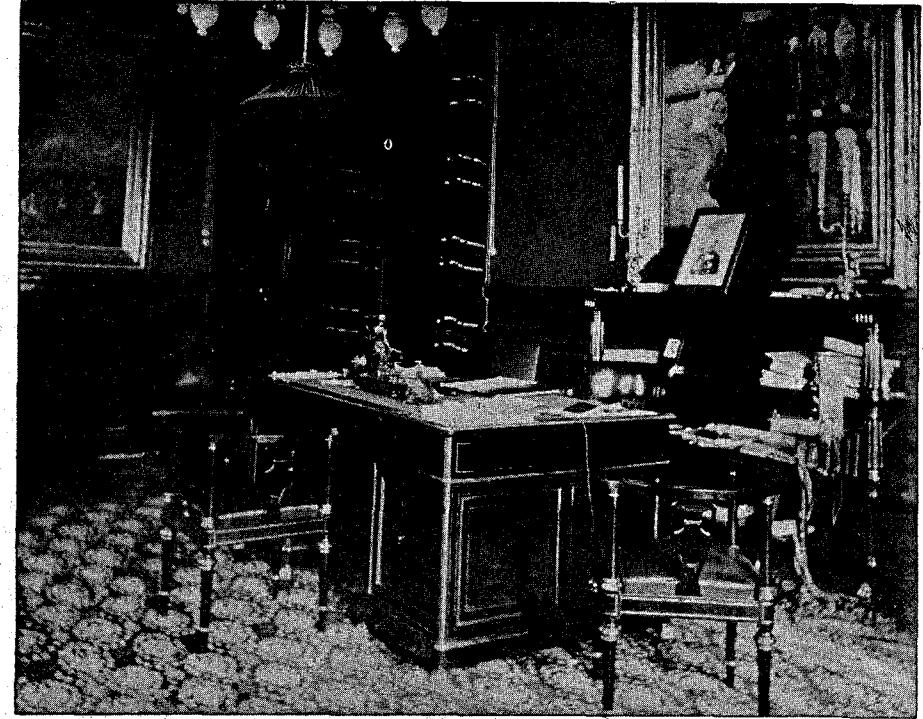
μη τὸν γνωρίσω προσωπικός. Δεν αρχεῖ
ὅμως ὅτι τὸν γνωρίζω ἐκ φήμης; Εἰς τὸν
δρόμον συχνάκις τὸν συναντῶ καὶ αἰσθάνομαι
εὐχαρίστησιν νὰ τὸν προσέχω καὶ νὰ μελετῶ
τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του. Φημί-
ζεται ὡς ἔνας ἀπὸ τοὺς ἔξοχωτέρους νομομα-
θεῖς μας, καὶ εἶνε.

'Εντὸς τῆς Τραπέζης, ὅπως εἰς τὸ Πανεπι-
στήμιον καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, εἶνε ἐπίσης ἔξαι-
ρετική μορφή. 'Αλλὰ μήπως ᾧτο δυνατὸν νὰ
μὴ εἶνε τοιαύτη ἀφοῦ εἶνε δημιούργημα τῶν
χειρῶν του; Ποῖος ἀνθρωπός προικισμένος ἀπὸ
τὴν φύσιν μὲ νοῦν καὶ μὲ θέλησιν καὶ ἀγάπην
πρὸς τὴν ἔργασίαν δὲν ἐπεβλήθη καὶ δὲν ἐθρι-
άμβευσεν εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς του;

Εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν τίτοτε ὁδαιότερον ἀπὸ τὴν θέλησιν. Ὁ γνωρίζων νὰ θέλῃ, μεγαλουργεῖ ὅσον καὶ ἀν̄ αἱ περιστάσεις ἐνίστε εἶνε ἔναντια. Ἡ δύναμις τῆς ἀντοχῆς εἰς τὸν κάματον τὰς ἐκμηδενίζει. Ὁ κ. Εὐταξίας εἶνε ἔνας ἀπὸ τὰς γρανιτικὰς αὐτὰς θελήσεις ποὺ ἐκμηδενίζουν τὰς ἔναντιότητας τῶν περιστάσεων.

* * *

Μέ δύο τοιούτους ὑποδιοικητὰς ἡ ὑπέροχος ἵκανότης τοῦ κ. Στρέψις ἔξωραίζεται περισσό-

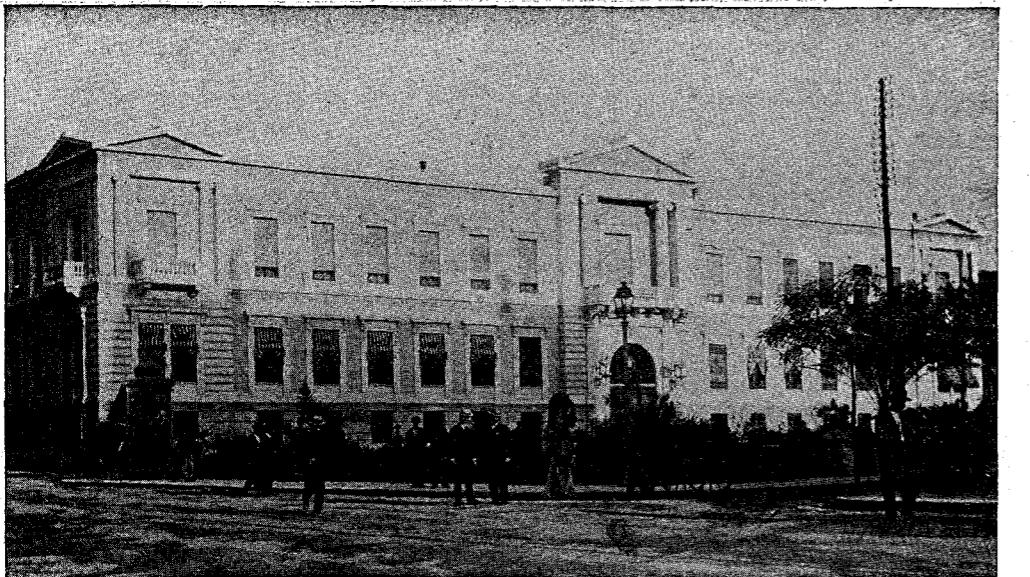

ГРАФЕΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

τερον. Ἡ ἐργατική της των δίδει εἰς τὸν σεβαστὸν διοικητὴν τὸν δποῖον λατρεύουν, τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν δπως μέσα εἰς τὸ γραφεῖον του σφυρολατῆ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Καὶ ὅταν δμιλοῦμεν περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Τραπέζης πρόσκειται περὶ τοῦ οικονομικοῦ μεγαλείου δόλοκλήρου τῆς γώιας.

Διότι δὲ καὶ Στρέβης παραπλεύσως τῆς εὐδόχου σεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἔθεσε καὶ τὴν οἰκονομικὴν εὐδόχουσιν τῆς Ἑλλάδος. Οὐ πτηματικὸς πλοῦτος τῆς χώρας μας διφεύλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ἐννυπόθηκα δάνεια ἄτινα ἀφθόνως χορηγεῖ εἰς τὸν λαόν. Ἡ γεωργία δὲ καὶ ἡ βιομηχανία, ἀνάπτυξθησαν καὶ ἀναπτύσσονται, κατὰ μέγα μέρος τὴν

πρόοδον των τὴν ὀφείλουν εἰς τὴν Ἐθνικήν Τράπεζαν καὶ προσωπικῶς εἰς τὸν κ. Στρέιτ δστις γνωρίζει ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνεξαρτησία τῆς χώρας κατορθοῦνται διὰ τῆς ἐννισχύσεως τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν. Τὸ ἐμπόριον ἔκειθεν ὃ ἀντλήσῃ τὴν ἴσχυν του καὶ τὸ Κράτος τοὺς χρηματικούς του πόρους. Δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον βλέπομεν καὶ εἰς τὸν συγκριτικούς πίνακας τῶν διαφόρων ἀπολογισμῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δτι κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαετεῖς διάστημα τὰ πρὸς τοὺς γε-

ΤΟ ΝΕΟΝ ΣΚΤΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ωργούς χορηγούμενα κεφάλαια ηδεήθησαν καταπληκτικῶς. Καὶ τοῦτο μᾶς πείθει ὅτι ἡ ἀπόφασις αὗτη τῆς διοικήσεως δὲν ἦτο ἀπλῆ πρᾶξις πρὸς εὑρυνσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπέζης, ἀλλ᾽ ἔνα μεγαλεπήβουλον οἰκονομικὸν πρόγραμμα τοῦ διοικητοῦ, ἐκ τῆς πραγματώσεως τοῦ ὅποιου ἡ προσδοκωμένη ὀφέλεια θὰ εἴνει διτή, οὕτως ὥστε καὶ ἡ Τραπέζα νὰ προσπορίζεται κέρδη καὶ ἡ γεωργία ν' ἀνακοψίζεται καὶ μεγαλύνεται ὑπὸ τὸν πρόδυμον ἀντιλήπτορα τῶν ἀναγκῶν τῆς.

Μὲ τοιοῦτον πνεῦμα θετικόν, γενικὸν καὶ φιλόπατρο διοικουμένη ἡ Ἐθνικὴ Τραπέζα κατήγαγεν ἀληθεῖς θριάμβους κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν. Κάθε ἔτος ποὺ περνᾷ, σημειώνει καὶ μίαν ἐπιτυχίαν τόσον δι' ἔαυτὴν ὅσον καὶ διὰ τὸ ἔθνος. Διότι δὲν ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῶν ἐπιτυχιῶν τῆς. Κιτεχόμενος ὁ διοικητής τῆς ἀπὸ τὸ δαιμόνιον τῆς δράσεως μεταδίδει καὶ εἰς τοὺς ἐλαχέστους τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπέζης τὸ ρεῦμα αὐτὸς τῆς ἐργατικότητος καὶ τῆς ζωῆς. Τῆς εὐρύτητος εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν καθηκόντων ἐνὸς ἀνθρώπου δῆτις πρέπει νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ δρᾷ διὰ τὸν ἔαυτὸν τον καὶ συγχρόνως διὰ τοὺς ἄλλους. Ἔνα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς προόδου διὰ τὰ ἀτομα, συνεπῶς διὰ τὰς διάδας καὶ ἐπομένως διὰ τὰ ἔθνη. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀκαταγώνιστος δύναμις πρὸς τὰ ἐμπρόδες ὠθήσει τὸν κ. Στρέιτ καὶ εἰς τὴν σύστασιν τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπειδὴ

ἡτο ἀδύνατος ἡ ἰδρυσις ὑποκαταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς εἰς τὸ ἔξωτερον ἐσκέφθη τὴν σύστασιν νέας Τραπέζης. Καὶ τὴν ἰδρυσι διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν οἰκονομικὴν ἐνότητα τοῦ ἔξω μετὰ τοῦ ἔσω Ἑλληνισμοῦ ἔξυπηρετῶν τοιουτορόπως τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους διὰ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου εἰς τὴν Ἀνατολήν.

***

Ἐνα βλέμμα εἰς τοὺς ἀπολογισμοὺς ἑκάστου ἔτους δεικνύει πασιφανῶς ὅχι μόνον τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἀλλὰ τὴν γιγαντιαίαν πρόοδον τῆς. Ὁμιλοῦν οἱ ἀριθμοὶ μὲ τόσην εὐγλωττίαν ποὺ μένει κανεὶς κεχηνῶς ἐμπροσθεν τῆς ἐπιτελούμενης ἐργασίας. Ὁ κολοσσὸς αὐξάνει. Παρὰ τὸ ἐκ 33 ἑκατομμυρίων μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς, αἱ πρὸς αὐτὴν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἑκατομμύρια ἔντοκοι καὶ ἄτοκοι καταθέσεις ὀσημέραι ἔχογκοῦνται. Τὸ ταμευτήριόν της ἴσχυν δρό τινων ἐτῶν, σήμερον προσεγγίζει τὰ 5 καὶ $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια. Διὰ τοῦ σωστικοῦ αὐτοῦ μέτρου τὸ ὅποιον πρώτη ἐνεκαινίασεν εἰς τὸν τόπον μας, ἐφροντιφώνησεν εἰς τὸν λαὸν τὸν τρόπον τῆς οἰκονομίας. Ἡ φωνὴ της ἀνειχήσειν εἰς τὸν πρακτικὸν νοῦν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ πτωχολογία δι' αὐτοῦ ἀνεκουφίσθη. Δὲν σπαταλᾶ τὸ δόλιγον χρῆμα τῆς εἰς τὰ ταβερνεῖα. Τὸ ἀποταμεύει διβολὸν πρὸς δόβιολὸν εἰς τὸν κόλπους τῆς Τραπέζης διὰ νὰ τὸ ἀποσύρῃ ἐκεῖθεν δόπταν θὰ ἔχῃ τὴν ἀνάγκην του.

Καὶ ὅταν βλέπει κανεὶς ὅλα αὐτά, αἰσθάνεται ἔνα ἐνδόμυχον σεβασμὸν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τραπέζαν καὶ μίαν ὑπερηφάνειαν συγχρόνως ὡς Ἑλλην. Ως πρώτη ἀπὸ τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους μας δὲν περιωρίσθη μόνον οἰκονομικῶς νὰ προσφέρῃ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τῆς εἰς τὸν τόπον. "Ο, τι συντελεῖ εἰς τὴν βελτίωσιν του καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς συγκοινωνίας καὶ τοῦ ἔξωδασμοῦ, ἔχει αὐτὴν πρόδυμον ἀρωγόν, καὶ διὰ τοιοῦτον ἔργον βλέπομεν σήμερον ἀνὰ τὸν δῆμον καὶ τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος πρωτίστως ὀφείλεται εἰς αὐτὴν. Εἰς τὴν πρόδυμον τῆς ὑποστήριξιν παντὸς καλοῦ καὶ ὀφελίμου ἔργου διὰ παροχῆς δανείων ἔστω καὶ μὲ ζημίαν τῆς ἐνίστε. Τὸ Κράτος εἰς αὐτὴν ἀτενίζει καθὼς καὶ τὸ ἔθνος δλόκληρον ὃς εἰς μίαν ἐκπολιτιστικὴν δύναμιν. Διότι δὲν φιλαργυρεύεται τὸ χρῆμα τῆς δι' ἔργα σωστικὰ καὶ ὀφελίμα. Δὲν ζητεῖ νὰ κερδοσκοπήσῃ ἀλλὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Κράτος καὶ τὸ ἔθνος διὰ ποικιλοτρόπων συνδυασμῶν ποὺ καθιστοῦν πράγματι τὰ ἔθνη μεγάλα καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς οὐσίας καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς μορφῆς.

Δὲν εἰνε λοιπὸν ἔνα μεγαλεῖον ἔθνικὸν οὐτως ἐργαζομένη ἡ Τραπέζα; "Ο παρακολούθησας τὴν ἴστορίαν τῆς ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἰδρυσεώς της μέχρι σήμερον καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1896 κ' ἐδῶθεν, δπου κατήγαγε τοὺς μεγάλους τῆς θριάμβους, δὲν δύναται παρὰ νὰ τὴν παραβάλῃ πρὸς ἔνα ποίημα τοῦ ὅποιου

κάθε λέξις εἶνε διαμαντόπετρα καὶ κάθε στίχος ἔνας ἥλιος μὴ σκιαζόμενος ἀπὸ κανένα σύννεφον, μὴ παρασυρόμενος ἀπὸ καμμίαν θύελλαν. Μέσα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐμφωλεύει ὅχι μόνον ὁ θετικὸς νοῦς ἀλλὰ καὶ ὁ φωτεινός, ὁ ἐκπολιτιστικὸς νοῦς, αὐτὸν ποὺ ζητεῖ ὁ Καρλάūl δι' ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα.

Τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῦ νοῦ τὴν αἰσθάνεται ἐπὶ μίαν δεκαετίαν τῷρα δλόκληρος ὁ ἔσω καὶ ὁ ἔξω Ἑλληνισμός. Οἰκονομικῶς καὶ ἐθνικῶς. Ως δύναμιν συγκεντρώνουσαν καὶ ὡς δύναμιν ἐκπολιτίζουσαν. Οχι διότι κρατεῖ τοῦ Ἑλληνικοῦ χρήματος, ἀλλὰ διότι γνωρίζει τὴν καλήν καὶ ὀφελίμον διάθεσιν αὐτοῦ. "Οχι διότι ἐνισχύει μόνον, ἀλλὰ διότι γνωρίζει καὶ προλαμβάνει πολλάκις τὴν συμφοράν καὶ δημιουργεῖ τὸν ναὸν τῆς οἰκονομικῆς εὐδωστίας ἐκεῖ δπου ἄλλοι δὲν βλέπουν παρὰ ἐρείπια καὶ συντρίμματα. Οι μεγάλοι οἰκονομολόγοι εἶνε δπως οἱ μεγάλοι κατακτηταί. Μὲ τὸν θετικὸν καὶ ἐπιστήμονα νοῦν πρέπει νὰ είνε δπλισμένοι ἐμφύτως καὶ ἀπὸ μεγάλην φαντασίαν καὶ ψυχήν. Νὰ μὴ βλέπουν ἐντὸς τῆς Τραπέζης ἀλλὰ καὶ πέραν ἀκόμη, ἐντὸς τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους. Αὐτὴν ὀφείλουν νὰ φέρουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διὰ νὰ τὴν ἐνισχύσουν, τὴν καλλωπίσουν καὶ τὴν μεγαλώσουν. Ἡ Ἐθνικὴ Τραπέζα τοιουτορόπως εἶδε, καὶ διὰ τοῦ Στρέιτ δφείλει νὰ σεμνύνεται διὰ τοῦτο, διότι δι' αὐτοῦ ἡ Τραπέζα ἐβύθισε τὰ βλέμματα τῆς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

Η ΑΝΤΑΡΤΙΣ*

Τὰ βλέφαρα τῆς Ζοζάννας ἔχαμήλωναν, ἐκλείοντο νευρικά. Ἐβλεπε ἔνα τὸ περιβολάκι τῆς δόδου Ἀμυότ. Τὰ πτερυγύσματα τῶν χελιδονιῶν ἐδρεπάνιζαν τὸν ἀέρα κατώ ἀπὸ τὸ παράδυμα τῆς. Τὰ ζευγάρια ἔξανάρχιζαν τὸν μέχρι σήμερον προσεγγίζει τὰ 5 καὶ $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια. Διὰ τοῦ σωστικοῦ αὐτοῦ μέτρου τὸ δόπιον πρώτη ἐνεκαινίασεν εἰς τὸν τόπον μας, ἐφροντιφώνησεν εἰς τὸν λαὸν τὸν τρόπον τῆς οἰκονομίας. Ἡ φωνὴ της ἀνειχήσειν εἰς τὸν πρακτικὸν νοῦν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ πτωχολογία δι' αὐτοῦ ἀνεκουφίσθη. Δὲν σπαταλᾶ τὸ δόλιγον χρῆμα τῆς εἰς τὰ ταβερνεῖα. Τὸ ἀποταμεύει διβολὸν πρὸς δόβιολὸν εἰς τὸν κόλπους τῆς Τραπέζης διὰ νὰ τὸ ἀποσύρῃ ἐκεῖθεν δόπταν θὰ ἔχῃ τὴν ἀνάγκην του.

τὴν πλῆξιν, τὴν νοσταλγικὴν ἀπελπισίαν ποὺ αἱ ἀνοίξεις τῆς δλλοτε ἔφεραν εἰς αὐτὴν.

— Τί είνε; Τί ἔχετε; Είπε ὁ Νοέλ.

Παρετήρησε τὰ δλάνοικτα μάτια τῆς Ζοζάννας, μάτια ποὺ είχαν ἰδῆ πράγματα, σκηνάς, πρόσωπα, ἀγνωστά εἰς αὐτόν, τὰ μυστηριώδη ἐκεῖτα μάτια τὰ τόσον ὡραῖα, τὰ βαθυγάλανα, μέσα απὸ τὰ δόπια τοῦ πάνθεον . . . Ἡ Ζοζάννα ἐπίστευσε ὅτι ἀνέπνεε τὴν δσμὴν τοῦ αἰθέρος ποὺ ἦτον χυμένη εἰς τὸ δωμάτιον ἐνόμισεν ὅτι ἤκουε τὸν θόρυβον τοῦ ἐργατικοῦ σπιτιοῦ, τὴν φωνὴν τῆς Μαρίας, τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου Βαλεντὲν καὶ ἐπανεῦρε

* «Παναθήναια» σελ. 90.

Καὶ τὰ παρετήρησε τόσο πολύ, αὐτὰ τὰ μάτια, ποὺ ἡ σκέψις του κατελήφθη ἀπὸ Ἄλιγγον ἐνώπιον τοῦ ἀγνώστου, κ' ἐπεσε διὰ μιᾶς εἰς τὴν ἀβύσσουν . . .

— "Οχι, είπε, δχι, δὲν ἡμπορῶ νὰ σᾶς ἐν-

νοήσω... Είμαι φίλος σας, δι μόνος φίλος σας, καθώς λέτε. Είνε δύο μηνες ποῦ βλεπόμεθα σχεδόν καθημερινῶς. Ξέρω τὸ σπίτι σας, τὰ βιβλία ποῦ σᾶς ἀρέσουν περισσότερο, καὶ τὰ λουλούδια ποῦ ἀγαπάτε, καὶ τὴν μουσικὴν ποῦ σᾶς κάμνει νὰ κλαίτε. Γνωρίζω τὴν σχέδιον τῶν χειρονομιῶν σας, τὸν τόνους τῆς φωνῆς σας, τὴν λάμψιν τῶν ματιῶν σας εἰς τὰς ἐναλλαγάς της. Ξέρω τὸ παιδάκι σας, ποὺ δὲν τὸ ἔχω ἴδη, τὸν Σαρτρέζους φίλους σας, δλους καὶ δλα, ἀκόμη καὶ τὸν ἀποθαμένους ποὺ ἐπέφρασαν τὴν ζωήν τους σιμὰ σὲ σᾶς. Ἀλλὰ σᾶς, φίλη μου, δὲν σᾶς ξέρω.

Ἡ Ζοζάννα δὲν ἀπήντησε... Ἐκεῖνος εἶδε τὴν ὡχρότητά της, τὴν εἶδε νὰ σκυθρωπάζῃ περισσότερο. Ἐπίει τὸ μπουκέτο ἐπάνω εἰς τὰ χεῖλη της καὶ ἀνέπνεε τὸ ἀρωμα... Πόσον ἥτο συγκινημένη!...

— Εἴμεθα νέοι ἀκόμη, εἶπε, καὶ τὰ χρόνια δὲν μᾶς πήραν ἐμπρός... Ἡ ζωή σας! Ἡ ζωή μου!...

Τὸν ἥκουε μὲ ἀνησυχίαν.

Αὐτὸς ἐπανέλαβε:

— Ἡ ζωή μου! τόσο λίγο τὴν συλλογίζομαι! "Υστερό" ἀπὸ τόσας ἐργασίας, ἀπὸ τόσα ταξίδια αἰσθάνομαι πᾶς εἴμαι ἀκόμη στὴν ἀρχή. Δὲν ἔχω γνωρίσει τὶς χαρὲς ποὺ κάμνουν τὴν ψυχὴν **νὰ μεγαλώσῃ** καὶ τὸν πόνους ποὺ τὴν κάμνουν **νὰ ὀριμάσῃ**. Είμαι μόνος. Είμαι νέος... "Ζῶ εἰς τὸ παρὸν διὰ τὸ μέλλον". Δὲν εἴμαι δι αἰχμάλωτος τοῦ παρελθόντος... Ἀλλὰ σεῖς!... Ἀνεσκίρτησε:

— Ἐγώ.

— Εσεῖς εἰσθε δῶλο συλλογισμένη καὶ δῶλο ἀναπολεῖτε τὸ παρελθόν. Θέλω κάποτε νὰ σᾶς πῶ: «Ἀφῆστε τὸ παρελθόν. Στρέψετε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ἐμπρός...»

Ομίλησε μὲν τὸν κάπως ἀπότομον, εἰς τὸν διποίον ἐνυπήρχε πικρία καὶ πόνος, δργὴ καὶ ζηλοτυπία... Ἡ Ζοζάννα ἔκαμε μίαν ἀνεπισητηνήν:

— Τί ἀπαιτητικὸς ποὺ εἰσθε!

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην... Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα βέβαια...

— Φύλε μου, εἶπε μὲ γλυκύτητα, ἔχετε δῶλα τὰ φιλικὰ δικαιώματα... Ἀλλὰ εἰσθε πολὺ ἀνυπόμονος. Ἄς ἀφήσωμε τὸν καιρὸν νὰ κάμη τὸ ἔργον του. Θὰ ἐννοήσωμε δὲν νάνας τὸν ἄλλον χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη, νὰ διηγηθοῦμε τὴν ἰστορία μας δὲν εἴναι εἰς τὸν ἄλλον... Μοῦ τὸ ἔχετε δηλώσει δὰ ὅτι δὲν κάμνετε ἐξομολογήσεις...

Μήπως σᾶς ζητῶ τὰ μυστικὰ τῆς ψυχῆς σας;

— Εἶνε ἀλήθεια, εἶπε, καὶ λυποῦμαι γι' αὐτό· δὲν μοῦ ζητεῖτε τίποτε...

Ἐπροσπάθησε νὰ φανῇ εὔθυμος καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατώρθωσε νὰ φαιδρύνῃ καὶ τὴν Ζοζάνναν.

Ομίλησε διὰ τὴν Ιταλίαν, τὴν διποίαν ἀγαποῦσε σὰν «ἔρωμένην» του.

— Σᾶς ἐσυλλογίσθηκα πολλές φορὲς ἐκεινάτῳ·! τὸ πρῶτο γράμμα σας! τὸ ἐδιάβασα ἔξω εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Duomo... Ξανθέπω καθαρὰ - καθαρὰ τὸ δνομά σας κάτω ἀπὸ μίαν σελίδα «Ζοζάννα Βαλεντέν!» Ἡ μουν εὐχαριστημένος διτὶ τὸ δνομά αὐτὸ δὲν ἥτον ψευδώνυμο. Καὶ τὸ ἀγαποῦσα τὸ ὄμορφο αὐτὸ ὄνοματάκι, ἥτον τόσο γλυκὺ στὰ χεῖλη μου καὶ τὸ ἐπανελάμβανα ὠσὰν διὰ νὰ τὸ ἀπολαύσω: «Ζοζάννα... Ζοζάννα...» Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἔγω εἴμαι **εὐφάνταστος** καὶ **αἰσθηματικὸς** δεξεροῦσα ὅλως διόλου τὸ ἀρθρὸν σας ποὺ εἶχε προκαλέσει τὴν ἀλληλογραφίαν μας ἐξεχνοῦσα τὴν δημοσιογράφον, τὴν φεμινίσταν! «Ἐβλεπα, εἰς τὴν πλατεῖαν αὐτὴν τῆς Σάρτρης ποὺ καλὰ ἤξερα, μιὰ νέα γυναικοῦλα μαυροφορεμένην, μὲ βέλο... Ναί, μιὰ νέα, λυπημένην καὶ δλόμονην καὶ χωρὶς φύλους.. Καὶ εἶχα μεγάλην ἐπιθυμίαν ἥ γυναικοῦλα αὐτή, ἀπὸ τὴν δποίαν μ' ἔχωριζαν βουνὰ καὶ θάλασσες, νὰ εἰν' εὐτυχισμένη!...

— Ήτον ἥδη χάρις εἰς ἐσᾶς διλιγότερο δυστυχισμένη!

— Υπάρχει, εἰς τὴν θύραν τοῦ Βαπτιστηρίου ἔνα ἔργον τοῦ Γκιμπέρτι¹ τὸ διποίον ἀγαπῶ πολύ, μία γυναικά λιγερή, ὑψηλή. Στρέψει τὴν κεφαλήν, καὶ τὸ πρόσωπόν της δὲν φαίνεται μόνον ποὺ μαντεύει κανεὶς τὸ χαμόγελό της... Αἱ ὀνειροπολήσεις μου προσεκολλῶντο εἰς τὸ ἀδρατὸν αὐτὸ χαμόγελο... Εἶχα συγκινηθῆ, χωρὶς λόγον, σᾶν νὰ μοῦ εἶχε δομῆ ἀπὸ κάπιον Ἀθανάτον ἥ ὑπόσχεσις μεγάλης εὐτυχίας... Κ' ἔλεγα μέσα μου: «Είμαι γελοϊος! είμαι ἥλιθιος!.. Αὐτή ἥ Ζοζάννα, ἀν ἤξερε, θὰ γελοῦσε μαζί μου!...» Έν τούτοις τὸ ἔντικτον δὲν μὲ ἀπατοῦσε μία εὐτυχία μεγάλη ἥρχετο πρὸς ἔμε, ὑπὸ τὸν ἥχους τῶν κωδώνων τοῦ ἐσπερινοῦ, στὸ ὠραῖον ἔκεινο Φλωρεντινὸ βράδυν.

— Καὶ ἥτον ἡ πρώτη φορὰ ποὺ εἰσθε τόσο... ὀνειροπόλος.

— Πῶς τὸ ἐννοήσατε;

¹ Lorenzo Ghiberti γλυπτῆς καὶ ἀρχιτέκτων Φλωρεντινὸς ὁ διποίος διηγόμυνε τὰς ἐργασίας τοῦ Duomo τῆς Φλωρεντίας (1378-1455).

— Δὲν ἀπαντήσατε ποτὲ σας γυναικα ἀξίαν τῆς ἐμπιστοσύνης σας, τῆς φιλίας σας;...

Ἡ Ζοζάννα ἐκοκκίνιζε καθώς ὅμιλοῦσε. Ὁ Νοέλ ἀπεκρίθη λυπημένος:

— Ἐξήτησα...

— Πολλές φορὲς;

— Οχι πολλές φορὲς... Καὶ τόσο κακά!... Καὶ σᾶς ηὔρα τόσο ἀργά...

— Ἀλλοίμονον!

— Πάρα πολὺ ἀργά;...

Ἡ Ζοζάννα ἐψιθύρισε:

— Δὲν ἔχω... Οχι... γιατί «πάρα πολὺ ἀργά»;...

— Θὰ γίνωμε φύλοι.

— Θὰ γίνωμε;...

Πήτε «εἴμεθα»... Τί λείπει λοιπὸν ἀπὸ τὴν φιλία μας;

Ὁ Νοέλ ἐκύτταξε τὴν Ζοζάνναν εἰς τὰ μάτια καὶ εἶπε μὲ σοβαρότητα:

— Ἡ τελεία ἐμπιστοσύνη...

— Εφυγε... Ἡ Ζοζάννα ἐγύριζε καὶ ἐκείνη στὸ σπίτι της, μόνη, πεζῇ, ἀργά - ἀργά, ταραγμένη. Μερικὰ σύννεφα ἐπλανῶντο εἰς τὸν οὐρανόν ὁ ἥλιος ἥτον θερμὸς καὶ ἀσπρός τὰ ἀνθη τῶν καστανῶν ἐπεφταν βροχὴ ἐπάνω στὴν ἄμμον.

Εἰς τὸ rond-point τῶν Ηλυσίων Πεδίων ἥ Ζοζάννα ἐσταμάτησε, προτοῦ περάσῃ τὴν πάροδον, μεταξὺ τῶν ἀμάξων. Κάτι ξανθὰ μαλλιά, ἔνα ἐπανωφόρι ἀσπρὸ μίαν ὅμβρελλαν ἀνοιγμένην, τῆς ἐνθύμισαν μίαν συνάντησίν της εἰς τὸν κήπον τοῦ Κεραμεικοῦ μὲ τὸν Νοέλ... Ξανείδε μίαν νέαν ξανθήν — Αμερικανίδα, χωρὶς ἄλλο — τὴν διποίαν ἐθαύμασε καθώς ἐπερνοῦσε. Κέσυλλογίσθη:

— Περιέργον... Δὲν ἔχω τὸν φυσικὸν τύπον ποὺ ἀγαπᾷ...

— Εδοκίμασε μίαν ἐνόχλησιν ἀδριστην, μίαν ηλιοτυπίαν ἀδικαιολόγητην, καὶ παρατηροῦσα τὰς πλουσίας κυρίας μὲ τὰ λούσα των ἐνθρόνισμένας εἰς τὰ μάξια, ἥσθιανθη τὸν ἐαυτόν της πτωχὸν καὶ ταπεινὸν μὲ τὴν μαύρην φούσταν της, ποὺ δὲν ἥτο πλέον τῆς ἐποχῆς...

— Ευσλλογίζετο ἀν δι ποέλησε τὸν διποίον τὸν πρόσωπον μὲ τὴν φούσταν της, μίαν ἀδριστην, μίαν ἀδικαιολόγητην, καὶ παρατηροῦσα τὰς πλουσίας κυρίας μὲ τὰ λούσα των ἐνθρόνισμένας εἰς τὰ μάξια, ἥσθιανθη τὸν ἐαυτόν της πτωχὸν καὶ ταπεινὸν μὲ τὴν μαύρην φούσταν της, ποὺ δὲν ἥτο πλέον τῆς ἐποχῆς...

— Εσύλλογίζετο ἀν δι ποέλησε τὸν διποίον τὸν πρόσωπον μὲ τὴν φούσταν της, μίαν ἀδριστην, μίαν ἀδικαιολόγητην, καὶ παρατηροῦσα τὰς πλουσίας κυρίας μὲ τὰ λούσα των ἐνθρόνισμένας εἰς τὰ μάξια, ἥσθιανθη τὸν ἐαυτόν της πτωχὸν καὶ ταπεινὸν μὲ τὴν μαύρην φούσταν της, ποὺ δὲν ἥτο πλέον τῆς ἐποχῆς...

ἀγάπη, τὸ παιδί, τὸ τρομερὸ αὐτὸ μυστικὸ ποῖο δι Νοέλ προαισθάνεται τὸν, ἀφοῦ ζητεῖ τὴν «τελείαν ἐμπιστοσύνην»...

Νὰ ἔχῃ πίστιν δηλαδὴ εἰς αὐτόν, ἢ νὰ μὴ τοῦ κρατῇ τίποτε μυστικὸν ἀπὸ τὰ μυστικὰ τῆς ζωῆς της; Βέβαια, ἢ Ζοζάννα θὰ ἡμποροῦσε νὰ ὅμιλη ση χωρὶς νὰ προκαλέσῃ τὸν ψόγον τοῦ Νοέλ, ἢ τὴν καταφρόνησίν του. Κανένας ἄνθρωπος δὲν ἥτον τόσο συγκαταβατικὸς εἰς τὰς ἀδυναμίας, εἰς τὰς πλάνας μιᾶς γυναικείας καρδιᾶς. Θὰ ἐννοοῦσε τὰ πάντα: θὰ εὐσπλαχνίζετο...

Ἄλλα πῶς νὰ ὅμιλησῃ;... Γιατί;... Ὁ Νοέλ δὲν ἐποφθαλμούσε τὴν Ζοζάνναν δὲν τῆς ἔδειξε ποτὲ τὴν παραμικροτέραν οἰκείοτητα, τῆς ἐπρόσφερε μοναχὰ τὴν φιλίαν του καὶ ἔζητησε τὴν ἴδιαν της.

Την τάχα σεβασμὸς πρὸς τὸ πένθος τῆς χηρείας της;

Μήπως ἀγαποῦσε καμμίαν ἀλλην, καθώς κάμνουν πολλοὶ ἀνδρες ἀπὸ ἐκείνους ποὺ χωρίζουν τὴν πνευματικὴν χαρὰν ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰσθήσεων; Μήπως εἶχε τὴν περιέργειαν νὰ δοκιμάσῃ συγκινήσεις σπανίας, μήπως ἥτον διλεπτάνης τοῦ πλατωνίσμου;... Ὁ πωσδήποτε ἥ ἀπαιτητικὴ φιλία του θὰ προσέρκουνε εἰς τὴν αἰδήμονα σιωπὴν τῆς Ζοζάννας. Δὲν τοῦ χρεωστοῦσε τὴν ἐξομολόγησιν ποὺ μία γυναικά ἡμπορεῖ νὰ κάμνῃ εἰς τὸν φίλον της. Υπάρχουν πέπλοι καλύπτοντες τὴν ψυχήν, καὶ οἱ διποίοι πίπτουν μόνον διὰ τὸν ἔρωτα μαζὶ μὲ δλους τοὺς ἄλλους πέπλους...

Ἡ Ζοζάννα ἐλογικεύετο καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ τὴν σιωπὴν της. Ἡ λέξις μάλιστα «φιλία» τὴν ἔκαμνε νὰ εὐθύσκη δικαίαν τὴν σιωπὴν της. Άλλα δὲν ἔξευρε διτὶ διάλητον δέρως — δι μὴ ἐφήμερος — εἰνε συγχρόνως δι μᾶλλον δστοις δέρως διτὶ δι μὴ ἔρως αὐτὸς ζητεῖ τὴν καρδιάν, καὶ ἀρχάς, μὲ μίαν ἀνησυχίαν ποὺ δὲν καταφράνεται, ποὺ δὲν ἀφίνει καθόλου θέσιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν...

KI

Ἡ θύρα τῆς σάλας δὲν ἥτον καλοκλεισμένη, καὶ δι Νοέλ Ντελύλ δρυθιός σιμὰ εἰς τὸ παράθυρον, ζητεῖ ἀκόμη τὰς φλυαρίας τῶν ἐπισκεπτριῶν, τὰς διποίας ή οἰκοδέσποινα ἐκρατοῦσε εἰς τὴν γαλερίαν.

Ἡσαν τρεῖς τὸν ἀριθμὸν ἀντιπρόσωπεύουσαι ἀρκετὰ καλὰ τὸν συνθηματικὸν τύπον τῆς

Παρισινής, τρεῖς νέες γυναικες, καλοντυμένες και πολὺ ἐνδιαφερόμεναι δι' ὅτι γίνεται και διάλογος . . . Ἐπί μίαν ὥραν, τριγύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ τσαγιοῦ, διηγήθησαν διαφόρους ιστορίας: γιὰ παιδιά, ὑπηρέτας, μοδίστρες και αὐτοκίνητα. Ἐπειτα, ἔξ αφορμῆς μιᾶς κωμῳδίας γραμμένης ἀπὸ κάποιον ἔραστεχνην, και ἡ δύσια παρεστάθη ἐν στενῷ κύλῳ, ἔξεφεραν διαφόρους ἀφορισμοὺς περὶ τέχνης και περὶ λογοτεχνίας.

Εἰς τὴν γαλερίαν, δπου εἶχαν ἀνάψει τὰ φῶτα ἀπὸ τὰς πέντε, ἡ συνδιάλεξις παρετείνετο. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν διαφανῆ μέταξαν ὁ Νοέλ ἐμάντευε τὴν σκυμμένην σιλουέτταν τῆς κυρίας Μορισώ. Ἐφοροῦσε κόκκινα. Ἐλεγε μ' ἔνα μικρὸ γέλιο:

— "Οχι, ἀγαπητή μου . . . Δὲν εἶνε κωμικόν . . .

Χήρα και φιλάρεσκος, δπως ἡ Σελιμένη¹, φροντίζουσα μόνον πῶς νὰ παρεισδύῃ βαθύτερα εἰς τὸν κόσμον εἰς τὸν δόποιον ὁ γάμος τὴν εἶχεν εἰσαγάγει, ἡ Ρενέ Μορισώ μετεχειδίζετο διὰ πράγματα και ἀνθρώπους τὸ αὐτὸ κριτήριον τὴν κομψότητα . . . Ὁ Νοέλ ἀπὸ δύο ἐτῶν εἶχε παρατηρήσει πολλὰς φορὰς τὸν συμπισμὸν αὐτὸν, τὸν ἴδιαζοντα εἰς τοὺς νεοπλούτους, συνομπισμὸν ποῦ ἡ Ρενέ ἔκρυπτε πρότιος ἐσκέφθη:

« Πῶς ἄλλαξε! . . . Τὴν εἶχα γνωρίσει ἀπλῆν σχεδόν, εὐγενῆ, ἔξυπνην, καλὴν σύντροφον, ἐρωμένην διασκεδαστικήν . . . Εἶχε ἀλλοτε ὀλιγωτέραν ἵηρότητα πνεύματος, ὀλιγωτέραν ματαιότητα . . . Ναί, ἄλλαξε! . . . Ἡ ἀνάγκη νὰ δείχνεται, νὰ μεγαλοπιάνεται, βλέπεις. Φορεῖ ροῦχα κτυπητά, διμιλεῖ γιὰ ὅλα τὰ πράγματα, δπως τύχη και τὴν « παθαίνει »! . . .

Εἶνε κρῖμα, μὰ τὴν ἀλήθεια . . . Τὴν εἶχα καποτε ἀγαπῆσε σχεδόν . . . Καὶ τόρα, μὲ στενοχωρεῖ . . . Εἶνε δικό της ἡ δικό μου λάθος.

Εἶμαι πιὸ ἀνοικτομάτης τόρα, ἡ ὀλιγώτερο συγκαταβατικός; . . . Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς δὲν τὴν ἀγαπῶ πλέον . . . Τὸ ἐννοεῖ . . . Τὸ πεῖσμα τὴν δῆγει πρὸς ἐμέ. Καὶ, ἀνοήτως, ἡ ἀνία, ἡ μόνωσις, ἡ ἐπιθυμία ἀκόμη μὲ φέρονταν πρὸς ἐκείνην. Εἶνε ἥλιθιον, διάλογος γυναικές.

« Ήκουε μέσα του τὴν τρυφεράν, καθαράν, δροσεράν φωνὴν μιᾶς ἀλλης γυναικός.

Ἡ Ρενέ ἔξηκολούθει νὰ γελᾷ. Ὁ Νοέλ, ἀνυπομονῶν πότε νὰ φύγῃ, ἐσήκωσε μίαν γωνίαν τοῦ στόρο, παρετήρησε τὴν δύσιν τοῦ

¹ Πρόσωπον τῆς κωμῳδίας τοῦ Μολιέρου: *Μισάνθρωπος* τοῦ Μολιέρου = Γρηγάριος φιλάρεσκον.

· Ηλίου εἰς τὴν ὅδὸν Βινέζ. Ἐσυλλογίζετο:

« Στὰς ἔπιτά ἀκριβῶς φεύγω . . .

· Άλλα ἔνα φροῦ-φροῦ μεταξωτῶν, ἔνα γνωστὸν ἄρωμα τὸν ἐπληροφόρησαν διάλογος τοῦ Νοέλ Μορισώ ἡτον κοντά του. Ἐστράφη:

— Θεέ μου! εἶπε ἡ νέα γυναικα, τί εὑθυμοῦς ποῦ εἶσθε! Νοέλ, τί εὑθυμοῦς ποῦ εἶσθε. Δὲν ἔκοντασθήκατε νὰ διμιλῆτε; . . . Δὲν καταβάλλετε προσπάθειαν διὰ νὰ εἶσθε τόσο ἐράσμιος, τόσο ἐράσμιος; . . . Ἡ κυρία Λαγκλοὰ τὰ εἶχε χάσει, και ἀντὶ ἡ ἔανθοῦλα ἡ Βερνέτ, μοῦ εἶπε . . . Ὁχι, μὴ φεύγετε, ἀγαπητέ μου. Καθίστε! . . . Ὁφείλετε νὰ καθίσετε νὰ μάκούσετε . . . Θὰ σᾶς κάμω διάλογον παράπονο μάρεσει.. .

— Καμμίαν σκηνήν, Ρενέ, μήπως;

· Ο Νοέλ ἐκάθισε πάλιν κάπως πεισμωμένος πρόθυμος ἐν τούτοις νὰ ὑπομείνῃ.

— Ἡ μικρὰ Βερνέτ μοῦ εἶπε . . .

— "Αν ἔρατε πόσο λίγο μενδιαφέρουν τὰ λόγια τῆς μικρᾶς Βερνέτ! . . .

Μοῦ εἶπε: « Τί εἶχε λοιπὸν αὐτὸς διαστυχισμένος κύριος Ντελύλ; . . . Δὲν φαίνεται πουθενά, μόνο στὸ σπίτι σας . . . και ἀκόμη! . . . » Ερχεται τὴν Τετάρτη τὸ βράδυ ἐκεῖ; . . . Ὁχι πολλὲς φορές; "Ω! ἀγαπητή μου, νὰ δυσπιστήσετε . . . θὰ χάσετε τὸ « φλερτάκι » σας . . . Οταν κανεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους μου ἔξαφανίζεται και ἔμφανίζεται πάλι στὴ χάσι και στὴ φέξι, ἀπησχολημένος, μουρμούρης, σκέπτομαι: « Εὔρισκεται εἰς κρισίμους στιγμάς . . . Θὰ εἶνε ἐρωτευμένος . . . » Ο Νοέλ δὲν ἀπήντησε. Ἡ κυρία Μορισώ ἐτοποδεήθη εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἑστίας, εἰς μίαν πολυθρόναν, και παρατηροῦσα τὰ νύχια τῆς ποῦ ἐλαμποκοποῦσαν προσεποιήθη περιφρονητικὴν ἀδιαφορίαν.

— "Αν εἶσθε πράγματι εἰς *κρίσιμον* ὥραν πρέπει νὰ τὸ πῆτε. . . Δὲν εἶμαι ζηλιάρα κ' ἐνοχλητική . . . Άλλ' διάλογοι δέν δέχομαι, ἀγαπητέ μου, εἶνε διάποτομος ἔξαφανισμός σας . . . Ἡ ἀπονοσία σας, τὴν δόποιαν δλοι παρετήρησαν, μ' ἐκέντει δσο κ' αἱ συχναὶ ἐπισκέψεις ποῦ μοῦ ἐκάμνατε ἀλλοτε. Οι ἀνθρωποι λένε: « Τὰ χάλασαν . . . Γιατί τάχα; "Ωστε κατί κρυψο διηγήσεται τῶν; » Φοβοῦμαι τὰ ψι-ψι-ψι σὰν τὴν πιὸ μεγάλην ἀρρώστια . . . Γι' αὐτὸ σᾶς ἔζητησα ἐπιμόνως νὰ ἔρχεσθε τὴν ἡμέρα ποῦ δέχομαι . . .

— Καθὼς βλέπετε ἥλιθα. Ὑπέστην τὴν συγκινητικὴν διμιλίαν τῆς κυρίας Βερνέτ, τῆς κυρίας Λαγκλοά! . . . Ξέρω πῶς θὰ εἶνε τὰ καπέλλα αὐτῆς τῆς ἀνοίξεως, διάλογον τρυφερὴ κ' ἔτοιμα τὰ δάκρυα εἰς κάθε στιγμήν . . .

τός, διάλογον πιὰ στὴ Γαλλία μαγείρισσες οἰκονόμες οὐτε ὑπηρέτριες ἐνάρετες . . .

Ξέρω ἀκόμη διάλογος οὐτε ἡ κωμῳδία τοῦ κυρίου Πριβάζ εἶνε ἔνα μπιζουδάκι, διαμαντάκι! . . . Ναί, ἡ ζωὴ εἶνε βραχεῖα, ἔχω πολλὰς ἐργασίας και μολαταῦτα εἶμ' ἐδῶ μιὰ ὥρα τόρα. Μοῦ παραπονεῖσθε ἀντὶ νὰ μὲ λυπηθῆτε και νὰ μὲ ἀνταμείψετε. Δὲν εἶνε εὐγενὲς αὐτό.

— "Ἐχετε ἀνταμειφθῆ ἐκ τῶν προτέρων . . .

— Πῶς;

— Λησμονεῖτε ίσως . . .

— "Ω! Ρενέ! . . .

— "Ἐγενιμάτισα δύο φορὲς μαζί σας, ἔχω και σεῖς μόνοι, δύο φορὲς εἰς διάστημα δεκαπέντε ἡμερῶν . . . και παρ' ὀλίγο νὰ συναντήσωμε τὸν πρώτην πενθερό μου . . .

— Σᾶς διαβεβαιῶ, παρὰ πολὺ φρόνιμη γυναικα, διάλογος πενθερός σας δὲν μᾶς εἶδε.

— Εύτυχῶς! . . . Μὲ κατηγορεῖτε γιὰ τὴν φρονιμάδα μου;

— Τούναντίον . . .

— Γιὰ σταθῆτε . . .

— Τί θέλετε;

— "Άλλοτε ἡ φρονιμάδα αὐτὴ σᾶς ἔκαμνε ν' ἀνατριχιάζετε . . .

— "Άλλοτε, ναί . . . Παρεφερόμην κάπως . . . Θὰ ἔξεθεται τὴν ὑπόληψίν σας ως κήρας ἀνεπιλήπτου . . .

— Μὲ περιπατεῖτε!

— Καθόλου μάλιστα! Ἐπιθυμούσατε νὰ μείνετε ἐλευθέρα και νὰ χαίρετε τὴν ὑπόληψιν τοῦ κόσμου . . . Μοῦ εἶχατε μάθει διάλογον ποῦ μηπορεῖ κανεὶς νὰ κάμη χωρὶς νὰ φαίνεται . . . Κ' ἔχω, καλὸς μαθητής, δὲν ἐφαινόμουν διάλογον ποῦ μηπορεῖ κανεὶς νὰ μη φαίνωμαι λυπημένος, νὰ μὴ φαίνωμαι εὐχαριστημένος . . . Καὶ μὲ τὸ προσπαθῶ νὰ μη φαίνωμαι τοῦτο ἡ ἐκεῖνο . . .

— Δὲν ἡξεύρετε πλέον τί εἶσθε . . .

— Εἶμαι ἔνας ἀνθρωπός ποῦ ἔχει ἔνα σωρὸ δουλειές και λυπεῖται πολὺ ποῦ θὰ σᾶς ἀφήση.

— "Ενας ἀνθρωπός ποῦ δὲν ἀγαπᾶ!

— Τί θέλετε νὰ πῆτε;

— "Η Ρενέ ἔγέλασε, ἀπλωσε τὸν διαφέροντας κ' ἔκαμε νὰ λάμψουν τὰ μάτια τῆς κάτω ἀπὸ τὰ ξανθὰ φρύδια . . .

— Θέλω νὰ πῶ διάλογος αἰσθηματικά . . . Ὁ κύριος δὲν ἔχει τὴν καθηδρά τρυφερὴ κ' ἔτοιμα τὰ δάκρυα εἰς κάθε στιγμήν . . .

— Νὰ παῖζῃ κανεὶς ρόλον τέτοιου κυρίου

σιμά σας, Ρενέ, θὰ ἥτον ως νὰ παῖζῃ ρόλον ἀνοίτου.

— Εκείνη εἶπε μὲ σταθερὰν πεποιθησιν:

— Θὰ ἔπαιζατε πολὺ κακὰ αὐτὸν τὸν ρόλον. Είσθε ἔνας φιλήδονος σκεπτικιστής.

— Καὶ σεῖς;

— Δὲν ἔχω.

— Είσθε μία σεμνότυφη φιλήδονη!

— Εύχαριστῶ πολύ. Πήγατε λοιπὸν 'Αρσινόν¹.

— Είσθε πάρα πολὺ νέα.

— Εἶνε ἡ πρώτη κολακευτικὴ λέξι ποῦ λέτε σήμερα . . . "Α! Δὲν μὲ ἀγαπᾶτε καθόλου.

— "Ω, Ρενέ! . . . Μοῦ ἀρέσετε ἀπειρώς, σᾶς βεβαιῶ.

— Ναί . . . ναί . . . ἔχω . . . Ἀλλὰ μίαν ωραίαν πρωταίρων ποῦ θὰ εἶχετε και σεῖς τὴν « κρίσιμην σας » δπως λέγει ἡ Σωσάννα Βερνέτ. Θὰ μοῦ πήτε διάλογον ποῦ μηπορεῖ καρδιά σας, διάλογον συναντήσατε τὸν ἄγγελον, τὴν Βεατρίκην . . .

— Διυσχρίζεσθε ἐν τούτοις πρὸ διάλογου διάλογοι « φιλήδονος σκεπτικιστής » . . .

— Ναί, ἀλλὰ ἔχετε τόσην φαντασίαν! . . .

— Εσηκώθη. Ακούμπωσα εἰς τὴν πολυθρόναν τοῦ Νοέλ ἔκλινε πρὸ διάλογου αὐτὸν της . . .

— Πολλὴν φαντασίαν, νεῦρα, ἀλλὰ καρδιὰ τίποτε . . .

— Θαυμάζω ποῦ μὲ ἔξεύρετε τόσο καλά.

— "Εχετε ἀλλαξει πολὺ ἀπὸ τὸν καρδιὸν ποῦ μηπορεῖτε στὴν Ιταλία . . . Υπῆρχε κατί αὖλο μέσα στὰ γράμματά σας ποῦ μοῦ ἐστέλνατε ἀπὸ τὴν Φλωρεντία! . . . Καὶ ἀφότου ἐγνοίσατε, πολὺ διλίγες ὡρες σας μοῦ χαρίζετε και κάποτε μερικὰ γραμματάκια παρὰ πολὺ ἔξυπνα ὂστε νὰ εἶνε τρυφερά . . . Τρῶμε μαζὶ ἀπόψε; . . . "Έχω ἐπιθυμίαν νὰ πᾶμε στὸ Κινέζικο Περίπετον . . .

— "Α! ὅχι ἐκεῖ! . . .

— Γιατί;

— Πρῶτα-πρῶτα, ἀπόψε δὲν εἶνε δυνατόν . . .

— Θεέ μου! Τί κουραστικὸς ποῦ είσθε μ' αὐτὲς τὶς δουλειές σας! . . . Άλλὰ δὲν πιστεύω . . . Περιμένετε καμμία γυναικά, τὴν Βεατρίκην, τὴν ἀδελφήν ψυχήν!

— Περιμένω ἔνα γράμμα, πολὺ

— Πφ!

— Καληνύκτα, ἀγαπητή μου... Νὰ μὲ συγχωρῆτε...

Τῆς ἐφίλησε τὸ χέρι ἀλλὰ καθὼς ἐσήκωνε τὴν κεφαλήν, τὸ ἔχθρικὸν βλέμμα τῆς Ρενὲ συνήντησε τὸ ἴδικόν του. Ἡ ἡμέρα ἔφευγε ἀργά, καθὼς εἰς τὴν δύσιν ἐνὸς ἔρωτος ὁ πόθος φεύγει ἀργά ἀπὸ τὰς ψυχάς. Ἡ γυναῖκα ποῦ εἶχε δώσει καὶ εἶχε ζητήσει μόνον τὴν ἡδονήν, ἥσθαντο, ἀπὸ μίαν ζηλότυπον διαισθησιν, τὸν ἄνδρα ὁ δοποὶς ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτὴν βαδίζων πρὸς τὸ πάθος.

Καὶ ὁ δεσμός, τὸν δοποῖν εἶχε πιστεύσει τόσο δυνατόν, ἵτον τόρα μία κλωστὴ ἔτοιμη νὰ κοπῇ...

Ματαιόδοξη καὶ ἀπαιτητική, παρ' ὅλιγον μὲ μίαν τῆς λέξιν νὰ κόψῃ αὐτὴν τὴν κλωστὴν... Ἀλλὰ ἡ Ρενὲ Μορισώ, μὲ ὅλην τὴν προνοητικότητά της, εἶχε τὴν κρυψὴν δειλίαν τῶν φιληδόνων ὑπάρξεων. Δὲν εἶχε ἀγαπῆσει ποτέ τῆς καὶ δὲν ὑδαγαποῦσε ποτέ τῆς κανένα. Ὁμως τῆς εἶχαν ἀρέσει μερικοὶ ἄνθρωποι καὶ ὁ Νοέλ περισσότερο ἀπ' δλους. Τῆς ἄρεσε μᾶλλοντα περισσότερο τὴν στιγμὴν αὐτὴν ποῦ τὴν ἀφίνε.

— Εἶχε μεταβῆ εἰς ἀναζήτησίν του τὸ περασμένο φθινόπωρον εἰς τὸ Bellagio καὶ ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἔμειναν μαζὶ μόνοι τους οἱ δύο καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ ἵτον πολὺ μελαγχολική. Ἡ Ρενὲ δὲν ἐννόησε ὅτι ὁ Νοέλ πιθανὸν νὰ εἶχε κουρασθῆ τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς καὶ τοὺς ὕμους τῆς, τὰ χωρατά τῆς, ὅτι πιθανὸν νὰ εἶχε κουρασθῆ ἀπὸ τὴν «**κομψότητα**» αὐτὴν ποῦ ἐπιτηδεύετο... Αὐτὸς ὁ δοποὶς τὴν εἶχε εῦρει εὐχάριστην καὶ διασκεδαστικὴν πρό τινος, τὴν παρετήρει ἀπογοητευμένος τόρα καὶ μόλις τὴν ἐπιμυμοῦσε χωρὶς νὰ εὐχαριστήται ἐν τούτοις μαζὶ τῆς. Ἄν κ' ἐμπρός τῆς παρουσιάζετο ὡς **φιλήδονος σκεπτικιστής**, ἵτον κατὰ βάθος, εὐαίσθητος καὶ τρυφερός καὶ εἶχε ἥδη κορεσθῆ ἀπὸ ἔνα ἐντελῶς **σαρκικὸν** ἔρωτα. Τὴν γεμάτην ἐγωϊσμὸν καὶ ματαίαν αὐτὴν γυναῖκα, πεθαίνουσαν ἀπὸ αὐτολατρείαν, αὐτὴν τὴν ἔρωσιμιαν γυναῖκα — νευρόσπαστον τὴν ἔχρησιμοποιοῦσε ὅπως ἥθελεν αὐτὸς καὶ θὰ τὴν ἀπέρριπτε χωρὶς τύψεις μόλις θὰ ἔπαινε νὰ τοῦ ἀρέσῃ — ἵτον τόσο βέβαιος ὅτι δὲν θὰ τῆς ἔργαγξε τὴν καρδιά!

— Οταν ἐγύρισε εἰς τὴν Γαλλίαν, πέντε μῆνας ἀργότερα ὁ σύνδεσμός των ἀνενεῳθη... .

‘Αλλὰ ὁ Νοέλ καθίστα σπανιωτέρας τὰς ἐπισκέψεις του, ἀρνεῖτο νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἀπέφευγε ὅλας τὰς Λαγκλοά, τὰς Βερνέτ καὶ τὰς ἄλλας ποῦ ἀποτελοῦσαν τὴν **μπάνταν**, τὴν αὐλήν τῆς Ρενέ...’ Ελεγε ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τὸν ὕργιζαν μὲ τὴν μετριότητά των, τὴν πτωχείαν τῆς ψυχῆς των...

— Μὰ τί σᾶς ἔπιασε; ἔλεγε ἡ Ρενὲ κάποτε. Θὰ ἐπέσατε εἰς τὸν σοσιαλισμὸν ἢ τὴν φιλανθρωπίαν... Καὶ ὁ τρόπος αὐτὸς με τὸν δοποῖν ἐγκωμιάζετε τὰς **γυναῖκας τοῦ πνεύματος**... Ἡ ὄμιλία σας ἄλλοτε ἥτον περισσότερο διασκεδαστικὴ ἀπὸ τὰ βιβλία σας, ἄλλοτε!... Καὶ τόρα εἴνε σὰν νὰ πιστεύετε ἐκεῖνα ποῦ γράψετε: γίνεσθε φεμινιστής, ἐσεῖς! Εἴνε παράξενο...

Αὐτὸς δὲν ἐσυζητοῦσε καθόλου. Ἐσήκωνε τοὺς ὕμους, ἔπειτα ἀναπτε ἔνα σιγαρέττο. Ἡ εὐγενικὴ σιωπὴ του ἔσκαζε τὴν κυρίαν Μορισώ. Τὰ ραντεβού των ἐτελείωναν μὲ γλυκύπικρα λογάκια.

Ἡ Ρενὲ ἐμυρίζετο κάποιον κρυφὸν κίνδυνον. Ὅπηρχε μία γυναῖκα, κάποια γυναῖκα στὴ μέση... Προσεχής ἔρωμένη, ἢ μήπως μνήστη;... Ὁ Νοέλ ἐφρικιοῦσε εἰς τὴν ἴδεαν τοῦ γάμου κ' ἐφοβεῖτο τὸν «σοβαρὸν δεσμὸν» δύως λέγον. Ποτὲ δὲν εἶχε ὑποσχεθῆ πίστιν καὶ οἱ ἔρωτές του ἥσαν ἰδιοτροπίαι...

‘Αλλὰ δὲν ἥτον ἰδιοτροπία ποῦ τὸν ἔκαμνε τόσο ἀμύλητον, τόσο πικραμένον...’ Εφαίνετο ὡς νὰ ἐμνησικακοῦσε ἐναντίον τῆς ἔρωμένης του διὰ τὰ φιλήματα ποῦ τοῦ ἔδιδε...

Τὴν τελευταίαν φορὰν προπάντων, ἡ Ρενὲ εἶχε αἰσθανθῆ ὅτι χάσμα ὑπῆρχε μεταξύ των ἵτον τόσο λυπημένος, τόσο ἐφαίνετο ἀηδιάζων τὸν ἔαυτόν του!...

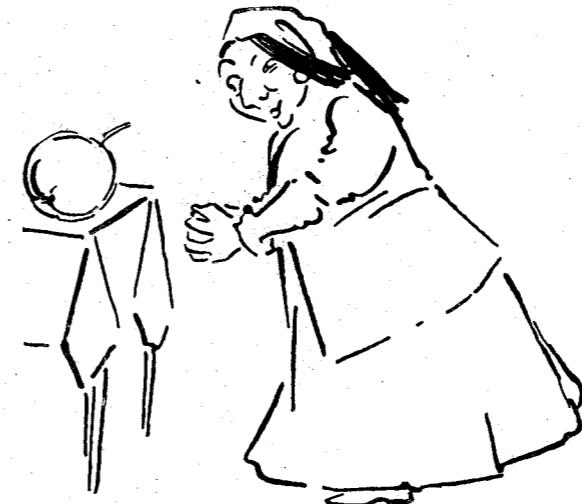
Νὰ τὸν ἔρωτήσῃ;... Δὲν ἐτολμοῦσε νὰ διακινδυνεύσῃ ἔρωτησιν ὀρισμένην, διότι δὲν ὑπῆρχε μεταξύ τῶν καμμία ἐγκαρδιότης σχέσεων, μία λογομαχία μόνον καὶ θωπεῖαι. — Καὶ ἡ γυναῖκα αὐτὴ ποῦ δὲν ἥτον δειλή καὶ τὴν δοποῖαν ἥ ἐντροπὴ δὲν ἐνοχλοῦσε καθόλου, δὲν ἥσθανετο καμμίαν εὐχαριστησιν εἰς τὸν ρόλον τῆς ἐμπίστου καὶ τῆς φύλης...

Αὐτὸς τὸ βράδυ ὅμως, κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ἡ Ρενὲ ἥσθανθη ἔνα ζωηρὸν πεῖσμα καὶ σχεδὸν θλιψιν... Παρετήρησε τὰ λεπτὰ καὶ φανερόντα τηληματικότητα χείλη τοῦ νέου. Καὶ ἐπόθησε νὰ τὸν ἐπανακτήσῃ...

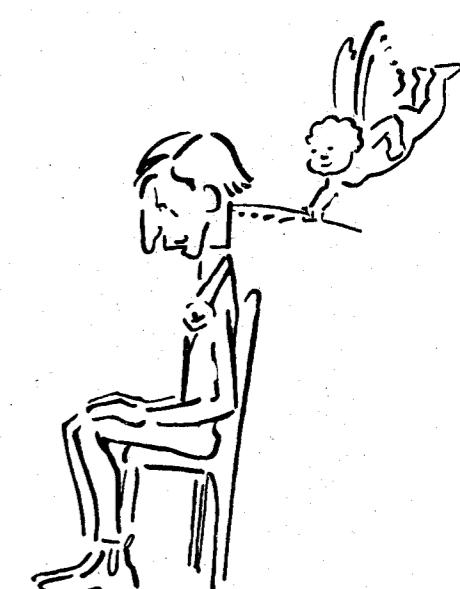
[Ἀκολουθεῖ]

[Μετάφρ. Α. Κ.]

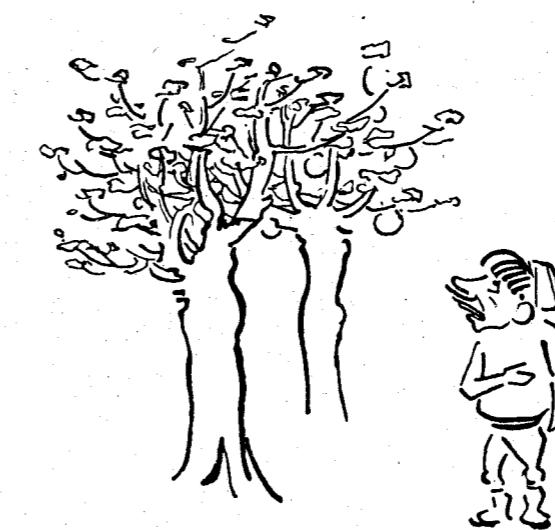
MARCELLE TINAYRE

Μῆλο μον, μὴ μαραίνεσαι καὶ χάρης τὴν θωριά σου
Γιατ' ἄλλον δὲν ἀγαπῶ ὡσὰν τὴν ἀφεντιά σου.

Ἐγὼ καὶ καθόμενα, φρόνιμα, μὲ τάξι.
Τί τοῦ καμα τοῦ ἔρωτα κ' ἥσθε νὰ μὲ πειράξῃ.

Λεμονιά καὶ κυτριά μον ποῦ 'χεις φύλλα δροσερὰ
Δρόσισέ μον τὴν καρδιά μον, κι' ὄλα μον τὰ σωθικά.

Ο ἔρωτας μ' ἀπήντησε σ' ἔνα στενὸ σοκάκι,
Ἐβάστα καὶ στὰ χέρια του ἔνα σταυρὸν φαρμάκι.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΕΑΝ ἐσώζετο ὁ μέγας πολίτης — ἡτοῦ ή εἰλικρινῆς εὐχὴ δῆλης τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τοῦ πλούτου — θὰ εἰχεν, εἰς τὰς ὕδρας τῆς σχολῆς του, μίαν εὐχάριστον ἔναστρόλησην, ἀναλογίζομενος καὶ μανθάνων τί συνέβη γύρω ἀπὸ τὸν κλίνην τῆς ἀγύνιας του. Είνει μερικὰ περιστατικά τῆς ζωῆς, ποὺ κάμουν τὸν ἀνθρώπον φιλόσοφον, ὀξόμη καὶ δταν δὲν είνε γεννημένος μὲ φιλοσοφικήν ιδιοσυγκρασίαν. Και δ Πεσματέζογλου, θὰ είχε νὰ φιλοσοφήσῃ, μὲ τὸν τρόπον ποὺ φιλοσοφεῖ βεχωριστὰ κάθε ἀνθρώποις, χωρὶς νὰ ἴση μοριστής, δυστῆς η δ, τι ἀλλο, διὰ πολλὰ πράγματα τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς: Λιὰ τὴν τύχην, διὰ τὴν ιατρικήν, διὰ τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὰς ἐφημεριδάς καὶ διὰ τὴν οἰκονομικήν ἐπιστήμην ἀπότι.

"Οταν ἡ ἀσθένεια ἀνεβαίνει τὰ μαρμάρινα σκαλοπάτια τῶν ἐπισήμων καὶ ὅταν φθάνει ἀπρόσκλητος καὶ χωρὶς διατυπώσεις ἔως τὴν κλίνην των, διαιτεῖται καὶ αὐτῇ τῇ ἐπισημότερτα τῶν θυμάτων τῆς καὶ προσελκύει τὰ ἔκθαμψα βλέμματα τοῦ κόσμου. Γίνεται καὶ αὐτή ἐπισήμως. Ἡ λευχαιμία τοῦ πανελληνίου ἀνθρώπου καὶ ἡ λευχαιμία τοῦ γείτονός μου τοῦ ἀπομάχου ὧδισμένως δὲν είνε τὸ δίδιον πρᾶγμα. Ἐπρεπε νάνθηται ἀπὸ τοῦ ὑπόγειου τοῦ ὄσμου εἰς τὴν αἰδονύσαν τοῦ τραπεζίτου διὰ νὰ γίνη τραγικῶς γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς λατρούς. Εάν ἐσώζετο ὁ Πεσματζόγλου θὰ είμποροῦσε νὰ καυχηθῇ, ὅτι ἐδίδαξε τὴν λευχαιμίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα κ' ἔκαμε σφωτέρους τοὺς ἱτερούς της.

"Οταν πάλιν ή Ιατρική άνεβαίνει τὰ μαρμάρινα σκαλοπάτια τῶν ἐπισήμων καὶ πλησιάζει μὲ σαβαφότητα, δχι πάντοτε δικαιοιλογημένην, εἰς τὴν κλίνην των, παίρνει καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἐπισκόπητὰ των, καὶ δῆλος ὁ κόσμος τὴν κυττάσιν ἔκθαμψες, ὡς νὰ τὴν ἔβλεπε διὰ πρώτην φοράν. Ωρισμένως ή Ιατρική ποὺ κατεβαίνει εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦ γείτονός μου τοῦ ἀπομετροῦ δὲν εἰνὴ ή Ιατρική ποὺ ἀνέβαίνει εἰς τὰς αἰδούσας τοῦ παρεξέῖτου. Η πρώτη περονᾶ καὶ κανένας δὲν τὴν ἀντιλαμβάνεται. « Βαπτίζει καὶ μυρώνει ἄρα ζῆση, ἄρα μὴ ζῆση » Η δευτέρα πηγαίνει μὲ πομπῆν. Ο κόσμος σταματᾷ καὶ τῆς ἀνοίγει τόπον νὰ περάσῃ. Κρατεῖ τὰ βότανά της — τὰ ἴδια βότανα! — μέσα εἰς μεταξώτων σάκκων καὶ κρύβει τὸν δισταγμούς της κάτω ἀπὸ πορφύραν. Αἱ ἐφημερίδες, ποὺ ἔνασχολοῦνται μὲ δῆλα τὰ ἐπίσημα καὶ πλούσια ἀντικείμενα, παραμερίζουν κάθε ἄλλο θέμα διὰ νὰ ἔνασχοληθοῦν μὲ τὴν ἐπίσημον Ιατρικήν. Καὶ ἐπειδὴ ή Ιατρική, ὅπως δοῦλος, ἔχει πολλὰ ποδάρια, κάθε δημητοιγάρφος πιάνει ἀπὸ ἕνα. Καὶ ἐκείνη, ὅπως οἱ πολυποδοσιοῦντες ἀντεῖ, ἀπὸ ἕνα τοῦ ποδῶν σὶς τὸν

II. NB.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Κωνστ. Ζέγγελης

ΕΙΣ κάποιαν διάλεξιν τῶν «Παναθηναίων» μου φαίνεται ὅτι ἐγνωσίσθηκα μὲ τὸν νέον καθηγητὴν τῆς Χαμείας εἰς τὸ Πανεπιστήμον, κ. Κωνστ. Ζέγγελην. Ἐνθυμοῦμαι καλά ὅτι, ἀπό τὰ ὀλίγα λόγια που ἀν-

Κωνστ. Ζέγγελης

τηλλάξαμεν, μοῦ ἔκαμε βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Τὸ
θέμα τῆς συνομιλίας μιας δὲν ἦτο περὶ χημείας, ἀλλ’
ἀπλούστατα γλωσσικὸν καὶ καλλιτεχνικόν. «Ομολογῶ
ὅτι ἀπὸ ἔνα χημικὸν δὲν ἐπεριμένα τόσην λεπτήν
αἰσθησιν τοῦ καλοῦ καὶ τόσην γνώσιν τῶν γλωσσικῶν
ζητημάτων μας. Εἴτενυσα ὅτι δὲ καὶ Ζέγγελης συνεργά-
ζεται εἰς τὰ «Παναθήναια» δύοπού εἶχα ἀναγνώσει
διαφόρους μελέτας του, ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ
φαντασθῶ ὅτι δὲ οὐδὲν ρωπός αὐτός, ποὺ εἶνε βυθισμέ-
νος εἰς τὸ πέλαγος τῆς γιγαντιάς αὐτῆς ἐπιστήμης,
εὑρισκε τὸν καιρὸν τὸν παρακολουθῆ καὶ τὴν σύγχρο-
νον φιλολογική μας κίνησιν καὶ τὸ σπουδαιότερον
νὰ ἔχῃ σαφῆ ἐπ’ αὐτῆς γνώμην.

Ἡ συνομιλία μας ἔκεινη μὲν ἔκαμε νὰ τὸν παρακολουθήσουμε κατόπιν καὶ ὡς ἐπιστήμονα. Τὸν ἥκουσα διδάσκοντα εἰς τὸ Χημεῖον καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι μὲν ἔξειλήσεις ἡ σαφήνεια του καὶ η εὐφρόδεια του. Ἐχει όμως σύνοδον μεταδοτικόν. Ἡ φράσης του είναι στρογγυλή καὶ τόσον καθαρά, ποὺ δίδει εἰς τὸν ἀκροατὴν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι διδάσκων είναι ὅχι μόνον βαθύτης γνώστης τῆς ἐπιστήμης του ἀλλὰ καὶ ἔχοχος διδάσκαλος.

Ὦς ἐκ τούτου δὲν είνε καθόλου παράδοξον γὰρ μεγαλουργήσῃ εἰς τὴν ἐπιστήμην του. Καὶ τὸ πιστεύω αὐτὸ διὰ τὸν κ. Ζέγγελην. Εἴνε ἄλλως τε κ' ἡ πεποιθήσις πολλῶν, ἀφοῦ ἔνας καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου ποὺ τιμᾷ την Μαθηματικήν Ἐπιστήμην, καὶ τὸν ὅπιον σέβομαι καὶ θαυμάζω, τὸν ἀπεκάλεσε «ῆρωα» ἐν συγκρίσει μὲν ἄλλους συναδέλφους του. Καὶ δύνως πρέπει νὰ είνε ἥρως διὰ νὰ διατεχθῇ ἔνα Χρηστομάνον.

Θεόδωρος Σκοῦφος

Ο κ. Σκούφος είνε ἀλληθινά ἔνας πολὺ παράδοξος ἄνθρωπος. Ἡκουσα περὶ αὐτοῦ ὅταν ἥμιουν πολὺ νέος ἀκόμη μέσα σ' ἔνα φιλικὸ σπίτι. Είταν αἱ ἡμέραι ποὺ εἰχε φύγει διὰ τὴν Εὐρώπην, ὅπως σπουδάσῃ Παλαιοντολογίαν. Ἡ ἀπόφασις αὐτῇ τοῦ κ. Σκούφουν ήταν ἐγκούλωθή μίαν ἐπιστήμην κάπως σπανίαν, μοῦ εἰχε ζαλίσει τὸν νοῦν καὶ κατευχόμην ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσω αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. Σκεφθῆτε το, δὲν ἦτο μικρὸν αὐτὸν διὰ τὸν τόπον μας ὅπου σωρηδὸν γίνονται ιατροί, δικηγόροι καὶ διδάσκαλοι, ἔνας νό^{τι} ἔσφυγγη ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐ-

Θεόδωρος Σκοῦφος

εις ὅσους τὸν πλησιάζονταν. Οἱ ἀναγνῶσται τῶν «Πανθηναϊῶν» τῶν ὄποιων εἰνε συνεργάτης, τὸν γνωρίζουν πρὸ πολλοῦ καὶ εἶμας βέβαιος ὅτι ἴδιας ἐργως θὰ ἔχαρχόσαν ποὺ ἐπὶ τέλους οἱ κόποι ἐνὸς τοιούτου ἐπιστήμονος ἐστέφθησαν ἀπὸ ἐπιτυχίαν.

II, Z

Niva Φωνᾶ

ΕΝΑ τάλαντον, πού προσετέθη εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον τῶν Ἀθηγῶν. Προτιμών νὸν τὸ ἀφήσω χωρὶς ἐπίθετον ἀπὸ φύσεων μῆτων ἐλαττώσω τὴν ὀξείαν του. Μᾶς ἥλθε ἀπὸ τὴν Βάρδανα, πέροιν τὸ καλοκατέρι. Εἰ 'Αθηγᾶνι ὃς καροῦν μεγάλην καρδάνη, ἃς ὑπεροφρα- νευσθοῦν διὰ τὴν νέαν των κάτοικων. Πρὸ ἐνὸς ἡ δύο ἐτῶν, περαστική, ἡ κυρία Φωκᾶ ἐτραγούδησε εἰς μίαν συναυλίαν τοῦ «Παρνασσοῦ». Προχθές εἰς τὸν «Παρ- νασσὸν» πάλιν ἥκοντο σύνθη τὸ τραγούδι της. Ποίους κόσμους ἔμφορους ἐνύμαζει, τέχνης ποὺ τὴν καλλύ- νουν χίλια αυτοικα στολιδία;

“Ενα τραγούδι που δέν λησμονεῖται, μά δλοένα,
μέσα στήν ψυχήν έκεινου που τό ήκουσε, φθάνει τού
δνέιρου τα μακρυμένα δρία. Ήχοι κυθαροί και διαν-
γεις. Μέ δροσια ραντιομένοι. Άσφαλεις. Θερμοί και
άπαλοι. Θίγουν τας λεπτοτέρας κορδάς, καὶ στὸ πέ-
ρασμά των ἔνυπνη τό πιο ἀλληγρίων αἴσθημα.

Nína Foká

Η κυρία Φοκά είναι Σμυρναία. Φυσιογνωμία άνοικη, όπως την βλέπετε είς την είκόνα της. Όλα ζωγραφισμένα στο πρόσωπόν της έπάνω. Ήχειράφια της θερμή και είλικρινής. Αφελής και άνευτρηδεντος, δὲν έχει καμμιάν ίδεαν διά τὸ τάλαντόν της, ίδεαν ματαιότητος. Δείγμα άληθινου καλλιτέχνου.

Τι εύχαριστες ώρες δένται τὸν μικρὸν κύκλον τῶν μουσικῶν καὶ λογίων στὸ σπίτι της. Κάποτε τὸ μοναδικὸν τραγούδι τῆς συνοδεύει ἔξαφνα μιὰ παιδικὴ νότα ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ διτλανοῦ δωματίου, σᾶν νὰ ηθελε νὰ ἐνθυμίσῃ εἰς τὴν καλλιτέχνιδα πῶς είναι καὶ μητέρα. Καὶ είναι καὶ εἰς τὰ δύο τόσον τελεία. "Ενα χαμόγελο γεμάτο ἀπὸ καλωσύνην καὶ αἰσθητὴν πρὸς τὰ χαριτωμένα τῆς μικρᾶς, καὶ ἀμέσως ἔπειτα ή γυναικα τῆς τέχνης, τοῦ λησμονεῖ ὅλα καὶ ἀφαιρεῖται καὶ ζῆ μεσα εἰς τὴν μοναδικὴν ἀτμοσφαίραν πὸν σκορπῆ γύρῳ τὸ τραγούδι της.

Πρέπει, ἀλήθεια, νὰ ὑπεροχανεύεται τὸ "Ωδεῖον" λόγω διὰ τὴν μοναδικήν του διοιδόν. Γλγώρα ἐλεπίζομεν παρὰ τὴν ταλαντοῦχον καλλιτέχνιδα νὰ ἔχωμεν νὰ ἔξαρωμεν μίαν τελείαν καθηγήτριαν. Καὶ δὲν είναι ἀπλῆ φράσις φιλοφρούρης αὐτὸν πὸν γράφω. Τὸ ηκουσάται ἀπὸ τὸ κόσμον τῶν εἰδικῶν διτὸς ή μεθοδός της ὃς φέρει τοὺς καλλιτέχνους καρφούς καὶ θὰ ἡμπορεύῃ νὰ ἀναδεῖξῃ τὰς μαθητηρίας της, ἔκεινας πὸν ἔχουν τὸ δῶρον τῆς φωνῆς, ἀνταξίας τῆς διδασκάλου

K. M.

Κωνστ. Νικολάου

ΟΤΑΝ βλέπω τὸν κ. Νικολάου θυμοῦμαι πάντοτε τὸ καμαράκι τῆς ὁδοῦ Σορβώνης' τὸ Παρίσιο. Είνε ἐννέα χρόνια τώρα πὸν ἔνα βράδυ ἔνας κοινὸς φίλος ὁ γλυπτης κ. Σωῆχος μᾶς ἔγνωσε. Νὰ σᾶς εἴπω είλικρινῶς; Δὲν ἐνθουσιάστηκα ἀμέσως μὲ τὸν κ. Νικολάου. "Η διλοστόργυγλη ξυρισμένη μοφή του, ἔνας στόμφος ἰδιαίτερος' τὸν δομιλία του καὶ ἡ ἔμφυτος ἐπιφυλακτικότης μου, μὲ ἔκαμπν νὰ εἰμαι κάπτως ψυχρός μαζί του. Είνε ἀλήθεια διτὸς μοῦ ὄμιλει μὲ πολὺν ἐνθουσιασμὸν διὰ τὴν φωνητικὴν μουσικὴν — τότε ἔφοιτα εἰς τὸ Conservatoire — ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἔσωτον του. Αὐτὸς ὁ ὄμιλος πρὸς τὸ ἔγω του δὲν μοῦ πολύρρεσε, μολονότι μέσα εἰς τὴν συνείδησίν μου ἔδραυστο ἡ πρὸς τὸ τάλαντον του ἐκτίμησίς μου. Τὴν στιγμὴν διότι ἡρχισα νὰ τὸν μελετῶ βαθύτερον καὶ νὰ τὸν συμπαθῶ, τὸν ἔχασα.

Κατὰ τὴν συνήθειάν μου δὲν ἐφρόντισα νὰ μάθω τὸ ἀπέγνινεν διαχρόνιον νέος ὅταν

κατὰ τύχην ἀπὸ τὸν Σαμάραν ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ κ. Νικολάου ἔδρετε δάφνας. "Ο συνθέτης τῆς «Φλώρα Μιράμπιλις» ἡτο ἐνθουσιασμένος μαζὶ του, ἔνας ἐνθουσιασμὸς ἀδολος καὶ είλικρινής ποὺ μὲ παρέσυρε καὶ ἐμένα, ὥστε νὰ αἰσθάνωμαι τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ἐπανίδω καὶ νὰ συζητήσω καὶ πάλι μαζὶ του.

Ἡ ἐπιθυμία μου αὐτὴ ἐβράδυνε νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἀλλὰ μόνον τὰ βιουνά δὲν συναντῶνται καὶ μίαν ἡμέραν ἡ τύχη μᾶς ἔφερε τὸν ἔναν ἀπέναντι τοῦ ἀλλου. Ἡ παλαιὰ γνωριμία μετεράπη φιλίαν. Δὲν ἀντηλάξαμεν τὸν διπλισμὸς μας ὅπως οἱ "Ομηροί" ἡρωες. "Εώς ἔκει δὲν ἔφθασεν δὲν ἐνθουσιασμός μας. "Αλλως τε ἐστερούμεθα τοιούτων διπλισμῶν. Περιορίζημεν μόνον εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν μερικῶν σκέψεων καὶ ίδεων καλλιτεχνικῶν.

Ο κ. Νικολάου είς τὴν συνάντησίν μας αὐτὴν σᾶς βεβαίω μοῦ ἔφαντας ἀνθρωπος. Δὲν βλέπω πλέον εἰς αὐτόν, τὸν καλλιτέχνην διοιδόν, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγιον, καὶ τὸν πατριώτην μαζί. Τὸν ἀνθρωπόν ποὺ τὸν ἔγκεφαλόν του καὶ τὴν ψυχήν του κάποια σκέψης ενδυτέρα θιωτεύει. Μένει πάντοτε ὡς ἔξωτερικὸς ἄν-

Κωνστ. Νικολάου
Γελοιογραφία Θ. Αρνίου.

K. M.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

HΝΟΙΞΑ τὸ συρτάρι τῶν «Παναθηναίων» ὅπου ἐκρύπτετο δριμαθός ποιημάτων νεαρῶν ποιητῶν. Είχα τὸν ἡραϊσμὸν νὰ τὸ ἀναγνώσω δῆλα καὶ ἐσκέψθην διτὸς ὁ Αττικὸς ἥλιος ποὺ θαυμάζομεν δῆλοι μας καὶ ίδιαιτέρως ὁ κ. Γαρβητλίδης, ἔξαιρολονθεῖ νὰ ἐκολάπτῃ δῆλοις γράφεις στίχους χωρὶς ὅμιας καὶ δῆλοις ποιητάς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλώς τε δῆλος ὁ κόσμος γράφεις στίχους χωρὶς ὅμιας καὶ δῆλοις ποιητάς. Ιδίως μεταξὺ τῶν νέων ἡ τάσις αὐτὴ πρὸς τὸ στιχουργεῖν κατήντησε σχεδόν μανία. Θά δὲν φρονιμάτερον ὅμως οἱ περισσότεροι νὰ κατεγίνοντο, πρὸιν ἡ διερμηνεύσουν τὸν πόθους των καὶ τὰ ὄνειρά των διὰ τῆς "Απολλώνιου λόγιας, εἰς τὴν μελέτην τῶν καλῶν ποιημάτων ίδιων μας ἡ ἔννοια. Κάτι τὸν δὲν είλον νὰ ὑφεληθοῦν ἐπιφύλαξιν πρὸς τὴν ποιητικὴν τῶν μεγαλοφύναν καὶ ἔνα δισταγμὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς τέχνης των.

Ἐκτὸς τούτου διὰ τῆς μελέτης οἱ νεαροὶ μουσόλητοι ποιούν διὰ μάθουν διτὸς ὁ νάρος τοῦ Θραίκου εἰς τὸν διποίον ποθοῦν νὰ εἰσέλθουν ἔχει τὴν θύραν πολὺ στενὴν διτὸς δὲν κατορθώνουν νὰ διακρίνουν πραγματικῶν καὶ τὰς ἐλαφροτέρας ἀποχρώσεις τοῦ αἰώνιου καλού. "Επειτα ψάρχοντας μερικοὶ νόμοι τῆς ἀρμονίας καὶ τοῦ ψυθμοῦ τοὺς διποίους διὰ νὰ κατανοήσῃ κανεὶς προσπατεῖται κάποια ίδιαιτέρα στούδη. Ο στίχος ποὺ φαίνεται τὸσον ἀπλοῦς εἶνε δυσκολώτερος ἀπὸ τὴν ἀπόκτησιν ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ διτλώματος. Πρέπει νὰ ἔχῃ κάποιαν ψυχὴν διὰ νὰ στέκεται εἰς τὰ πόδια του. Μίαν σκέψιν, ἔνα αἰσθήμα, μίαν εἰκόνα ποιητικὴν διὰ νὰ προσκαλῇ τὴν σκέψιν τοῦ ἀναγνώστου καὶ ν' ἀνακουφίζῃ τὴν ψυχὴν του. "Αλλως δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν διὰ γράφεται ἡ φίττεται εἰς τὴν δημοσιότητα ζητῶντας τὴν ἀθανασίαν, καὶ χωρὶς νὰ θέλω νὰ δυσαρεστήσω τοὺς νεαροὺς τῶν Μουσῶν θεράποντας, τοὺς συμβούλευντα διτὸς δὲν είλον νὰ είναι προτιμώτερον νὰ ἔκαιον τὸν πρώτους στίχους των διποίων προσπατεῖται τὰ τυχόν καλλιτεχνικά των.

Ἐπειδὴ δριμός αὐτὸς δὲν τὸ ἔκαμπν μόνοι των, ἵσως διότι δὲν τὸ ἐσκέψθησαν, τοὺς παρακαλῶν νὰ μοῦ ἐπιτρέψουν καὶ τὸ κάμπον ἔγω, ἀφοῦ κρατήσω ἐξ αὐτῶν τὰ τρία κατατέρω πουνήματα τῶν νεαρῶν κ. κ. Λεανδρού Παλαμᾶ, Ναπολέοντος Λαπαθιώτη καὶ Ν. Δημητριαδῆ ἐντὸς τῶν διποίων γλυκοχαράζει κάποια ποιητική ψυχὴ ποὺ μᾶς ὑπόσχεται κατὶ τι διὰ τὸ μέλλον

Z.

Αγάπης πόθοι
Γλυκὸ μαράζει
Ποὺ ἡ νύχτα κλώθει
Κι' ἡ μέρα σπάζει,

Καιροί μον μάγοι
Καὶ καρδιοχότυπα
Μέθης πελάγη
Ποὺ φλόγες ἥπια,

Γέλια καὶ πόνοι
Λαχτάρες, ὄγκοι,
Νέκρα σᾶς ζώνει,
Νέκρα σᾶς πνίγει...

Γέροντον σὰν κρίνοι
Σεγγυχισμένοι...
Όνειρο; σφύνει,
Αφρός;... πεθαίνει...

Σύννεφα, πάγη!
Τρέμει σ διαβάτης.

Δροσιά τ' ἀροάχνει
Σε δ φύσημά της...

"Ολο γλωτσούνε,
Διαβάτη πλάνε...
Μὰ ποννα, ποννα;
Α! πάνε, πάνε...

ΝΑΠΟΛΕΩΝ Λ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ.

Ω λούλουδα.

Μέσ' στη νυχτιὰ κάτι λογάνια
Ἀλλάξετε μὲ τάστεράκια
Καὶ τὸ φεγγάρι τοῦδανον,
Καὶ τὴν αὐγὴν, στὴν πλάση γύρα,
Ω λούλουδα, σκορπάτε μῆδα
Ποὺ ἀναγαλιάζοντε τὸ νοῦ.

Καὶ τὸ στεφάνι τοῦ Θανάτου,
Καὶ τὸ στεφάνι τοῦ Αθανάτου
Τάμαραντο, πλέκετ' ἐσεῖς.
Καὶ φωτολάμπετε σὰν τάστρα
Τὴν ἀνοιξη τὴν ἀνθοπλάστρα,
Στὴν ἀγκαλιά μέσα τῆς γῆς.

Στὸν Χάρον ὡς πέσετε τὰ βρόχια,
Δαμένα πό τάστερόβροχια
Καὶ μαραμέν' ἀπὸ τὸ χιονά.
Θορηκ, φρηνῶ γιὰ τὸ χαμό σας
Μὰ τί γλυκός διάνατός σας
Στῆς ἀκοιβῆς τὴν ἀγκαλιά!

Εἶναι τὸ κάθε τὸ λουλούδι
Καὶ τῆς ζωῆς ἔνα τραγούδι
Τὸ πλέον ἀπὸ οὐλά δόμοντο.
Ἄπ' τοῦ "Ηλιογάβαλον τὸ δεῖνον,
Τὸν ὄπιον, τὸ μεγάλον ὄπιον,
Πῶς τὸν ζητῶ, πῶς τὸν ποθῶ!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ.

Αγάπης μνημόσυνα.

Ματιὰ γλυκεὶα τοῦ φεγγαριοῦ, ἔλα κλωμὴ ἀχτίδα
Στὸ παγωμένο καὶ ἀχνὸν νὰ πέσης ποδοστό πον.
Αφρὸν γιὰ μὲ ἐσβότηρες κάθε ἔδω δέλπιδα
Καὶ δὲ βαστούν τὰ στήμα μον στὸ φλογερὸ καῦμό μον,

Απὸ τὰ ψεύτικα καλὰ τὸ ψεύτικον τὸ κόσμον
Απὸ τὸ πάνθος τὸ τρελλὸ πον σὰν ὄχια μὲ πνίγει,
Θέλω νὰ φύγω. Πάρε με σὸν δομημένο φῶς μον,
Τώρα ποὺ τὴν ἀγκάλη τον διάρρανδος μὲ ἀνοίγει.

Ο οὐρανός... Ἐκεῖ ψηλὰ στὴν ἀφθαρτη γαλήνη
Θὰ περιμένω τὴν ψυχὴ ποὺ τόσον ἀγαποῦσα,
Ἐκεῖ δὲ τὴν ἀγκαλισθό μὲ πόδο ποὺ δὲν σφύνει
Καὶ δὲ νὰ πῶ τὰ χελή της ποὺ τόσο τὰ διψοῦσα.

Μ' ἄν εῦρω "Ἄδη οὐρανός, ὡς ηρδα κόσμον" "Ἄδη,
Βαρεία πάνω στὴν ἀπονή τὰ πέσω τὴν καρδιά της,
Λάμπα, στοιχεῖο δὲ νὰ γενῶ καὶ μέσα στὸ σκοτάδι
Μ' αἰώνιο παράπονο δὲ τριγνωμῶ σιμά της.

Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΤΕΛΕΙΟΣ διμιλητῆς πρὸ δὲλιγῶν ἡμερῶν δ. κ. Νικολάου εἰς τὸν «Παρνασσόν». Μᾶς ὀμιλήσει διὰ τὸν Βέρδην βιογραφικῶς, ἀνεκδοτικῶς. Απὸ τῆς γενήσεως του εἰς ἔνα μικρὸν χωριό της Ιταλίας ἔως τοῦ

θανάτου του, ἐνδόξους καὶ τιμημένουν. Τί πάλη, τί ἀπογοητεύσεις, τί δοκιμασίαι εἰς δῆλην του τὴν ζωήν. "Ολα μᾶς τὰ διηγήθη δ κ. Νικολάου ἔτι μιαν ὕραν καὶ τέταρτον χωρὶς νὰ συνηθῇ καμιαὶ αὔξελά ἀπὸ τὴν θέσιν της, χωρὶς καινεῖς νὰ βρήξῃ ἢ νὰ μετακυρθῇ κανένα μπαστούνι. Αὐτά καὶ τὸ ζωηρὰ χειροκροτηματα εἰς τὸ τέλος ἀφούν ὡς πειστήρια τῆς ἐπιτυχοῦς διαλέξεως. Δεν ἀντέχουμεν ν' ἀναφέρωμεν ἔνα χαριτωμένον ἐπεισόδιον τοῦ Βέρδην. "Ενας νέος, δηλ. πλούσιος, ἀπεφάσισε νὰ ἀκούσῃ ἔνα μελόδραμα του Βέρδην. Τὸ ἥκουσε δύο φορὲς χωρὶς νὰ εὐχαριστηθῇ. Στὸ τέλος δὲν ἡμπόρεσε νὰ κρατηθῇ καὶ ἔγραψε τοῦ Βέρδην νά τοῦ ἐπιστρέψῃ 32 φράγκα ποῦ είχε ξεδέψει διὰ νὰ πάγι στὸ θέατρον. Μέσα εἰς τὴν σημειώσιν τῶν 32 φράγκων ἥσκαν καὶ 5 φράγκα διὰ φαγητοῦ. 'Ο Βέρδης δης τοῦ ἔστειλε 27 φράγκα καὶ τοῦ ἔγραψε: Καλά, νὰ σᾶς πληρώσω τὰ ἔξοδά σας, μὰ καὶ τὸ φαῖσας ἀκόμη;

Ο συνεργάτης μας κ. Γεώργιος Τσοκόπουλος έδημος είναι είς τὸ «Ν. Ἀστυ» ὡραιότατον χρονογράφημα περὶ τοῦ Ροδιακοῦ ποιμαντοῦ τοῦ δημοσιευθέντος είς τὸ τελευταῖον τεῦχος τῶν «Παναθηναϊών». Οἱ Γοργὶς καὶ ὁ Χάρος. Ήδον μέριαν χαρακτηριστικά ἀποσπάσματα:

«Ο κ. Παῦλος Γνευτὸς μᾶς ἔδωσε πάλιν εἰς τὰ «Παναθήναια» ἐν ἀπὸ ἐκεῖνα τά ροδιακά τραγούδια, τὰ ὅποια εἶνε πετράδια πολύτιμα τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς ψυχῆς.

»Τὸ δοδιακὸν ποίημα είνε τὸν ἔνας ἀπὸ τοὺς κρίκους τοῦ ἀτελεύτου κύκλου τῶν ἀρμάτων που ἐνέπνευσεν εἰς τὴν λαϊκὴν ψυχὴν η Ἰδέα τοῦ Χάρου. Τὰ ποίηματα αὐτὰ ἀντίτυπον μεναν εἰς δῆλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εἰς τὴν ὅποιαν ἐκράτησεν η Ἑλληνικὴ Ἰδέα, ἔχουν δῆλα τὴν Ἰδίαν χαρακτηριστικὴν σφραγίδα. Τὸν Χάρον τοὺς ϕρικιαστικὸν καὶ ἀπορθόπαιον σκελετὸν, ὅπως τὸν φαντάζεται η παράδοσις τῆς ἀλλής Εὐρώπης, ἀλλὰ μίαν δύναμιν ἀπλῶς ἀντετέραν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, η ὅποια, προωρισμένη νότιοφερη τὸν δλεθρὸν εἰς τὴν γῆν, συζητεῖ με τὸν ἄνθρωπον, συγκινεῖται κάποτε, δείχνει παράδοξον ἀνυποταξίαν εἰς τὰς διαταγὰς που ἐλαύνει καὶ ἔχει μίαν μτέρα ευσύγχινητον καὶ εὐπαθῆ εἰς τὴν ὅποιαν κάποτε διαμαρτύρεται, διότι ἔκειται προσπαθεῖ νότιον συγκινήση καὶ νά τὸν ἀποτοέψη ἀπὸ τὸ σκηνὸν ἔργον του.

»Εἰδούμεν εἰς δημοσικά τραγούνδια τὸν Χάρον ώδανον καβαλλάσην, ἐπάνω εἰς μαῦρο ἄλογο, ὃ ὀποῖος ἔρχεται νὰ πάρῃ τὴν ψυχὴν σκληρός καὶ ἀνάλγητος, ἀλλ’ οὐ πατούποιας καὶ φωτιαστός.

»Εἰς οὐαὶ τὰ γνωστότερα λαϊκά δύνειρα, κορίτσια εἰς ὡραν γάμους δύνειρεύονται διτὶ ἔρχεται νά τὰ πάρη ἔνας ὕδραιος ἵππότης, ὑπέροχος εἰς καλλονήν, καβαλλικεύων μαδρὸν αὖτις. Αἱ γραῖαι ποῦ οὖσαν τὸ δυνιδό κινοῦν μὲν θλιψιν τὸ κεφάλι. «Ο ὕδραιος καβαλλάρος εἶνε ὁ Χάρος.

»Εἰς τὸ Ροδιακὸν ποίημα ὁ ὥραιος καβαλλάρχης εἶνε πλέον σαρκαστής. «Ο βασιλῆς δέταξε νῦν ὑπανθρώπωντα οἱ γηρές καὶ νὰ παίρουν ἔνα νέον καὶ ἔνα γεροντα. Οι γηρές ἀμέσως ἐκαλωπάθησαν καὶ ἐπήγαν τὸ τάδε δάσον ὅπου ἐστήσατο χορόν. «Ο χάρος περονᾶ ἀπὸ ἔκει καὶ ὑποκρίνεται ὅτι ήταν θήμη. Τὰς νομίζει «κοπέλλες, κατακόπελλες καὶ μικροκοπελλοῦδες», καὶ ἀφοῦ ἀνταλλάξῃ ὀλίγα λόγια σαρκασμοῦ μαζῇ των, τότε τὰς εἰδοποιεῖ, ὅτι ἔφθασε τὸ τέλος των καὶ ὅτι ἔσταται νῦν πάντοι τὴν ωυγήν των.

ερχεται να παρη την πομφην ιων.
»Ολη αυτη ή συντομος στιχουμθία τού Χάρου και τῶν γραιδίων ιπου ζητούν νά τον γελάσουν, έχει τὴν ἀπεργνωτικότον ἀρελῆ χάριν τῶν δημοτικῶν μας τραγουδῶν, μέσα εἰς τὴν δούτων και η θλιψις και η μελαγχολία τού Κανάτου πάρουν τὰ λεπτά, διαυγή χρώματα ποῦ δίδει εἰς τὰς ἐντονωτέρας της είκονάς η Ἑλληνική λαϊκή φαντασία.

»Ο κ. Γνευτός ἄργα καὶ νάπου μᾶς στέλλει ἀπὸ ἔνα, καὶ τὰ «Παναθήναια» μὲ ιεράν εὐχαρίστησιν τὸ ἀρτάζουν διὰ τὰς σελίδας των».

Συνεδρία τοῦ γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου. 22 Νοεμβρίου. 1906.—Οἱ διευθυντής τοῦ Ἰνστιτούτου κ. Δαΐσπερφελδ συνέδεων κατά τὸ ἔθος τὴν ἔναρξιν τῶν δημοσίων συνεδριών αὐτῷ κατά τὸ παρόν χειμερινὸν ἔξαμηνον πρὸς τὴν μνῆμην τοῦ περικλεοῦς ἀδρόντυτον τῆς νεωτέρας ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης Βίγκελμαν, πλέκει καὶ τὸ ἐγκώμιον τοῦ πρώτου εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα τὴν ἀρχαιολογίαν εἰσαγαγόντος Λουδοβίκου Ρός, οὗ τίνος η ἑκατονταετηρίς πρὸ μικροῦ ἔωράσθη ἐν Χάλλῃ. Κατόπιν ἀναφέρει τὰς κατά τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Ἑλλάδι (Λευκάδι) καὶ ἐν Μικρᾷ Ασίᾳ (Περιγάμῳ) γενομένας ὑπὲρ τοῦ Ἰνστιτούτου ἐργασίας.

΄Ακολούθως ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ἐκ Βερολίνου ἀρχαιολόγος κ. Ἀλφρέδος Brückner. Ἡ φιλοξενία, λέγει ὁ ὄρτωρ, τὴν δόπιαν ἡ φιλοξενος Ἐλλὰς παρέχει εἰς τοὺς ἀλλοδαπούς λογίους, υποχρεώνει αὐτοὺς εἰς ἄνταξιν ἀντίδοσιν. Υπὸ ταῦτη τὴν ἔννοιαν παρουσιάζει καὶ αὐτὸς σήμερον, ὡς εἰς τῶν συνεργατῶν τοῦ μεγάλου πονήματος, τὸν πρὸ μικροῦ τελειωθέντα τρίτον τόμον τῶν Ἀττικῶν ἀναγλύφων. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐκδίδει ὁ ἐν Βερολίνῳ κ. Conze κατ’ ἐντολὴν τῆς Βιενναίας ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἐπικουροῦντος καὶ τοῦ ἐν Βερολίνῳ αὐτοκρατορικοῦ ἀρχαιολογικοῦ

κοῦ Ἰνστιτούτου. Πρὸς 46 ἐτῶν σχεδιασθὲν ὑπὸ τοῦ Michaëlis, πρὸς 35 ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλέξανδρου Conze ἀρχίσαν, ἐπὶ μίαν καθετηρίδα καὶ ἐπέκεινα ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως Ποστολάκα προσοχῆς καὶ ἀφοσιώσεως προσαχθέν, προέβη νῦν τὸ ἔργον μέχρι τοσούτου, ὥστε σύμπαν τὸ ὑλικὸν τῶν ἀττικῶν ἀναγλύφων, καὶ τὸ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχον καὶ τὸ ἀλλαχός διασπαρέν, τὸ ἀνάγομενον εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ οὗ μόχι 4ου πρὸ Χρ. αἰώνος ἐποχὴν νῦν εἶνε ηδή καθ' ὅλα διατεταγμένον καὶ περιγεγραμμένον. Πρὸς ἔκδοσιν ἀπομένει τὸ ὑλικὸν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰώνος μέχρι τέλους τῆς ἀρχαιότητος, τὸ δόποιον ὅμως ηδή εὐρίσκεται ἐν ἐπεξεργασίᾳ. Κατόπιν ὁ ρήτωρ εἰσήλθεν εἰς τὸ θέατρον τοῦ περὶ τῶν ἀττικῶν γαμηλίων δῶρου. Τὸ οἰκογενειακὸν φύλτερον, ὃ στενός οἰκογενειακός δέσμος ἀποτελοῦσι τὸν γαστιπούσα παραστάσεων καὶ τῶν

τελουσι τὸν χρωματίην τὰν πάσαν οἰστον
έπιτυμβίων ἀναγκάνφων καὶ τῶν ἀθηναῖκῶν ἄγγειών,
ὅσα εἰς τὸν οἰκογενειακὸν τῶν παραστάσεων αὐκλον
ἀναφέρονται. Εἰς τὰ τοιαῦτα ὅμως ἀγγεῖα τὸ ἐνδια-
φέρον ἡμῶν δὲν ἔξαντλεῖται, ἐφ' ὃσον ἔξ αὐτῶν διδα-

φρέσκοι πρῶτοι εἰσαγόμενοι, οὐδὲ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τοῦ σπονδείατοῦ, τοῦ γάμου τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα, οὗτε ἐφ' ὅσον ταῦτα σχετίζονται πρὸς τὴν τῶν νεκρῶν λατρείαν, ἐπειδὴ εἰς τάφους εἰνίσκονται αὐτὰ (π. χ. οἱ ἐν τῷ Ἐθνικῷ μουσείῳ γαμικοὶ λέβητες) καὶ μαρτυροῦσιν ἐπομένων ἀρχαῖα ἔθιμα ὡς τὰ σημειούντα ἐν Ἑλλάδι, καθὼς ὁ γαμήλιος στέφανος συνθάτεται ὅμοι μὲν τὸν νεκρούν· Γενούσιος καὶ μνημότοκος ἕπτακαὶ ἑνδιαφέρον-

χρόν. Έχουσι και γενικωτέρον ίστορικον εννοιαφέρον, άπε τα πράγματα στην ιστορία της ανθρακικής δημιουργίας, διότι βλέπομεν πάντας ή τέχνη είς τε τὰ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα καὶ εἰς τὰ σχετικά ἀγγεῖα ὑπόθεσιν λαμβάνει τὴν παράστασιν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Πόσον δὲ εἰς αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τῆς ἐλεύθερας ἀττικῆς πολιτείας ἀνταποκρίνονται, μαρτυρεῖ η τῆς ἀκμῆς ἀμφιτέρων περιόδος, ητις ἀρχίζει από τοῦ 460 περίπου π. Χ. (πτῶσις τῆς δυνάμεως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ πλήρης ἀστικὴ ἐλεύθερία) καὶ τελειώνει εἰς τὰ 316 (νόμοι Δημητρίου τοῦ Φαληρέως, περιορίζοντες τὰς τιμάς τῶν νεκρῶν εἰς ἀπλότητα πτωχικήν) "Οτε ἔπεσον ή δημωκρατία, συγκατέπεσε μετ', αὐτῆς καὶ ή ἀστικὴ τέχνη! Την πρώτην ὅμως ἐμφάνισαν τῆς ὠραίας ταύτης τέχνης ἐπὶ τῶν ἀγγείων δυνάμεθα καὶ ὀλίγας δεκαετηρίδας πρὸ τῆς Περικλείεiou ἐποχῆς νά παρακολουθήσωμεν καὶ ὁ

γητωρ ἐπιδεικνύει ὡς ἐν ὑπόδειγμα αὐτῆς τυχέδαιον ἔθνικον μουσείον ἐξ Ερετρίας (τῆς ἐποχῆς τῶν Περσικῶν πολέμων). Διότι ἐν γένει ή ἐποχῇ ή ἀπὸ τοῦ 494 μέχρι 480 εἶνε οἱ χρόνοι τῆς ἐξυγάνωσεως καὶ νικηφόρους τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας, ὅποινι διῆπερσαν ήταν τὴν Πρωσσίαν οἱ ἀπὸ τοῦ 1806 – 1813. Ἡ περί τῶν κατὰ Περσικῶν στασιασάντων Ἰωνών καὶ ή κατατροφοῖ τῆς Μίλητου τὸ 494 εἶνε ή Ιένα τῶν ἀρχαίων Αθηναϊών. Τότε ἐστεφθήσαν καὶ οὗτοι τὴν ὁξείαν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἱερᾶς οἰκογενειακῆς ἑστίας. Απὸ τότε καὶ ή τέχνη ἐμβαθύνει πειρίσσοτερον εἰς ἡνὸν σημασίαν τῆς οἰκογενείας, τοῦ φύλτου στον οἰκοενειακοῦ, τῶν δεσμῶν τῶν οἰκογενειακῶν. Καὶ σήμερον η θέα τῶν παραστάσεων τούτων ἐπιδρᾷ εἰς τὴν ψυχὴν μὲ τόπον ἄμεσον καὶ ἐξαγνιστικόν. τῆς δὲ ἀρχαιολογίας χρέος εἶνε ὑψηλόν, καὶ τούτους τοὺς ησαυρούς τῆς ἀρχαίωτης νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς τὴν νόδομυχον σπουδὴν τοῦ στερεούμενου τοιούτων δωμάτων τῆς τέχνης νεωτέρου κόσμου

νας ποιητής μὲ πολλὴν μελαγχολίαν καὶ τάλαντον,
ό Γεώργιος Ζερμπίνης ἀπέθανε εἰς τὴν Σμύνην.
Η πρωτεύουσα τῆς Ἰωνίας τὸν ἐλάτευε κυριοειδῆτι-
νς. "Οχι μόνον διότι ἡτο γλυκύτατος ὡς ἄνθρωπος
ἀλλὰ καὶ γλυκύτατος ὡς ποιητής. Ἀπὸ τὰ ποιηματά
ν ἀναδιδεταί ἔνα ἀφοίμα μεστὸν ἀπὸ πόνου καὶ αἴ-
θημα. Κάτι τι πον δεικνύει ὅτι ὁ τραγουδιστής ἐγνώ-
ζε νὰ ὑσθμίζῃ μὲ ἀρκετὴν στιχουργικὴν τέχνην καὶ
ναμιν τὸ τραγοῦδι του.

Είς τούς ποιητικούς μαζ κύκλους δὲν ἦτο ἄγνωστος Ζερμπίνης. "Οπου και ἀν ἐδήμοσιεύνοτο οι χωρίς αμμίαν ἀξίωσιν στήχοι του ἀνεγνώσκοντο με πολλήν προσοχήν. Διότι ἐνέκλειον ἔνα αἰσθήμα βαθὺν ἢ διότι ποιάζουν με τὴν πειράν, τὴν θλιβεράν ποίησιν τοῦ παλού ποιητοῦ Στεκέτη; Δὲν γνωρίζομεν. "Οπως ἀν ἔχῃ δμως τὸ πρᾶγμα δ Ζερμπίνης ἔγραψε ὡδίας στροφάς Ἰδούν ἔνα ποιηματάκι του «Μήνης Εργασίας»:

*Στὸ σπλαγχνὸ μὴν ἔρθης κοιμητῆσαι
Κεοὶ στὸ κροῦ μάσμασσον τὸν ἀνάγης.
Μήν ἔρθης κάτω ἀπ' τὴν οὐαὶ νὰ κλάψης
Ἡ κονδασμένη νειώτη μου σαν γύρη.*

*Ποίος ἔρει θὰ βοσθῇ πουλὶ κανένα
Παράπονο νὰ πῆ' σ' τὸ κυναρίσσι,
Κ' ἡ ρύχτα τὴν δροσιά της νὰ σκορπίσῃ
Στὰ χόρτα ποῦ ναι γύρω μου βγαλμένα;*

*Μὲ φτάνει στοῦ κοιμητηριοῦ τὴν ἄκρη
Περαστοῦ πουλιοῦ τὸ μοιδόλοι. Μήν
ἔδοθες, μή, στοῦ κῦδμα ποῦ μὲ τρώει
Φίάνει γὰρ μέντα τὸ ὄδοντον τὰ δάκρυα*

εις τον πατριαρχευμένην σεματος, προσεπει να είναι δεινός λόγου χειριστης πειδών των και έλκυνων τους ανδρας αυτού, ανθρώπος άμα τε και σεμινός το ήθος και νέων την έπ' αυτὸν πεποιθήσιν τῶν διπαδῶν αὐτοῦ επροσήγορος πρὸς πάντας, ήθικης ἀψύγου, οικοικένος διὰ πάσης πολιτικῆς και θύραθεν δέισας, και μεγίστην περὶ τὸν χειρισμὸν παντὸς κοι-

βουλευτικοῦ θέματος κεκτημένος ἐμπειρίαν· περιεφόμενος συνήθως διὰ τῆς αἰγάλης οἰκογενειακοῦ διματος καὶ παραδόσεων ἴστορικῶν πρὸς τὴν Χώραν καὶ συνδέομενος πρὸς τινάτην διὰ παροχῆς πολυτελῶν πρόδημον τόπον ὑπηρεσίαν. Τοιοῦτος τις ἀνηρ πατέανόνα ἡμοῦται καὶ ἀναδεικνύεται ἐν τῇ κοινούλευτικῇ τῆς αἰθουσῆς τῆς Βουλῆς παλαιότερο, ἐν ᾧ ντες δλῶς ἀπὸ τοῦ ἵσου νά διαγνωσθῶσι δύνανται· οτε δμῶς εἴτε ἔξ ανάγκης είτε καὶ ἔξ ἀτλῆς βασιλῆς προαιρέσεων χρίεται ἐν τοῦ προσείρουν δημοσιομόρφου· ἡναὶ δμῶς τὸν ποταμὸγρός διὰ τοῦ βασιλείου δημοσιομόρφου· ἡναὶ δμῶς τὸν τοῦτον μονίμως διατηρητήσῃ, μεθιστάμενος εἰς τὸν Ἀγιτοπολίτευσιν ὃς ἀρχηγὸς πολιτικῆς μεριδίος. Ἀγκην τῷ λάβητ τὸ βάττισμα τούτον ἐν αὐτῇ ταῦτη τῇ πολιτικῇ κολυμβήθοδος: τῇ Αἰθούσῃ τῆς Βουλῆς, ἐκεῖ δεικνύνων τάς ὡς εἰρηται ποικίλας ἀρετὰς καὶ κοινούλευτικά χαροσμάτα: διὰ τοῦτο ὑπάρχουν ἀλληπο-

κοινοβουλευτική ἀλήθεια, δτὶ οἱ τῶν κομμάτων χηγοὶ οὐτε διορίζονται οὔτε ὄνομάζονται οὔτε κληρομικῷ τίτλῳ προχειρίζονται εἰς τοιούτους, ἀλλ ἐξ τῶν ἀναδεικνύονται, ἐπιβαλλόμενοι περὶ τῆς ὑπερῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἔκτιψην τῶν μετ' αὐτῶν συμπτώτων πολιτευτῶν. Ὁ αὐταρχικώτατος μέγας τολέων οὗτος ἀπεφάνθη ἐπὶ τοῦ θέματος «Δύναντα νὰ ἐπιβάλω εἰς τὸν Στρατὸν τοὺς ἀρχηγοὺς μουν τὸν Διάταγμα καὶ νὰ κάμω τὸν δεῖνον ἢ τάδε 'Αρχι-ἀρχηγὸν, ἀλλ' εἰς τὴν Βουλὴν οἱ ἀρχηγοὶ γεννῶνται ὡς αὐτῆς, ἡ Βουλὴ πρέπει νὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃ καὶ δύναται νὰ σχηματισθῇ κόμμα». Ὁ 'Αρχηγὸς τετρικοῦ κόμματος εἴτε ἐν τῇ Ἀντιπολιτεύσει διαδόνειν εἴτε Προσδεγένων 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου ὁφεί- πάντοτε εὐλαβῆ καὶ ἀξιοπρεπῆ στάσιν νὰ τηρεῖ- ναντι τοῦ Στέμματος γινώσκων δ' ὅτι τὴν θεσιν ὁφείλει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀγάπην μεθ' ἣς ὁ διά τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ὑποτομηζόντων αὐ- Βουλευτῶν τὸν περιβάλλει, πρέπει νὰ ἐμπνέῃ τὴν στοινήν τοῦ Στέμματος πρός αὐτόν, ἐπιμελῶς ἀποφεύγῃ ὅπως προσελκύῃ τὴν εὐνοιαν τῆς Αὐ- δί' εὐτελοῦς καλλιεργείας ταύτης ἐν τοῖς προθα- ρισ τῶν 'Ανακτόρων ».

κ. Γουσταῦος Λαφρών πρώην Γενικὸς πρόξενος τῆς Γαλλίας εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἀλλας πότης Ἀνατολῆς, ἀπέθανε πρὸ δὲ ήμερῶν εἰς τὴν Βασιλούσαν. Τὸ δονομά του δπως καὶ η συμπατεστάτη ογνωμία του δὲν ήσαν ἄγνωστα εἰς τοὺς "Ἐλληναὶ ως φιλέλληνος" ὄγαπήσαντος Ιδιαιτέρως τὴν οὐαὶ καὶ ως ποιητού περισσότερον "Ἐλληνος παρα-

τοὺς Ἑλληνικοὺς φιλολογικούς κύκλους, ιδίως
απαιτούσας ἐποχῆς, ἵτο δὴ μόνον γνωστὸς —
Ἑλληνιστὶ ἔγραψε τοὺς στίχους του — ἀλλὰ καὶ
ἡτοῖτας. Φίλος τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου στενὸς
οὐ Πατρῷον γοπούλον ησθάνετο μίαν νοσταλ-
πόδις τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καθὼς καὶ τὴν ποίησιν
αὐτοῦ. Ἡ χώρα μας τις ὅποιας τὴν γλῶσσαν ἐγνώ-
κατά βάθος, τὸ εἰλένεν αἰχμαλωτίσει μὲ τὰ μέλ-
ιτης. Δυστυχῶς δύμας μεθ' ὅλην τὴν λατρείαν του
τὰς Μούσας δὲν ἡδυνήθη νὰ τραγουδήσῃ ὥντα
ληγητρα τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ ψυχῆς ὅπως εἰ-
ώς ἡ ἐπενδύμει καὶ δόως εἰλικρινεστέρων ἔλε-
γχος. «Ἡ Ἐλλάς ἔδωκεν εἰς τὴν Γαλλίαν ἕνα Σενιέ
α Μορεάς που ἀξίζουν, ἐνώ ἡ Γαλλία ἔδωκεν
ν Ἐλλάδα ἐμένα ποῦ δὲν ἀξίω τίποτε! ».

III.

άναγνῶσται μας θα θέλουν νὰ μάθουν βέβαια
οὐλίγα σχετικά μὲ τὸν ἐνδοξὸν Ἐβραϊὸν ποιητὴν
ποχῆς μας Morris Rosenfeld, ὁ ὅποιος μὲ τὴν
γεγραματικὴν διάλεκτον του, πλουσίαν εἰς ἔκφρα-

σιν—τὸ yiddisch — ἔξεφρασε τὸν πόνον καὶ τὰς συγκινήσεις τῶν πτωχῶν, τῶν καταπλεξομένων καὶ τῶν προλεταρίων. Οὐκ Eberlin ἀφιερώνει μελέτην περὶ αὐτοῦ εἰς ἓνα γαλλικὸν περιοδικόν. Τὸ ἔργον του ἀριθμεῖ τριακόσια περίπου ποιήματα. Τὰ πρῶτα χρονολογικῶς είναι «ἔθνικα ποιήματα» (Nationale Versen). Η θλιβερά σκέψη τῆς καταπτώσεως τοῦ Ἰσραήλ ἐνέφεται μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνακήσεως τῆς Παλαιστίνης. Καὶ ὁ Rosenfeld φάλλει τὰ κατορθώματα τῶν Μακκαβαίων εἰς τὸν Jüdischer Mai, τὸν Ἰουδαϊκὸν Μάιον.

Ίδοι ποῦ δέ Μάης γυρίζει πάλι
μὲ τὴν χαράν τον καὶ τὴν δόξαν τον.

Οὐλα τὰ βότανα, οὐλα τ' ἄνθη

ξυπνοῦντε πάλι.

Πάλι καὶ οἱ κάμποι ξαναθίζουν,
τὰ δάση πρασινίζουντες ξανά,
πάλι τὸ φῶς παντοῦ σκορπίεται
καὶ ξανατραγουδάει τὸ ἀηδόνι.

Μόνος, μέσα εἰς τὴν λάμψιν τῆς ἑαρινῆς φύσεως παύν «ξενπνῆ μίαν νέαν ζωὴν, κινεῖ νέους οὐρανοὺς καὶ κάμνει νά τριγυρίζουν τὴν ψυχὴν χρυσαφάλα ὀνείρατα», ὁ Ἐβραῖος, «δέ μοναχικὸς αὐτὸς ἀνθρώπος ποῦ περιπατεῖ μὲ τὸ κεφάλι κατώ» τραβῆται τὸν ἀνήσυχον δρόμον του. Δι' αὐτόν, «εὐωδιασμένος Μάης, θέρος, εἶνε ἀπὸ καιρὸν μαραμένα». Καὶ τὰ λουλούδια δὲν ἔχουν πλέον ἔνα βλέμμα συμπαθείσας δι' αὐτόν. Καὶ ὁ ποιητής ἀναφωνεῖ:

«Μήν γελάτε λουλούδια, μὴν ἔχετε αὐτὴν τὴν καταφρόνια. Είσθε ὅμορφα βέβαια, βέβαια. Όμως «ῶραιότερα ἀπὸ σᾶς ἐπάτησε τὸ πόδι τοῦ Ἰσραήλ...». Ερωτήσατε τὰς κεδρούς τοῦ Λιβάνου. ἐρωτήσατε τὶς πράσινες μυρτεῖς τοῦ Σαρῶν. ἐρωτήσατε τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸ Κάρυμπον, κάθε δένδρον, δόλους τῶν «ῶραιόντων αὐτοὺς νεκρούς, οὐλα τὰ ὄραια αὐτὰ ὄνειρα «τοῦ παρελθόντος...». Εἰς τὴνάγιαν πατρίδα του ὁ Ἰουδαῖος ἀπὸ θαυμαστῶν λύρων ἀνέπειμπε τοὺς ὄραιοτέρους τόνους, τραγούδια ποῦ ποτὲ πλέον δὲν θ' ἀντηχήσουν, τόσο γλυκά, δσια, καθαρά, ιερά! Εἰς τὴν «σωπηλὴ ἵτεαν κρέμεται τὸ ὄνειρον τοῦ ἔθνους μου».

Ο Rosenfeld ἔγραψε ἀκόμη ballades καὶ τὰ «τραγούδια τῆς ἑργασίας» ποῦ εἶναι τὰ καλύτερα εἰς τὸ ἔργον του. Ο Rosenfel ὑπῆρξεν δέ ίδιος ἐγγάτης. Υἱὸς χωρικοῦ ἐγγάριος τὴν μελαγχολικὴν ὄραιοτηταν δασῶν τῆς Λιθουανίας—τόπου τῆς γεννήσεως του. Αἱ παραδόσεις τοῦ τόπου ἐκείνου, ή Βίβλος ὑπῆρξεν ἡ ποιητικὴ τροφὴ τοῦ νέου. Ἐκδιωχθεὶς οἰκογενειακῶς ἐκεῖθεν κατέφυγε εἰς τὸ Λονδίνον ἐπιπορροῦς εἰς τὴν ἀρχήν, εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα ἐπιδούσεις ἔπειτα, ἔφυγε τέλος εἰς Νέαν Υόρκην. Ἐκεῖ ἔμαθε νὰ τραγουδῇ τὴν δυστυχίαν.

K.

Ο ΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Οἱ προσεχεῖς Όλυμπιακοὶ Ἀγῶνες θὰ τελεσθοῦν εἰς τὸ Λονδίνον τὸν Ἰούλιον τοῦ 1908.

Είνε ὑπὸ τὰ πιεστήρια τὸ φύλλον μας δόπου πληροφοριμένο ἐκ Πειραιῶς τὸν θάνατον τοῦ γνωστοῦ λογίου κ. Γεωργίου Ζουφρέ. Περὶ τοῦ ἀτυχοῦς φίλου μας ὡς ἀνθρώπου καὶ λογίου θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχές τεῦχος.

Ωσαύτως τηλεγραφικᾶς ἀνηγγέλθη ἐκ Παρισίων δόθαντος τοῦ διαπρεποῦς κριτικοῦ καὶ διευθυντοῦ τῆς Ἑπιμερισμοῦ τῶν Δύο Κόσμων» Μπρουνετέρ. Ο ἀποθανόντας ἀκαδημαϊκὸς ἥτο μία ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας φιλολογικὰς δόξας τῆς Γαλλίας.

Ο Ἀγγλος γλωσσολόγος Γεώργιος Ἐνδερσεν ἔγραψε φυλλάδιον διὸ τοῦ ὅποιου ὑποστηρίζει τὴν παραδοχὴν τῆς νεοελληνικῆς ὡς παγκοσμίου γλώσσης.

Η Πάτητ ἀποσύρεται τῆς σκηνῆς Εἰς τὸ Ἀλμπερτ Χόλλ τοῦ Λονδίνου ἔδωκε πρὸ διλίγων ἡμερῶν τὴν ἀποχαιρετιστήριον τῆς παράστασιν

Η Ὁπερα τοῦ Παρισιοῦ ἔδωκε νέον ἔργον τοῦ Μασσενὲ «Ἄριάδην» στίχοι τοῦ Μαντές

Εἰς τὸν Ροντέν πρόκειται ν' ἀνατεῦῃ ἡ κατασκευὴ ἀνδριάντος τοῦ ἀμερικανοῦ ζωγράφου Οντίσλερ, ἀποθανόντος πρὸ 3 ἑτῶν

Προσεχῶς θὰ ἐκδοθῇ ἀνθολογία τῶν συγχρόνων Γάλλων ποιητῶν.

Η Ἀγγλία ἐγκατέλειψε τὸν ιστορικὸν βράχον τῆς Ἀγίας Ἐλένης, ὃπου ἀπέθανε δεσμώτης ὁ μέγας Ναπολέων.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐλευσίς. Μυστήρια Ερείπια καὶ Μουσεῖον αὐτῆς (μετὰ πολυχρόνου διαγράμματος) ὑπὸ Δ. Φίλιου. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Λεξικὸν κερυκογραφικὸν ὑπὸ Γ. Ν. Φιλαρέτου. Ἐκδοσις 2α βελτιωθεῖσα δι' ἀντικαταστάσεως καὶ προσθήκης 1415 λέξεων. Δρ. 1.50.

Κερκυραῖκαι Σελίδες 1204-1386 ὑπὸ Νικολάου Σ. Γερακάρη. Κέρκυρα 1906 δρ. 2.

Κερητικοί, ἴδοι δὲ δρόμος τῆς τιμῆς ἴδοι καὶ δ δρόμος τῆς ἀτμίας, διαλέξετε, ὑπὸ Δημ. Σ. Βουτεκάκη. Ἀθῆναι τύπογρ. Εστία.

Προσωπικοὶ μαγνητισμοὶ ὑπὸ Ταρρβιού. Μετάφρασης Ερμοῦ Τρισμεγίστου. Ἐκδοτική Εταιρία Ἀθηνῶν, Φρ. 2.

Η μάχη τῆς Χαιρωνείας ὑπὸ Χ. Χατζημιχάλη, ὑπολοχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ. Ἀθῆναι 1906 τύποις Υπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν.

Ημερολόγιον ἐγκυριλοπατικὸν τοῦ 1907 I. A. Βρετοῦ Ἀθῆναι. Ἐκδότης I. Δ. Κολλάρος, δρ. 3.

Ἐτησία Δογοδοσία τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης Ολγας Ἀμαλιείου Ὁρφανοτροφείου τῶν Κορασίων συνεδρίασις τῆς ἑτησίας τακτικῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς ἑταιρείας τῆς 21 Νοεμβρίου 1906. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Ἐκδεσίς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου πρὸς τὴν Γενικὴν συνέλευσιν τῶν μετόχων ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ισολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1905-1906 τῆς Προνομιούχου Εταιρείας πρὸς προστασίαν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐμπορίας τῆς σταφίδος. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Les Grains de Myrrhe par Robert Vallery-Radot, Poèmes. Paris E. Sansot & C° fr. 3.50.

Μονσική :

Τὸ Δαγιαρνί τονισθὲν ὑπὸ Θ. Δ. Κληρονόμου. Ἀθῆναι ἐκδότης Ζ. Βελούδιος.